

Tea Väyrynen

Ei tunnu miltään! – tunteita lastenkirjoissa

Verkkonäyttely Lastenkirjainstituutille

Opinnäytetyö

Syksy 2017

SeAMK Liiketalous ja kulttuuri

Kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: SeAMK Liiketalous ja kulttuuri

Tutkinto-ohjelma: Tradenomi (AMK)

Suuntautumisvaihtoehto: Kirjasto- ja tietopalveluala

Tekijä: Tea Väyrynen

Työn nimi: Ei tunnu miltään! – tunteita lastenkirjoissa : verkkonäyttely Lastenkirjainstituutille

Ohjaaja: Ari Haasio

Vuosi: 2017

Sivumäärä: 67

Liitteiden lukumäärä: 1

Opinnäytetyön tarkoituksena oli toteuttaa verkkonäyttely lastenkirjoista, joissa käsitellään tunteita. Verkkonäyttelyn kohderyhmänä ovat kasvatusalan ammattilaiset, vanhemmat ja isovanhemmat. Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä Lastenkirjainstituutille.

Lastenkirjainstituutin kirjaston Onnet-tietokantaa hyödyntäen verkkonäyttelyyn valittiin 24 lastenkirjaa. Kirjat ovat suunnattu alle 12-vuotiaille lapsille. Kirjat ovat muun muassa kuvakirjoja, runokirjoja ja romaaneja. Kirjat jaettiin eri tunteiden alle, mitkä näyttelyssä ovat yksinäisyys & ystävyys, pelko, suru ja rakkaus. Lisäksi näyttelyyn valittiin kirjoja, joissa esiintyi useita eri tunteita.

Tunteet ovat läsnä jokaisen lapsen elämässä päivittäin ja välillä niiden tunnistaminen, nimeäminen ja säätely saattavat olla haastavia lapsille. Tunnekasvatus onkin otettu huomioon niin varhaiskasvatussuunnitelmassa kuin perusopetussuunnitelmassakin. Lapset voivat päästä tunteisiin käsiksi erilaisten kirjojen välityksellä kirjallisuusterapian tavoin. Näyttelyn tarkoituksena on antaa apua, vinkkejä ja esimerkkejä kirjallisuuden käytöstä tunnekasvatuksen apuna.

Avainsanat: lastenkirjallisuus, tunteet; verkkonäyttelyt; tunnekasvatus, kirjallisuusterapia

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Business and Culture

Degree programme: Bachelor of Business Administration

Specialisation: Library and Information Services

Author/s: Tea Väyrynen

Title of thesis: Feels like nothing! – Emotions in Children`s Books : Online Exhibition for The Finnish Institute for Children`s Literature

Supervisor(s): Ari Haasio

Year: 2017

Number of pages: 67

Number of appendices: 1

The aim of this thesis was to create an online exhibition of children's books that deal with emotions. The target groups of the exhibition consist of professionals in education, parents, and grandparents. This thesis was made as a functional thesis for the Finnish Institute for Children's Literature.

A total of 24 children's books were chosen with the help of a library database. The books are for children of under 12 years of age and include picture books, poetry books, and novels. The books were divided into different emotional categories, such as loneliness and friendship, fear, sorrow, and love. At the exhibition, there are also books that deal with various emotions.

Different emotions are part of children's everyday life. Sometimes, recognizing, naming and controlling emotions may be difficult. Emotional education has been considered in the curriculum of early childhood education and care and in the basic education plan. Children can deal with different kinds of emotions via books, as in bibliotherapy. The purpose of this online exhibition is to offer help, tips and examples to use literature as help in emotional education.

Keywords: children`s literature, emotions, online exhibitions, emotional education, bibliotherapy

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ	4
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo.....	6
1 JOHDANTO	7
2 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ.....	9
3 LASTEN- JA NUORTENKIRJALLISUUDEN ASIALLA.....	11
3.1 Lastenkirjainstituutti	11
3.2 Näyttelytoiminta tiedon ja elämyksien välittäjänä Lastenkirjainstituutissa .	12
3.3 Onnet-tietokanta	13
4 TUNTEET JA TUNNEKASVATUS.....	15
4.1 Tunteet	15
4.2 Tunnekasvatus	17
4.3 Kirjallisuusterapia	19
5 NÄYTTELYTOIMINTA VERKOSSA.....	23
5.1 Verkkonäyttely	23
5.2 Ideasta verkkonäyttelyksi	24
5.3 Verkkonäyttelyn tekninen alusta.....	25
5.4 Huomioitavat tekijänoikeusasiat	27
6 VERKKONÄYTTELYN TOTEUTUS.....	29
6.1 Verkkonäyttelyn tavoite	29
6.2 Aikataulusuunnitelma	30
6.3 Verkkonäyttelyn kirjojen valinta	32
6.4 Kirjavalinnat	34
6.4.1 Suru.....	36
6.4.2 Pelko	37
6.4.3 Yksinäisyys ja ystävyys	39
6.4.4 Rakkaus	41
6.4.5 Useita eri tunteita yhdessä kirjassa.....	43
6.5 Verkkonäyttelyn teknisen toteutuksen kuvaus.....	45

6.6 Verkkonäyttelyn sisällön toteutuksen kuvaus	53
7 VERKKONÄYTTELYN ARVIOINTIA.....	57
8 POHDINTA.....	59
LÄHTEET	63
LIITTEET	68

Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuva 1. Kuvakaappaus taulukon ensimmäisestä versiosta kirjavalintojen apuna.	35
Kuva 2. Verkkonäyttelyn kirjat surusta.	36
Kuva 3. Näyttelyyn valitut kirjat pelosta.	38
Kuva 4. Verkkonäyttelyn kirjat yksinäisyydestä ja ystävyydestä.	40
Kuva 5. Verkkonäyttelyn kirjat rakkaudesta.	42
Kuva 6. Verkkonäyttelyn kirjat, joissa käsitellään useita tunteita.	44
Kuva 7. Kuvakaappaus verkkonäyttelyn ilmeen valinnasta.	46
Kuva 8. Kuvakaappaus verkkonäyttelystä alkuvaiheessa.	47
Kuva 9. Kuvakaappaus tekstin lisäämisestä verkkonäyttelyyn Add-toiminnon avulla.	48
Kuva 10. Kuvakaappaus verkkonäyttelyn kirjan esittelytekstistä.	49
Kuva 11. Kuvakaappaus verkkonäyttelyn etusivun alareunasta.	50
Kuva 12. Kuvakaappaus verkkonäyttelyn Ohjeita & vinkkejä sivun alta.	51
Kuva 13. Kuvakaappaus kuvien lisäämisestä verkkonäyttelyyn.	52
Kuva 14. Kuvakaappaus verkkonäyttelyn Ota yhteyttä -sivusta.	53
Kuva 15. Kuvakaappaus kirjan tiivistelmästä, linkistä ja asiasanoista.	54
Kuva 16. Kuvakaappaus ohjeista verkkonäyttelyn hyödyntämiseen.	56
 Taulukko 1. Aikataulusuunnitelma.	 31

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena on lasten- ja nuortenkirjat, joissa käsitellään tunteita. Opinnäytetyöni on muodoltaan produktio/tuotos, jonka lopputuloksena on tuote. Käytännössä toteutan verkkonäyttelyn Lastenkirjainstituutille (LKI).

Vuoden 2016 syksyllä tein viiden kuukauden harjoitteluni Lastenkirjainstituutin kirjastossa, joka on lasten- ja nuortenkirjallisuuden ja kuvitustaiteen erikoiskirjasto. Lasten- ja nuortenkirjallisuus on opiskelujen aikana alkanut kiinnostaa minua entistä enemmän ja siksi olikin luontevaa kysyä mahdollisuudesta tehdä Lastenkirjainstituutille opinnäytetyöni. Kiinnostukseni ja aiemman sairaanhoitajataustani vuoksi, opinnäytetyön aiheeksi valikoituivat juuri tunteet. Katsottiin myös, että tällaiselle kokoavalle näyttelylle olisi tarvetta.

Tunnekasvatus on esillä sekä varhaiskasvatussuunnitelmassa että perusopetuksen opetussuunnitelmassa. Opinnäytetyön myötä valmistuvan verkkonäyttelyn avulla voitaisiin tarjota väline helpottamaan kasvatusalan ammattilaisten työtä tarjoamalla tietoa ja vinkkejä lasten- ja nuortenkirjallisuudesta. Kohderyhmänä siis olisi pääasiassa kasvatusalan ammattilaiset, mutta verkkonäyttelystä voisivat hyötyä myös lasten ja nuorten vanhemmat, isovanhemmat sekä sosiaali- ja terveysalalla työskentelevät henkilöt.

Lastenkirjainstituutti on valtakunnallinen toimija ja verkkonäyttelyn avulla voidaan tavoittaa ihmisiä ympäri Suomea. Verkossa näyttely on saatavilla helposti ja sitä on mahdollisuus muokata, kun kirjoja aiheeseen liittyen ilmestyy. Lastenkirjainstituutissa on tehty aiemmin verkkonäyttely Haluan kasvaa aikuiseksi. Se tehtiin Wix-pohjaan, jolloin myös tämä näyttely on käytännön kannalta järkevää toteuttaa samalle alustalle. Itselläni ei ole aiempaa kokemusta verkkosivuston ja -näyttelyn rakentamisesta, mutta haluan ottaa haasteen vastaan myös tällä osa-alueella opinnäytetyötä. Opinnäytetyössäni tulenkin kuvaamaan produktion ja verkkonäyttelyn toteuttamista sekä työskentelyäni vaihteittain ja mahdollisimman totuudenmukaisesti.

Esiteltäviä kirjoja valitaan verkkonäyttelyyn noin 20 kappaletta. Lisäksi on mahdollista koota esimerkiksi luettelo kirjoista, jotka voisivat aiheeseen liittyen kiinnostaa. Näin ollen kirjojen valintavaiheessa tehty työ ei menisi hukkaan. Tärkeää on, että

verkkonäyttelyn kirjat ovat saatavilla kirjastoista, ja valitut kirjat tulevat olemaankin pääasiassa 2000-luvun puolella ilmestyneitä. Tunteet ovat näyttelyn pääosassa ja tunteet on rajattu noin viiteen tai kuuteen tunteeseen (mahdollisesti perustunteet). Kirjojen valinnassa halutaan ottaa huomioon eri-ikäiset lapset ja nuoret. Kirjat tul-
laan valitsemaan näyttelyyn hyödyntäen Lastenkirjainstituutin kirjaston Onnet -tie-
tokantaa, jolloin myös asiasanat ovat tärkeässä roolissa. Lisäksi hyödynnän Lasten-
kirjainstituutin kirjaston kattavaa kokoelmaa ja heidän asiantuntemustaan sekä eri-
laisia kirjalistoja.

2 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ

Produktio/ tuotos on projektityyppinen opinnäytetyö, joka suositellaan tehtäväksi yhteistyössä työelämän kanssa. Parhaimmillaan työllä voidaan tukea työelämän toimintaa. (Lapin ammattikorkeakoulu, [viitattu 4.3.2017].) Vilkka ja Airaksinen (2004, 9) käyttävät myös termiä toiminnallinen opinnäytetyö. Heidän mukaansa toiminnallinen opinnäytetyö on vaihtoehto tutkimukselliselle opinnäytteelle.

Produktio/tuotos eroaa kehittämishankkeesta siinä, että produktio on lyhytkestoisempi. Produktio johtaa johonkin tulokseen, joka on rajattu. Produktiota voidaan sanoa myös prosessiksi, jonka tuloksena syntyy jotakin, esimerkiksi tuote. Tuote voi olla niin koulutuspäivä, verkkonäyttely tai uusi työväline. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu 2015, 7–8.)

Kehittämistyötyypeille opinnäytteille on tyypillistä, että niihin sisältyy kaksi osaa: tuote ja työtä taustoittava kirjallinen raportointiosa. Pelkästään opinnäytetyön tuote, esimerkiksi näyttely, ei riitä opinnäytetyöksi, vaan kirjallinen selvitys on pakollinen osa työtä. (Hakala 2004, 28–29.) Kirjallinen raportti, johon on liitetty esimerkiksi työselostus, on aina dokumentaatio työstä (Lapin ammattikorkeakoulu, [viitattu 4.3.2017]). Opinnäytetyöpäiväkirja on hyvä väline kirjallisen raportin tekemiseen, sillä se toimii raportin tukena. Siihen voi kirjata opinnäytetyöhön liittyviä ideoita, kirjallisuutta ja lehtileikkeitä sekä kaikki muutokset, jotka koskevat niin ideaa kuin toimintatapaakin. Lisäksi siihen olisi hyvä laittaa ylös kaikki opinnäytetyön ohjauksessa ilmi tulleet keskeiset kysymykset. Päiväkirja vaatii kuitenkin järjestelmällistä kirjoittamista, jotta siinä olisi nähtävissä, miten opinnäytetyöhön liittyvät ajatukset ovat prosessoituneet ja selkeytyneet. (Vilkka & Airaksinen 2004, 19–22)

Opinnäytetyöprosessin alussa on tärkeää tehdä aiheanalyysi, jonka myötä opinnäytetyön idea hahmottuu. Toimintasuunnitelman myötä produktiolle asetetaan tavoitteet, joihin on sitouduttu sekä keinot ja tehtävät. Toimintasuunnitelma tulee olla, jotta nämä edellä mainitut asiat olisivat perusteltuja ja harkittuja. Tärkeintä on kuitenkin tiedostaa, mitä ollaan tekemässä. Toimintasuunnitelmaan kuuluu myös hahmotelma aikataulusta. (Vilkka & Airaksinen 2004, 23, 26–38.)

Ilman määriteltyä kohderyhmää opinnäytetyö on melkein mahdoton toteuttaa. Kohderyhmän rajaaminen auttaa myös siinä, että opinnäytetyöstä ei tule liian laajaa tai liian suuritöistä, joka on yksi toiminnallisen opinnäytetyön vaaroista. Kohderyhmä myös määrittää pitkälti opinnäytetyön myötä syntyvän tuotteen sisältöä. Kohderyhmän hyödyntäminen produktion/tuotoksen tuotteen arvioinnissa kannattaa ottaa myös huomioon. (Vilkka & Airaksinen 2004, 38–39.)

Tuotteen toteutukseen liittyen on hyvä selvittää, millaisia toiveita työelämällä on. Onko heillä esimerkiksi tiettyjä vaatimuksia sisällön tai ulkonäön suhteen. Tavoitteena on saada aikaiseksi työelämää palveleva, laadukkaasti tehty ja kohderyhmän huomioon ottava tuote. (Vilkka & Airaksinen 2004, 51–56.) Esimerkiksi Lastenkirjainstituutin kirjaston tekemissä näyttelyissä painotetaan sitä, että jos ei keskitytä tietyn kustantajan tai kirjailijan teoksiin, näyttelyssä niin kustantajat kuin kirjailijat ovat tasapuolisesti esillä (Nordling 2017).

Ei riitä, että raportoidaan pelkästään produktion kulkua prosessina. Opinnäytetyöhön sisällytetään tietoaainesta, havaintomateriaalia sekä muuta aineistoa, joka auttaa saavuttamaan asetetut tavoitteet ja tehtävät. Siihen siis sisältyy, kuten muihinkin opinnäytteisiin, teoreettinen osuus. Lisäksi produktiossa tulee analysoida produktioon liittyvää prosessia, aineistoa ja tuloksia. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu 2015, 7–8.) Tarkoituksena siis on näyttää, että opiskelija pystyy yhdistämään niin oman alansa ammatillista teoria- kuin käytännön tietoa. Teoriatieto tukee, ja sillä voi perustella, esimerkiksi opiskelijan tekemiä sisällöllisiä valintoja. Hyvä tietoperusta ja käsitteiden määrittelyt ovat siis tärkeitä apuvälineitä. (Vilkka & Airaksinen 2004, 41–43.)

3 LASTEN- JA NUORTENKIRJALLISUUDEN ASIALLA

3.1 Lastenkirjainstituutti

Lastenkirjainstituutti (LKI) on Tampereelle vuonna 1978 perustettu ja siellä sijaitseva valtakunnallinen lasten- ja nuortenkirjallisuuden sekä lastenkirjataiteen edistämis- ja tiedotuskeskus. Vuoden 2010 loppuun asti Lastenkirjainstituutti toimi nimellä Suomen Nuorisokirjallisuuden Instituutti (SNI). (Historia 2016 ; Lastenkirjainstituutti 2016.) Lastenkirjainstituuttiin kuuluu erikoiskirjasto, joka tallentaa lasten- ja nuortenkirjallisuutta sekä sen tutkimusta. Lastenkirjainstituutti ja sen kirjasto palvelevat yksityishenkilöitä, tutkijoita, tiedotusvälineitä, opetustoimen ja muiden kirjastojen ja kirjallisuus- ja kasvatustieteiden toimijoita lasten- ja nuortenkirjallisuutta koskevissa kysymyksissä. Lisäksi Lastenkirjainstituutti järjestää yksin ja yhdessä muiden tahojen ja yhteistyökumppaneiden kanssa erilaisia näyttelyitä, tapahtumia ja tapaamisia. (Kirjasto 2016 ; Lastenkirjainstituutti 2016.) Lastenkirjainstituutilla on esimerkiksi kerran vuodessa järjestettävä seminaari alan ammattilaisille sekä kerran vuodessa yhteistyössä järjestettävä lasten- ja nuorten sanataidefestivaali Kirjalitta (Tapahtumat 2016).

Lastenkirjainstituutin kirjaston kirjakokoelmaan kuuluu noin 70 000 teosta. Näistä noin 5 500 teosta on tutkimuskirjallisuutta, hakuteoksia tai opinnäytteitä. Kaikki tutkimuskirjallisuus ja suurin osa lasten- ja nuortenkirjallisuudesta on lueteltu Onnetietokantaan. Lasten- ja nuortenkirjat tulevat pääosin lahjoituksina kustantajilta. (Lastenkirjainstituutin kirjastostrategia 2013-2017 2013, 1–2 ; Tutkimuskirjallisuus 2016.)

Lastenkirjainstituuttia ylläpitää Lastenkirjainstituutin kannatusyhdistys ry. Kannatusyhdistys on voittoa tavoittelematon ja yleishyödyllinen, ja siihen kuuluu noin 500 jäsentä. Kannatusyhdistyksen hallitukseen kuuluu 15 jäsentä puheenjohtajan lisäksi. Hallituksen jäsenet ovat lastenkirjallisuuden asiantuntijoita, esimerkiksi tutkijoita ja kirjastoalan ammattilaisia. Lastenkirjainstituutin suurimmat rahoittajat ovat opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Tampereen kaupunki. (Kannatusyhdistys 2016.)

Lastenkirjainstituutti jakaa sekä Onnimanni-palkintoa että Punni-kirjallisuuspalkintoa (Palkinnot 2016). Lisäksi Lastenkirjainstituutti tekee Onnimanni-lehteä, joka on Suomen johtava, painettu lastenkirjallisuuslehti. (Onnimanni-lehti 2016.)

3.2 Näyttelytoiminta tiedon ja elämyksien välittäjänä Lastenkirjainstituutissa

Lastenkirjainstituutissa lasten- ja nuortenkirjakokoelmaa halutaan hyödyntää myös näyttelytoiminnassa. Näyttelytoimintaa on pidetty heti instituutin perustamisesta lähtien hyvin tärkeänä osana Lastenkirjainstituutin toimintaa. Näyttelytoiminta on alkanut jo ennen kuin kunnollisia toimitilojakaan on ollut, ja näyttelyiden avulla on saatu näkyvyyttä toiminnalle. (Nordling 2017.)

Yksi kirjaston tärkeä tehtävä on tallentaa aineistoa. Kirjastonhoitaja Päivi Nordlingin (2017) mukaan aineiston tallentaminen ei ole heidän ainoa tehtävänsä vaan tallenteista täytyy kaikilla tavoin välittää tietoa ihmisille. Seminaarien ja Onnimanni-lehden lisäksi näyttelyt ovat hyvä keino tähän. Yleisiin kirjastoihin verrattuna ei ole tärkeää saada kirjoja lainaan, vaan näyttelyt ovat ensisijaisesti tiedon ja elämyksien välittämistä varten. Lastenkirjainstituutin kirjastolla on runsas aineisto ja näyttelyt ovat keino saada tiettyä kokonaisuutta esille ja tehdä kirjaston kokoelmaa eläväksi. Näyttelyt antavat myös monipuolisemman kuvan Lastenkirjainstituutin toiminnasta. Näyttelyitä voidaan järjestää muun muassa Lastenkirjainstituutin tiloissa, seminaareissa ja messuilla. Verkkonäyttely on taas hyvä keino, jolla näyttely saadaan valtakunnallisesti käytettäväksi ja näyttely pysyy pitkään kaikkien saatavilla. (Nordling 2017.)

Kirjakori-näyttely on vuosittain keväällä järjestettävä näyttely Lastenkirjainstituutin tiloissa. Siinä esitellään kaikki edellisvuoden ilmestyneet lasten- ja nuortenkirjat. Näyttelyssä on siis kerralla yli 1000 kirjaa. Kirjakori-näyttely on järjestetty vuodesta 2000 alkaen ja se on ainutlaatuinen Suomessa. Näyttelyn tiimoilta tehdään myös tilastointi ilmestyneistä kirjoista ja se palvelee muun muassa tutkijoita ja kustannus-alaa. (Kirjanäyttelyt 2016.) Näyttely on myös sellainen, jota käydään katsomassa jonkun verran LKL:n tiloissa ihan varta vasten. Muuten näyttelyt herättävät mielenkiintoa enemmänkin instituutissa asiainnin yhteydessä. Näyttelyt tukevat lisäksi kirjaston kokoelman esittelyä. Esimerkiksi pienet näyttelyt Kaija Pakkasen ja Camilla

Mickwitzin teoksista antavat hieman esimakua siitä, millaista aineistoa kirjaston kokoelmasta löytyy. (Nordling 2017.)

Kirjastolla on myös kiertonäyttelykäyttöön tarkoitettuja näyttelyjä, joita voivat lainata esimerkiksi kirjastot ja koulut vuokraa vastaan ja niiden laina-aika on kuukauden verran. Lainattaviin, kiertäviin kirjanäyttelyihin on koottu kokoelma suomalaisia aapisia Agricolan aapisesta nykypäivään, valikoima klassisia lasten- ja nuortenkirjoja 1800-luvulta toiseen maailmansotaan sekä kokoelma teoksia, jotka kuvaavat toista maailmansotaa lasten- ja nuortenkirjoissa. Lastenkirjallisuuden Pirkanmaa-näyttely taas tuo esille Pirkanmaan vahvuuksia lastenkirjallisuuden teemamaakuntana. Osa näyttelyistä toimii myös verkossa. Kiertonäyttelyillä on juhlistava ja esteettinen merkitys. Suosituimmat kiertonäyttelyt ovat olleet osana muun muassa koulujen ja kaupunkien vuosijuhlia. (Nordling 2017.) Lisäksi Lastenkirjainstituutilla on kuvitusnäyttelyitä, jotka on koottu Lastenkirjainstituutin kuva-arkiston 4500 kohteesta. Näistä 105 kuvitusoriginaalia on kehystetty erilaisiksi kuvitusnäyttelykokonaisuuksiksi. (Kuvitusnäyttelyt 2016.)

Oli näyttely pieni, suuri, lyhytaikainen tai kiertävä, hyvin tärkeä osa näyttelyä on näyttelyluettelo. Se jää dokumentiksi näyttelyn jälkeenkin, jolloin siihen voi aina tarvittaessa palata. Resurssien mukaan panostetaan näyttelyluetteloon. Se on aina vähintään teosluettelo, mutta jos resursseja on hyvin saatavilla, kirjat heijastetaan sen ajan tai kauden ajankohtaisiin asioihin ja niistä kerrotaan enemmän. (Nordling 2017.)

3.3 Onnet-tietokanta

Onnet-tietokanta on kirjastotietokanta, joka sisältää viitteitä lasten- ja nuorten kauno- ja tietokirjoihin sekä aapisiin ja lukukirjoihin. Lisäksi tietokannassa on viitteitä lasten- ja nuortenkirjallisuuden sekä kuvituksen tutkimukseen sekä opinnäytteisiin. Onnet-tietokantaan on luetteloitu kirjastossa oleva tutkimuskirjallisuus, opinnäytteet sekä suurin osa lasten- ja nuortenkirjallisuudesta. (Onnet-tietokanta 2016.)

Vuonna 1992 Lastenkirjainstituutin kirjastossa lopetettiin korttimuotoinen luettelointi ja seuraavana vuonna aloitettiin luettelointi tietokantaan. Haastetta toi se, että Lastenkirjainstituutin kirjaston tarpeisiin sopivaa kirjastojärjestelmää ei ollut vielä olemassa, joten valittua ohjelmistoa, PrettyLib:ä, lähdettiin muokkaamaan kirjastolle sopivaksi. Kirjaston toiveena oli saada tietokantaan asiasanoitus- ja tiivistelmämahdollisuus, jota ei vielä tällöin ollut. (Nordling 2017.)

Onnet-tietokanta ja Lastenkirjainstituutti toimi monellakin tavalla edelläkävijänä. Asiasanoitus oli kaunokirjallisuuden osalta vielä ideatasolla, joten tämä tarkoitti sitä, että samalla kun Onnetiin luettelointi, luotiin samalla myös uutta. Kansainvälisellä mittakaavalla ei myöskään ollut tietokantoja lasten- ja nuortenkirjallisuudelle. (Nordling 2017.)

Onnet-nimi saatiin hauskan sattuman kautta nimikilpailun myötä. Onnetin pohjalla toimii PrettyLib. (Nordling 2017.) PrettyLib on suomalainen ohjelmisto ja se on käytössä sadoissa kirjastoissa ympäri Suomea (PrettyLib, [viitattu 28.2.2017]). PrettyLib on ohjelmisto, joka on kehittynyt jatkuvasti ja vastannut kaikkiin pienen erikoiskirjaston tarpeisiin alusta saakka (Nordling 2017).

Jokainen kirjaston kirja asiasanoitetaan ja siitä kirjoitetaan tiivistelmä. Näin myös haku on helppoa esimerkiksi asiasanoin. Artikkel-, satu, runo- tai muun kokoelman kohdalla yksittäiset sadut, runot ja artikkelit tallennetaan osakohteina tietokantaan. Tällöin esimerkiksi yksittäinen runo on mahdollista löytää tietokannasta. Onnet:n haussa on kuitenkin mahdollista rajata osakohteet pois niin tutkimuskirjallisuuden kuin lasten- ja nuortenkirjallisuuden kohdalla. Koska tietokantaan on alettu luetteloida teoksia vuodesta 1993, kaikkea kaunokirjallisuutta ei Onnet-tietokannasta vielä löydy. Tutkimuskirjallisuus taas on luetteloitu tietokantaan. Vuonna 2016 noin 80 % kaunokirjallisuudesta eli noin 40 000 teosta oli luetteloitu tietokantaan. Luettelointia tehdään koko ajan takautuvasti. (Onnet-tietokanta 2016.)

4 TUNTEET JA TUNNEKASVATUS

4.1 Tunteet

Tunteet ohjaavat ihmisen toimintaa ja tunteiden tarkoituksena on loppujen lopuksi ihmisen selviytyminen (Kerola, Kujanpää & Kallio 2013a). Tunteet ovat meille joka-päiväisiä ja siinä mielessä tuttuja, mutta emme välttämättä ymmärrä tunteita samalla tavalla kuin joku toinen ihminen. Tunteiden ymmärtämiseen vaikuttaa muun muassa kulttuurin meille opettama tapa tulkita tunteita. (Puolimatka 2011, 325.)

Tunteet ovat vasteita ympäristössämme oleviin tapahtumiin. Tunteet auttavat meitä huomaamaan ympäristön vaarat, jotka voivat uhata meidän hyvinvointiamme. Lisäksi tunteet vaikuttavat ihmisen havaitsemis- ja ajattelutoimintoihin sekä ohjaavat ihmistä toimimaan niin kuin on moraalisesti oikein. Toisaalta tunteet taas auttavat meitä tunnistamaan myös niitä tärkeitä ja hyviä asioita elämässämme. (Kokkonen 2010, 11–13.) Tärkeät asiat ovat niitä, jotka ovat hyviä asioita meidän hyvinvointimme kannalta ja auttavat meitä elämässämme eteenpäin.

Tunteiden käsitteenmäärittelystä ei vielä kukaan ollen tutkijoiden keskuudessa täysin yksimielisiä, mutta suurin osa heistä on sitä mieltä, että tunteet koostuvat fysiologisista vuorovaikutteisesti toimivista reaktioista sekä tunneilmaisujen ja omien kokemustemme osa-alueista. (Kokkonen 2010, 14–15.) Tunne on luonnollinen reaktio siihen, mitä koemme. Erilaiset vaikutelmat, jotka saamme aistiemme kautta synnyttävät tunteita. Tunteet ovat siis ensimmäinen informaation käsittelykeino ja tunteemme kertovat, ovatko asiat miellyttäviä vai epämiellyttäviä. Aivoissa sijaitsevat tunnekeskukset tunnistavat tunnetilan ja antavat käskyn tunteiden ilmaisemiseen. Joskus voimakkaat tunteet voivat näkyä myös fyysisinä reaktioina. (Kinnunen 2003, 108.) Tunneilmaisu näyttää muille ihmisille kasvojemme ilmeiden kautta, mitä tuntemme (Kokkonen 2010, 13).

Tunteiden säätelyn kyky on ensisijaisesti kytköksissä aivojen toimintaan, ja se kehittyy lapsen ja vanhemman välisessä vuorovaikutuksessa. Ensimmäisen kymmenen ikävuoden aikana ihmisen aivot ovat muovautuvimmillaan ja voidaankin puhua

kokemusta odottavasta kypsymisestä. Aivot siis odottavat, että tietyssä kehitysvaiheessa saadaan tietynlaisia kokemuksia riittävästi, jotta aivot pääsisivät kehittymään ilman häiriöitä. (Kokkonen 2010, 79–80.) Useimmat lapset oppivatkin näiden vuosien aikana säätelemään tunteitaan. Tunteiden säätelyyn kuuluu muun muassa niin ongelmaratkaisutaitoja kuin sosiaalisen tuen hakeminen aikuiselta. Erityisesti negatiivisten tunteiden säätely on edellytys, jotta ihminen sosiaalistuu ja sopeutuu yhteiskuntaan. (Nurmi ym. 2006, 106.)

On olemassa erilaisia määritelmiä myös siitä, mitkä tunteet ovat ihmisen perustunteita. Yhden määritelmän mukaan perustunteita ovat ilo, viha, pelko, suru, inho ja hämmästyks (Kerola ym. 2013). Sosiaaliset tunteet taas ovat syntyneet oppimisen kautta ja kulttuuri on muovannut niitä. Näitä tunteita ovat muun muassa häpeä, kauteus ja syyllisyys. Sosiaaliset tunteet ovat niitä, jotka muun muassa rajoittavat sosiaalisesti kielteistä käyttäytymistä ja auttavat arvojen ja normien oppimisessa, jolloin myös mukautuminen kulttuuriin on helpompaa. Kulttuurilla voidaan tarkoittaa niin toisen maan kulttuuria kuin esimerkiksi eri työpaikkojen tai koulujen kulttuuria. Sosiaaliset tunteet vaikuttavat myös ryhmien toimintaan useilla eri tavoilla. Ryhmän toiminnan ja koossa pysymisen kannalta tarvitaan niin kiintymyksen, empatian kuin innostuksen tunteita. Tunteet myös selkeyttävät ryhmän eri henkilöiden rooleja, jolloin ne kertovat ryhmän valtasuhteista. (Kokkonen 2010, 13.)

Tunnekokemus voi olla välitön, tiedostamaton, vaikeasti kuvailtava kokemus. Se voi olla myös reflektiivinen ja tietoinen (Kokkonen 2010, 15). On tärkeää muistaa, että kaikki tunteet ovat sallittuja (Kinnunen 2003, 113). Eri asia on kuitenkin se, miten tunnistaa ja ilmaisee tunteen. Tunteen ilmaisu aggressiivisella tavalla ei ole hyvä asia monessakaan tilanteessa. Tätä esimerkiksi lapset harjoittelevat.

Tunteet eivät ole pysyviä, vaan tunnetilat muuttuvat ja kypsään tunne-elämään kuuluu joustava tunteiden säätely. Ei ole tarkoitus, että tunteet tukahdutetaan vaan, että tunnetila pystyttäisiin käsittelemään niin, että ihmisen mieli ja toimintakyky pysyisivät tasapainossa. Tähän voi auttaa tilanteiden tarkasteleminen eri näkökulmista, jolloin voi joutua miettimään tilanteita toisen henkilön näkökulmasta ja mikä on johtanut kyseiseen tilanteeseen. (Nurmi ym. 2006, 106.)

4.2 Tunnekasvatus

Ennen kuin kannattaa avata tunnekasvatus -käsitettä, on hyvä pohtia sitä, mitä on kasvatus. Äkkiseltään termi kuulostaa hyvinkin tutulta, mutta myös kasvatuksen määritelmään on useita eri katsantokantoja. Yleisesti ajatellaan, että kasvatus on tavoitteellista, tarkoituksellista ja tietoisista toimintaa. Erityisesti kouluissa tämä on helposti nähtävillä. Kasvatukselle on asetettu tiettyjä päämääriä ja tavoitteita, jolloin pyritään vaikuttamaan tietoisesti kasvu- ja sivistysprosessiin vuorovaikutuksessa. Kuitenkin samalla, vaikka kasvatus on päämäärätietoista ja tavoitteellista, ei sen lopputuloksesta voi koskaan olla varma. On hyvä tiedostaa, että kasvatus voi olla myös tahatonta. Se on helppo nähdä arjessa, kun erilaisiin tilanteisiin reagoidaan spontaanisti. (Siljander 2014, 28–29.)

Tunnekasvatus on tunteiden tunnistamisen opettelua (Heikkilä-Halttunen 2015, 49). Tunnekasvatus auttaa ilmaisemaan niin myönteisiä kuin kielteisiä tunteita, jotka kummatkin ovat sallittuja. Lapsi oppii myös sanoja ja käsitteitä, joiden avulla tunteiden ja tunnetilojen nimeäminen on mahdollista. On tärkeää muistaa, että kasvatuksen tehtävänä ei ole tukahduttaa tunteita vaan auttaa edellä mainituissa asioissa. (Puolimatka 2011, 42.) Jokainen lapsi ja nuori on yksilö. Heidän taitonsa ja osaamisensa, myös tunnetaidot, riippuvat monesta asiasta, kuten ympäristöstä. Täytyy muistaa, että mikään yksittäinen menetelmä ei riitä tukemaan emotionaalisia taitoja. (Kerola ym. 2013a.)

Tunteiden säätely auttaa säätelemään omaa käyttäytymistämme. Lapsen oppiessa säätelemään ja hillitsemään kielteisiä tunteita, häiritsevä käyttäytyminen yleensä vähenee. Tärkeää on myös vahvistaa myönteisiä tunteita esimerkiksi kehumalla, jotta myönteinen sosiaalinen käyttäytyminen kehittyy. (Kokkonen 2010, 22.)

Koulutus ei tähtää ainoastaan oppilaiden älylliseen kehittymiseen vaan myös sosiaalisten taitojen kehittäminen on tärkeää. Koulu on eräänlainen pienois yhteisö, jossa oppilaita opetetaan elämään yhteiskunnassa. (Shahzad & Mushtaq 2014, 71.) Niin varhaiskasvatuksessa kuin perusopetuksessakin on otettu tunnekasvatus mukaan. Tunne- ja empatiataitojen harjoittelussa keskeisessä asemassa onkin lapsen vertaisryhmä. Nämä taidot kehittyvät erityisesti vuorovaikutuksessa ja aikuisen rooli ryhmässä on suuri. (Haapsalo, Kirkkopelto & Repo 2016, 13.)

Varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun ammattilaiset ovat huomanneet, että yhä useammalla lapsella on vaikeuksia tunnistaa omia tunteitaan tai eläytyä muiden tunteisiin (Heikkilä-Halttunen 2015, 49). Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yksi tavoite on ohjata lapsia terveyttä ja hyvinvointia edistäviin elämäntapoihin. Yksi siihen kuuluva asia on mahdollisuus kehittää omia tunnetaitojaan. Tunnetaitojen opetteluun kuuluu niin tunteiden ilmaisun kuin itsesäätelyn opetteleminen. Tunnetaidot vahvistuvat, kun lapsen kanssa opetellaan havaitsemaan, tiedostamaan ja nimeämään tunteita. Turvallisessa ilmapiirissä lapsi voi näyttää erilaisia tunteita ja häntä autetaan niiden käsittelyssä. (Opetushallitus 2016, 19, 23, 32.) Opetushallituksen (2014, 21–22) opetussuunnitelman perusteiden mukaan oppilasta ohjataan arvioimaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä muun muassa tunteiden ilmaisemiseen. Tunnetaitojen kehittäminen sosiaalisten taitojen ohella on tärkeää.

Tunnekasvatus ei voi olla kouluissakaan vain yhden aineen opetuksen varassa. Mietittäessä minkä tahansa taidon opettelua, on tärkeää, että tätä taitoa pääsee opettelemaan mahdollisimman varhain ja että sitä pystyy harjoittelemaan säännöllisesti. Kasvattajalla, niin kotona kuin esimerkiksi koulussa, on myös rooli lapsen tunnetaitojen opettamisessa. Monia taitoja opitaan seuraamalla ja matkimalla, jolloin kasvattajien omat tunteiden säätelytaidot vaikuttavat lapsen kehitykseen. (Kokkonen 2010, 101, 107.) Voidaan puhua tunnerehellisyydestä, joka on tunnesanoituksen pohja. Tunnerehellisyys luo luottamusta vuorovaikutukseen, joka on hyvin tärkeä osa tunnekasvatusta. Lapsi, joka vielä opettelee tunnetaitoja, tarvitsee aikuiselta aitoja tunteita. Jos aikuisen kehonkieli kertoo toista hänen tunteistaan, kuin mitä hän sanoo, ei lapsikaan pysty käsittelemään kaikkia tunteitaan. Aikuisella tulee olla tarpeeksi kosketuspintaa omiin tunteisiinsa eli hänen täytyy olla tietoinen omista tunteistaan, jotta hän pystyy ohjaamaan ja opettamaan lasta myös haastavampien tunteiden ymmärtämisessä ja käsittelyssä. (Haapsalo ym. 2016, 17.)

Tunnekasvatus vaikuttaa moniin asioihin. Hyvät tunnetaidot vaikuttavat alentavasti stressiin ja masennukseen (Liau ym. 2012, 59). Lisäksi tunneälykkäämpi ihminen on usein yhteistyökykyisempi ja hänellä on vähemmän ongelmakäyttäytymistä, kuten esimerkiksi aggressiivisuutta (Liau ym. 2012, 59; Shahzad & Mushtaq 2014, 77). Kiusaavan lapsen itsesäätelykyvyt ovat usein kehittymättömiä (Haapsalo ym. 2016, 13). Näin ollen tunnekasvatuksella pystytään vaikuttamaan myös kiusaamiseen,

josta puhutaan nykypäivänä paljon ja johon pyritään puuttumaan esimerkiksi erilaisin hankkein. Ehkä olisi tärkeää puuttua kiusaamiseen myös ennaltaehkäisevästi eli antamalla aikaa ja resursseja tunnekasvatukselle niin kotona, päiväkodissa kuin koulussa.

Oulun yliopistossa on alkamassa tutkimus, jossa tutkitaan tunteiden säätelytaitoa oppimisessa. Lähiaikoina erilaiset tunteisiin ja motivaatioon liittyvät ilmiöt ovat olleet paljon esillä. Myös tästä näkökulmasta katsottuna tunnekasvatus on tärkeää, sillä koululaisilla on koko ajan enemmän haasteita hyvinvoinnissa ja jaksamisessa. Lasten kehitystä tunteiden näkökulmasta on tuettava ennen kuin ongelmat kasvavat liian suuriksi. (Oulun yliopisto 23.2.2017.)

4.3 Kirjallisuusterapia

Lasten ja nuorten kirjallisuusterapiassa erilaisia tekstejä, kuten esimerkiksi satuja, käytetään niin ennaltaehkäisevänä kasvun ja kehityksen apuna kuin kuntouttavana ja parantavana välineenä. (Mäki & Arvola 2009, 12–13.) Hugo Cragon (2005, 188) mukaan kirjallisuusterapian ymmärtäminen tapana jatkaa tai vahvistaa yksilön persoonallisuutta yksilön muuttamisen tai parantamisen sijaan, kirjallisuusterapiasta voisi hyötyä entistä enemmän. Kirjallisuusterapiassa voidaan käyttää myös asiakkaan omia tuotoksia, jotka voivat olla suullisia ja kirjallisia. Kirjallisuusterapia on yksi luovan terapian muoto, joita ovat kirjallisuusterapian lisäksi esimerkiksi musiikki- ja tanssiterapia. (Mäki & Arvola 2009, 12–13.) Kirjallisuusterapia on kuitenkin vähemmän tunnettu terapiamuoto luovuusterapioiden joukossa ja osa psykoterapiaa (Crago, 2005, 180 ; Karasma & Suvilehto 2014, 306).

Kirjallisuusterapialla on todettu olevan suotuisia psyykkisiä ja fysiologisia vaikutuksia. Vaikka kirjallisuusterapiaa on hyödynnetty jo 1990-luvulta lähtien, siitä tarvittaisiin lisää empiiristä tutkimusta. (Karasma & Suvilehto 2014, 306–308.) Kirjallisuusterapiaa voidaan käyttää sekä psykiatristen että somaattisten sairauksien hoitojen yhteydessä. Terapian muotoa on mahdollista käyttää sekä yksilölle että ryhmälle. (Mäki & Arvola 2009, 14.) Lapsille ja nuorille kohdennettua kirjallisuusterapiaa käytetään esimerkiksi sairaaloissa, kouluissa ja päiväkodeissa sekä lastensuojelussa.

Lisäksi kirjallisuusterapiaa voidaan käyttää myös sanataideopetuksessa ja yhdessä muiden terapioiden rinnalla. (Karasma & Suvilehto 2014, 308.)

Sille, kuka saa käyttää kirjallisuusterapeuttisia menetelmiä, ei ole lainsäädännöllisiä vaatimuksia. Tärkeää kuitenkin olisi, että kirjallisuusterapeutti nimikettä käyttävällä henkilöllä olisi riittävästi kokemusta ja perehtyneisyyttä. Kirjallisuusterapiaohjaajan nimikettä käyttävälle taas suositellaan kirjallisuusterapiaohjaaja-koulutusta. (Mäki & Arvola 2009, 14.) Kirjallisuusterapiaa työssään käyttävät muun muassa psykologit, terapeutit ja lastensuojelussa työskentelevät henkilöt. Ennaltaehkäisevänä kirjallisuusterapeuttisia menetelmiä käyttävät niin opettajat ja muut kouluissa työskentelevät henkilöt, varhaiskasvatuksessa työskentelevät sekä kirjastojen ja seurakuntien työntekijät. (Heikkilä-Halttunen 2010, 251).

Kirjallisuusterapialla on fysiologisia vaikutuksia. Tekstin, esimerkiksi tarinan tai runon, kuuleminen vaikuttaa limbisen järjestelmän kautta tunteiden säätelyyn. (Mäki & Arvola 2009, 16.) Limbinen järjestelmä on ne osat aivoista, jotka osallistuvat muun muassa tahdosta riippumattomien toimintojen ja mielentilojen säätelyyn (Duodecim 2016).

Lapset voivat päästä tunteisiin käsiksi heijastamalla niitä tarinoiden kautta. Lapsilla ei välttämättä ole keinoja ja välineitä käsitellä tunteita. Esimerkiksi päiväkotikäisten lasten kanssa tunteiden tunnistamisen ja nimeämisen harjoittelu on turvallista satujen avulla. Tunteita voi olla hankala ilmaista ja niistä voi olla vaikeaa puhua. Lapsen paha olo voi näkyä erilaisina oireina arjessa. Satu ja sen avulla sadun henkilöön samastuminen voi olla lapselle vapauttaa ja hoitavaa. (Hämmäinen & Mäki 2009, 53–55.) Fiktio on turvallinen ympäristö kohdata esimerkiksi pelkoja. Pelot ovat hyvin luonnollinen osa lapsen elämää kasvussa ja kehityksessä, ja kirjallisuusterapia on pelkojen käsittelyssä erityisen käyttökelpoinen väline. Sopivan kirjan löytäminen tilanteeseen on kuitenkin edellytys terapeuttisessa käytössä. (Karasma & Suvilehto 2014, 317.) Lewis ym. (2015, 103, 110–111) ovat tutkineet pelkojen hoitamista kirjallisuusterapian avulla. Heidän mukaansa noin 20 % lapsista kokee yöllisiä pelkoja ja siihen liittyvää unettomuutta. Tutkimuksen perusteella saatiin kirjallisuusterapian käytöstä hyviä tuloksia ja lapsi voi kokea onnistumisen tunnetta voittaessaan pelkojaan.

Lapsille ja nuorille kirjallisuusterapian prosessi on tiedostamaton. Kirjallisuusterapiassa liikkeelle lähteneet asiat ja oivallukset voivat kypsyä valmiiksi vasta myöhemmin lapsen ja nuoren kehityksen kanssa. Kirjallisuusterapian vaiheet (tunnistaminen, tarkastelu, vastakkain asettaminen ja omaan elämään soveltaminen) voivat olla kirjallisuusterapian aikana useampikin yhtä aikaa kesken ja kaikki vaiheetkaan eivät aina toteudu. (Mäki & Arvola 2009, 15–16.) Kirjallisuuden terapeuttinen prosessi voi tapahtua ilman ohjaajaakin pelkästään luku- tai kirjoitusprosessin aikana (Karasma & Suvilehto 2014, 307).

Kirjallisuusterapian yleisin tavoite on vaikuttaa kognitioihin, esimerkiksi ajatteluun, ja käyttäytymiseen. Toinen tavoite taas on tunnistaa ongelma ja kohdata tunteet. Kirjallisuus myös muokkaa osaltaan ihmisen arvoja ja asenteita. (Karasma & Suvilehto 2014, 307.) Kirjallisuusterapian avulla yksilö voi kehittää itseilmaisuaan, lisätä itsetuntemustaan ja itsetuntoaan sekä ryhmässä kehittää yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojaan. Kirjallisuusterapian avulla pyritään vahvistamaan ja tukemaan tunteiden käsittelyä ja selviytymiskeinoja. Lisäksi kirjallisuusterapia voi auttaa löytämään uusia voimavaroja ja ajatuksia sekä auttaa hyväksymään elämässä tapahtuvia muutoksia. (Heikkilä-Halttunen 2010, 251).

Psykoterapian suosio on osaltaan vaikuttanut kirjallisuuteen (Crago 2005, 183). Ongelmalähtöiset kirjat voivat tarjota lapsille ja nuorille väylän nähdä, millaista elämä voi olla jollakin toisella ihmisellä. Samalla lukija voi ymmärtää oman elämänsä tasapainoisuuden. Toisaalta taas lapsi, jonka elämässä on vaikeuksia ja ongelmia, voi löytää kirjojen välityksellä heijastuspinnan ja lohdun kirjoista. Hän voi ymmärtää, että ei ole yksin ongelmansa kanssa vaan joku on pakenut hänen kokemuksensa ja ajatuksensa sanoiksi. (Crago, 2005, 184, 187; Heikkilä-Halttunen 2010, 280–281.) Tieto lisää turvallisuuden tunnetta myös silloin, kun käsitellään hankalia aiheita ja tunteita. 2000-luvulla tämä ollaan huomattu niin lastensuojelussa kuin kasvatuksessakin. Kriisi- ja traumapsykoterapeuttinen lastensuojelutyö sekä siihen liittyvä tutkimus on lisääntynyt, mikä on vaikuttanut myös lastenkirjallisuuteen 2000-luvulla. Kirjat voivat antaa esimerkkejä, miten vaikeissa tilanteissa on mahdollista käyttäytyä oikealla tavalla. (Heikkilä-Halttunen 2010, 280–281.)

2000-luvulla ilmestynyt lastenkirjallisuus käsittelee muun muassa surua, yksinäisyyttä ja ahdistusta perusteellisesti havainnollistaen näitä tunteita ja niiden ilmaisua.

Lukija näkee kirjojen kautta, miten tunteet vaikuttavat kirjojen henkilöihin suoraan ja välillisesti lukijaan. Vuorovaikutus kirjan ja lukijan välillä voi johtaa siihen, että lukija samastuu kirjan henkilöön. Kertomus voi laukaista lukijassa tunnereaktion ja lopulta vuorovaikutus johtaa vapauttavaan kokemukseen. (Heikkilä-Halttunen 2010, 255, 280.)

5 NÄYTTELYTOIMINTA VERKOSSA

5.1 Verkkonäyttely

Kirjastoilla on pitkä historia näyttelyiden parissa. Kirjastot ovat käyttäneet näyttelyitä esitelläkseen ja mainostaakseen kokoelmiaan asiakkaille ja laittaakseen tuotteitaan, esimerkiksi kirjoja, näkyville. Näyttely on kävijöitä varten ja se esittelee objekteja, joiden takana on tietty idea. Näyttelyn rakentaminen alkaa hyvästä ideasta ja juuri idea on se, joka erottaa näyttelyn satunnaisesta kokoelmasta objekteja, tai verkkonäyttelyn tapauksessa kuvia. (Kalfatovic 2002, xv, 9.) Näyttelyillä, niin perinteisillä kuin verkkonäyttelyllä, voi olla myös tiedottava ja elämyksiä antava näkökulma, jotka ovat tärkeimmät tavoitteet Lastenkirjainstituutin näyttelyissä (Nordling 2017).

Verkkonäyttely-termiä käytetään kuvaamaan hyvinkin erilaisia verkkosivuja. Verkkonäyttely voi sisältää hyvinkin yksinkertaisia ratkaisuja tai laajoja, eri medioita hyödyntäviä ja vuorovaikutteisia verkkosovelluksia. Vaikka verkkonäyttelyt eroavat ehkäpä tutuimmista perusnäyttelyistä ja vaihtuvista näyttelyistä hyvin monessakin suhteessa, selkein ero on konkreettisten objektien ja näyttelytilan puuttuminen. (Suomen museoliitto, [viitattu 24.2.2017].) Yhden määritelmän mukaan verkkonäyttely on eräänlainen tapahtuma, jota pystyy tarkastelemaan tietokoneen tai älypuhelimien kautta internetin välityksellä riippumatta ajasta ja paikasta (Ramaiah 2014, 83).

Verkkonäyttely koostuu sellaisista valituista teoksista, joilla on yhteinen teema. Verkkonäyttelyä suunnitellessa täytyy pitää mielessä verkkomaailman lähtökohdat. Näyttelyssä tulisikin siis hyödyntää digitaalisen median ja – kulttuurin mahdollisuuksia. Verkkonäyttelyn tulisi olla myös elämyksellinen kokonaisuus, jossa liikkuminen on helppoa jokaiselle. Elämyksellisyys syntyy sisältöä elävöittämällä, kävijän omista valinnoista ja siitä, miten verkkonäyttelyn sisältö vastaa katsojan mieltymyksiin. (Hällström 2011, 98–99).

Verkkonäyttelyä suunniteltaessa täytyy pitää mielessä, miten verkkonäyttelyyn tulevien esineiden tärkeys ja asiayhteys saadaan käyttäjälle näkyville. Miksi juuri ne tietyt esineet ovat sellaisia, jotka halutaan nostaa kokoelmasta esille ja antaa niihin

parempi pääsy verkon kautta. Näyttely syntyy, kun esineet on tarkoin valikoitu havainnollistamaan tiettyä teemaa ja ne on sidottu toisiinsa jollakin tavalla. Internet ja verkkonäyttely työkaluineen mahdollistavat sen, että kirjaston asiakkaille on mahdollisuus parempaan pääsyyn niiden esineiden pariin, jotka ovat mahdollisesti esimerkiksi hyvin hauraita eivätkä kestäisi käsittelyä. (Kalfatovic 2002, 1; Hardesty 2014, 75–76.)

Suuri etu verkkonäyttelylle on sen laaja saavutettavuus (Suomen museoliitto, [viitattu 24.2.2017]). Hyvä näyttely on myös sellainen, joka saa vierailijan tutkimaan teemaa tai asiaa vielä enemmän. Verkkonäyttelyn etu on myös se, että se voi antaa vierailijalle linkkejä ja lähteitä lähteä tutkimaan asiaa vielä syvemmältä. Verkkonäyttely voi myös innostaa kävijää vierailemaan kirjastossa ja tutkimaan sen kokoelmaa tarkemmin. (Kalfatovic 2002, 9.)

5.2 Ideasta verkkonäyttelyksi

Internetin välityksellä kaikilla kirjastoilla on mahdollisuus tehdä verkkonäyttely ja sen avulla tuoda esimerkiksi kokoelmaansa paremmin esille (Kalfatovic 2002, xvi). Näyttelyn idean analysointi on hyvin tärkeää rakennettaessa näyttelyä. Keskittyminen keskeisessä osassa oleviin elementteihin, esimerkiksi kirjoihin, ja elementtejä sitovaan käsikirjoitukseen, muuttaa ajatuksen näyttelyksi.

Verkkonäyttelyä rakentaessa tulee vastaan tietynlainen kaava. Ensiksi on hyvä miettiä näyttelyn idea mahdollisimman valmiiksi. Tämän jälkeen valitaan näyttelyyn tulevat esineet ja laaditaan näyttelyn käsikirjoitus. Joissakin tapauksissa voi käydä niin, että esineet ja käsikirjoitus eivät tuekaan näyttelyn ideaa. On siis tärkeää pitää koko ajan mielessä näyttelyn alkuperäinen ajatus ja idea. Kun esineet on valittu ja käsikirjoitus tehty, valmistellaan esineet verkkonäyttelyä varten. Se voi tarkoittaa esimerkiksi esineen kuvaamista. Tämän jälkeen itse verkkonäyttelyä aletaan suunnitella, jolloin saadaan tuotos aikaiseksi. Silloin täytyy pohtia, miten esineet halutaan esitellä. Pohdinnan ja analysoinnin jälkeen aletaan koota ideoita verkkosivuksi. Kokeillaan erilaisia värejä ja malleja pyrkien arvioinnin ja muokkauksen myötä parempaan tulokseen. Näin saadaan aikaiseksi lopullinen muotoilu. Projektissa ei kannata

myöskään unohtaa aikataulutusta, jotta projekti joskus saadaan päätökseen. (Kalfatovic 2002, 20, 74.)

Lastenkirjainstituutti teki verkkonäyttelyn Haluan kasvaa aikuiseksi käyttäen näyttelyn teknisenä alustana Wixiä. Näyttely tehtiin, kun toisen maailmansodan päättymisestä oli kulunut 70 vuotta, vuonna 2015. Näyttelyn ideana oli koota aiheeseen liittyvää lasten- ja nuortenkirjallisuutta, joissa käsiteltiin toista maailmansotaa. (Haluan kasvaa aikuiseksi, [viitattu 11.3.2017].) Tarkoituksena oli hyödyntää kirjallisuutta, joka kuului Lastenkirjainstituutin kirjaston kokoelmiin, mutta osa kirjoista jouduttiin ostamaan antikvariaateista, koska kirjaston kokoelmissa oli myös huonokuntoisia kappaleita (Nordling 2017). Näyttelyyn kerättiin yli 200 teosta ja ne on ryhmitelty eri teemojen mukaan (Haluan kasvaa aikuiseksi, [viitattu 11.3.2017]).

Kirjat on siis valittu näyttelyyn pitäen mielessä näyttelyn idea. Jokaisessa kirjassa näkyy toinen maailmansota. Aineisto on ryhmitelty teemoittain, sillä sota on näkynyt eri vuosikymmeninä eri tavoin. Eri osioiden sisällä on luettelot, joissa teokset ovat kronologisessa järjestyksessä ja jokaisen osion yhteydessä on lyhyet selitetekstit. (Haluan kasvaa aikuiseksi, [viitattu 11.3.2017].) Ne johdattavat kävijän teemaan ja ovat näyttelyn käsikirjoitusta. Käsikirjoitus on siinäkin mielessä tärkeä, että se yhdistää nämä eri teemat isomman idean sisällä toisiinsa.

Näyttelyn kirjoista on kuvattu kannet. Jokaisen kirjan kohdalla on kirjan nimi, kirjailija, lyhyt tiivistelmä kirjasta, mahdollisesti sitaatteja, kustantaja, kansikuvan tekijä ja mahdollisia lisätietoja. Nämä ovat oleellisia tietoja tämän tapaisessa näyttelyssä. Kirjojen kansikuvat ovat värillisiä, mutta muuten verkkonäyttelyssä on harmaasävyinen väritys ja kuvitus. (Haluan kasvaa aikuiseksi, [viitattu 11.3.2017].) Lopullinen muotoilu verkkonäyttelyssä on mietitty yhteneväiseksi, ja verkkonäyttelyn idea kantaa koko näyttelyn ja jokaisen valitun kirjan.

5.3 Verkkonäyttelyn tekninen alusta

Monet suositut palvelut, joiden avulla pystyy rakentamaan myös verkkonäyttelyn, ovat tiettyyn pisteeseen asti maksuttomia. Tällaisia palveluja ovat esimerkiksi Omeka.net ja WordPress.com. Joskus näissä palveluissa voi tulla jossakin kohdin

vastaan esimerkiksi tilan rajoitukset, jolloin lisätila on maksullista. Usein kuitenkin ilmainen versio täyttää verkkonäyttelyn tarpeet, riippuen tietenkin kokoelman suuruudesta ja asiakkaiden tarpeista. (Hardesty 2014, 83.)

Yksi tällaisista ilmaisista palveluista on Wix.com. Avishai Abrahami, Nadav Abrahami ja Giora Kaplan perustivat Wixin vuonna 2006. Heidän ideansa lähti siitä, että he kokivat oman verkkosivun tekemisen vaikeaksi ja kalliiksi. Heidän ajatuksensa Wixistä oli se, että kuka vain pystyisi tekemään helposti oman verkkosivunsa ilman koodaus-, muotoilu- ja suunnittelutaitoja ilmaiseksi. Wixin idea on osoittautunut kannattavaksi, sillä vuonna 2016 sillä oli 90 miljoonaa käyttäjää 190 maassa. (Wix 2006–2017.)

Wix tarjoaa pilvipalveluun perustuvan alustan verkkosivun rakentamiselle ilmaiseksi. Wixin käyttäjäpohja on avoin SDK (Software Developer Kit) eli avoin rajapinta. Avoin rajapinta on sellainen, jonka ominaisuudet ovat julkisia eikä niiden käyttöön liity rajoituksia. Lisäksi avoin rajapinta on maksuton käyttää ja rajapintakuvausten tulisi olla avoimesti kaikkien saatavilla. Avoimen rajapinnan käyttöön ei myöskään tarvitse pyytää erikseen lupaa rajapinnan haltijalta. (Wix 2006–2017; COSS Ry, [viitattu 2.3.2017].) Avoimen rajapinnan ja valmiiden suunnittelupohjien myötä käyttäjä voi luoda itselleen oman verkkosivun niin yritys- kuin yksityiskäyttöönkin.

Wixillä on tarjolla valmiita suunnittelijoiden tekemiä sivupohjia, jolloin verkkosivun tekemisen aloittaminen on helppoa myös vähemmällä kokemuksella. Rakentaminen tapahtuu raahaa ja pudota –taktiikalla. Wixissä on myös HTML5-kyky. Lisäksi saatavilla on valmiita taustakuvia ja tuhansia ominaisuuksia, jolloin verkkosivun visuaalisesta ilmeestä saa rikkaan. Wix tarjoaa myös maksullisia palveluita. (Tolvanen 22.9.2015; Wix 2006–2017.)

Wix-alusta valittiin tämän verkkonäyttelyn toteuttamiseen siitä syystä, että Lastenkirjainstituutti on tehnyt aiemminkin verkkonäyttelyn samalle alustalle. Sama alusta helpottaa jatkossa heidän työtään, kun näyttelyä tullaan päivittämään uusilla kirjoilla. Heidän ei tarvitse opetella täysin uutta alustaa vaan he pystyvät toimimaan samalla tavoin kummankin näyttelyn kohdalla.

Verkkosivulle on mahdollista lisätä kuvia, tekstiä ja linkkejä, joita myös tässä näyttelyssä tullaan käyttämään. Wixin omien kuvien lisäksi verkkonäyttelyyn tullaan laittamaan kuvia kirjoista, jotta kirjat konkretisoituvat kävijälle. Muutenkin olisi tylsä, jos näyttelyssä on pelkkää tekstiä. Jokaisesta kirjasta kirjoitetaan lyhyt tiivistelmä, joka kertoo kirjasta kaiken tarvittavan. Tekstin pituus riippuu hieman kirjasta, mutta pisimmillään se on kahdeksan riviä. Lisäksi kirjasta on hyvä laittaa näyttelyyn asia-sanat, jotka tulevat esille myös tiivistelmässä, kirjan saamat mahdolliset palkinnot ja hieman tekstiä myös kirjan kirjoittajasta. Mahdollisesti hyödynnetään linkkejä, joista kävijä saa vielä lisätietoa kirjaan liittyen. Lastenkirjainstituutin toiveena kuitenkin oli, että heidän ei tarvitsisi jatkuvasti olla päivittämässä linkkejä.

5.4 Huomioitavat tekijänoikeusasiat

Verkkoympäristö on tuonut haasteita tekijänoikeudellisiin asioihin. Tekijänoikeudellisissa asioissa on myös eroja siinä, käytetäänkö teosta julkisessa käytössä vai yksityisesti. Verkkojulkaiseminen on aina julkista käyttöä ja se tulee ottaa huomioon myös verkkonäyttelyä rakennettaessa. Tekninen alusta, eli Wix, antaa käyttöön paljon erilaisia mahdollisuuksia niin verkkosivun rakentamisen kuin kuvituksenkin puolesta, jolloin verkkosivulle tulee maininta teknisestä alustasta.

Tekijänoikeus syntyy henkilölle, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen. Usein nämä henkilöt ovat luovan työn tekijöitä, esimerkiksi kirjailijoita ja kuvataiteilijoita. Tekijä voi tekijänoikeudellaan päättää, miten hänen teostaan voidaan käyttää. Teoksen julkistamisen tai julkaisun jälkeen tekijän yksinoikeus kuitenkin kapenee. Teos on esimerkiksi julkaistu, kun teoksen kappaleita on saatu levitykseen tai kauppaan yleisön ja asiakkaiden saataville. (Kopioisto 2013.) Teoksen oikeudenhaltija voi olla joko teoksen alkuperäinen tekijä tai se taho, jolle tekijä on siirtänyt tekijänoikeutensa. Esimerkiksi kirjailija voi siirtää tekijänoikeutensa kustantajalle, mutta usein tekijänoikeuksia on niin tekijällä kuin kustantajallakin. (Kopiraitti, [viitattu 13.3.2017], 4.)

Jotta tekijänoikeus syntyisi, teoksen tulee olla riittävän omaperäinen, ainutlaatuinen ja itsenäinen. Tekijänoikeus päättyy vasta, kun tekijän kuolemasta on kulunut 70 vuotta. Tekijänoikeus ei suojaa teoksen ideaa, rakennetta tai sen sisältämää tietoa,

kun taas teoksen ulkomuoto ja ilmaisutapa ovat suojattu. Tällaisia suojattuja teoksia ovat esimerkiksi valokuvat, kuvitukset, sävellykset ja kirjat. (Kopiosto 2013.)

Teoksesta, joka on julkaistu, voi käyttää lainauksia hyvän tavan mukaan. Sitaatilla tulee olla asiallinen yhteys teokseen ja sitaatin laajuus pitää olla tarkoituksenmukainen. Sitaatin siis tulee esimerkiksi selventää ja havainnollistaa. Sitaatin yhteydessä täytyy aina mainita siteerattava teos ja sen tekijä. Siteerausosoikeuden turvin kokonaisuuksia saa lainata tieteelliseen esitykseen, mutta kuvituksen kerääminen julkaisuun sitaattioikeuteen vetoamalla ei ole mahdollista. (L 8.7.1961/404; Kopiosto 2013.) On hyvä tiedostaa, että toisen teoksesta voi kertoa omin sanoin esimerkiksi opetuksessa tai internetissä. Tekijä ja lähde on kuitenkin tärkeää mainita tällaisessa yhteydessä. Kuvaa koskevat tekijänoikeuteen liittyvät käytännöt suojaavat sekä internet-sivustoilla olevaa kuvaa kuin myös kirjaan painettua kuvaa. Esimerkiksi WSOY:lla ja Otavalla on kuvapankit (Otava, [viitattu 13.3.2017]; WSOY, [viitattu 13.3.2017]), joissa mainitaan, että kuvapankin kansikuvien ja kirjailijakuvien käyttö sallitaan kirjasta tai kirjailijasta kertovan artikkelin yhteydessä. Otavan mukaan kuvien käyttö sallitaan myös kirja-arvostelujen yhteydessä. WSOY taas sallii kuvien käytön myös kirjan markkinointiin liittyvässä julkaisussa.

Linkittäminen on yksi tekijänoikeudellinen asia, joka on internetin myötä tullut jopa haasteeksi. Aineisto internetissä on myös tekijänoikeuden alaista. Linkittäminen on osaltaan liikkumista verkossa eli se mahdollistaa sivustolta toiselle siirtymisen. Sitä ei pystytä arvioimaan luonteeltaan yhtenäisenä ilmiönä. (Pihlajarinne 2012, 22–23.) On tärkeää huomioida, että linkitettävä aineisto on laillista ja millaisen linkin tekee. Esimerkiksi viekö linkki suoraan toiselle sivulle, jolloin myös internetosoite muuttuu vai onko linkki sellainen, että sivun käyttäjä ei tiedä, kenen aineistoa tarkastelee. Pihlajarinne (2012, 43–46) kirjoittaa teoksessaan, että linkittämistekniikkaan on syytä kiinnittää huomiota, mutta pelkästään sen perusteella ei voida tehdä päätöksiä linkityksen tekijänoikeudellisista piirteistä.

6 VERKKONÄYTTELYN TOTEUTUS

6.1 Verkkonäyttelyn tavoite

Verkkonäyttelylle tulee asettaa tavoitteet, jotka ohjaavat sen toteuttamista ja lopputulosta. Tavoitteita tarkastelemalla voidaan myös arvioida verkkonäyttelyn toteutuksen onnistumista. Yhteistyössä Lastenkirjainstituutin kanssa päädyttiin ratkaisuun, että lähdetään rakentamaan näyttelyä ensisijaisesti pitämällä kirjojen tunteet näyttelyn keskiössä. Tämä siis tarkoittaa sitä, että näyttelyyn valitaan vain muutama tunne, joihin liittyen kirjallisuutta valitaan. Suuri osa tunteista jää siis vielä opinnäytetyön laajuudessa puuttumaan näyttelystä. Tavoitteena on kuitenkin tehdä näyttelystä sellainen, jota pystytään päivittämään myös myöhemmin. Päivittäminen voi pitää sisällään uusien tunteiden, ja sitä myöten myös uusien kirjojen, mukaan ottamista. Näyttelyn päivittämiseen kuuluu myös sen ajan tasalla pitämistä. Vuosien kuluessa kaikkia kirjoja ei välttämättä saa helposti esimerkiksi kirjastosta, jolloin ne tulee olla helposti poistettavista näyttelystä. Lisäksi koko ajan ilmestyy hyviä lastenkirjoja, jotka voivat sopia näyttelyyn.

Verkkonäyttelyn tavoitteena on luoda katsaus kirjoihin, joilla voidaan osaltaan edistää tunnekasvatusta ja helpottaa niin ammattilaisten kuin myös mahdollisesti perheiden arkea tarjoamalla tukea tätä kautta. Verkkonäyttelyssä jokaisen kirjan tulee tukea näyttelyn ideaa. Kirjojen sisältöä avataan riittävä määrä, jotta jo verkkonäyttelyn avulla voi nähdä, onko kirja sopiva kävijän omaan tarkoitukseen. Valituilla kirjoilla voi olla niin ennaltaehkäisevä kuin parantavakin vaikutus. Näyttely voi olla myös osaltaan herättämässä kohderyhmää miettimään kirjallisuutta osana tunnekasvatusta.

Verkkonäyttelyn tulee olla helppokäyttöinen ja selkeä. Ei ole tarkoituksenmukaista, että kävijän aika menee verkkonäyttelyn teknisen toteutuksen ihmettelemiseen. Tarkoituksenmukaista on, että kävijä löytää verkkonäyttelystä helposti sen, mitä tarvitsee. Visuaalinen ilmekään ei saa viedä liikaa huomiota verkkonäyttelyn alkuperäisestä ajatuksesta. Visuaalisen ilmeen tulee tukea verkkonäyttelyn sisältöä. Voisi siis lyhyesti sanoa, että tavoitteena on toteuttaa ammattimainen ja kaikilta osin yhtenäinen kokonaisuus.

Verkkonäyttelyn tavoitteena on olla tiedon tarjoamisen lisäksi mielenkiinnon herättäjä. Tästä syystä verkkonäyttelyyn kootaan tietoa myös kirjailijoista ja lisätään linkkejä, joita kävijä voi hyödyntää mielenkiintonsa ja tarpeidensa mukaan. Verkkonäyttelyn markkinoinnin ansiosta on mahdollista lisätä tietoisuutta tunnekasvatuksesta sen omalta osalta. Opinnäytetyöhön ei kuulu verkkonäyttelyn markkinointi, vaan Lastenkirjainstituutti hyödyntää omia olemassa olevia markkinointikanaviaan, kun verkkonäyttely julkaistaan.

6.2 Aikataulusuunnitelma

Aikataulun laatiminen on osa toiminnallista opinnäytetyötä. Aikataulu auttaa pitämään prosessia koossa ja siitä on helppo seurata, mitä tulee tehdä ja mitä on vielä tekemättä. Aikataulu laadittiin verkkonäyttelyä ajatellen helpottamaan prosessia. On hyvä muistaa, että aikatauluihin voi tulla muutoksia ja niissä voi joutua joustamaan. Yhteistyötä Lastenkirjainstituutin kanssa pidetään jatkuvasti koko prosessin ajan. Verkkonäyttely julkaistaan Lastenkirjainstituutin oman aikataulun mukaan ja Lastenkirjainstituutti markkinoi verkkonäyttelyä omia kanaviaan pitkin.

Taulukko 1. Aikataulusuunnitelma.

MAALISKUU-HUHTIKUU 2017	<ul style="list-style-type: none"> - Verkkonäyttelyn tavoitteiden ja kirjojen valintakriteerien pohtiminen. - Tunteiden ja kirjojen valinta verkkonäyttelyyn yhteistyössä Lastenkirjainstituutin kanssa.
TOUKOKUU-KESÄKUUN 2017	<ul style="list-style-type: none"> - Verkkonäyttelyn suunnittelu. Suunnitteluun kuuluu niin verkkonäyttelyn käsikirjoituksen laatiminen kuin visuaalisen ilmeen ja käytännöllisyyden miettimistä. Käsikirjoituksen tekemiseen liittyy tiiviisti kirjojen tiivistelmien kirjoittaminen sekä kirjoihin ja kirjailijoihin liittyvien tietojen, esimerkiksi palkinnot, etsiminen. Kirjojen kuvat ja luvat kuvien käytölle hankitaan. Kustantajiin voi olla haastava saada kesäaikaan yhteyttä kesälomien vuoksi, joten se tulee ottaa huomioon. - Ollaan yhteydessä Lastenkirjainstituutin projektikoordinaattoriin verkkonäyttelyn testiryhmään liittyen. Tarvittaessa mietitään testiryhmä uudelleen.
KESÄKUUN-ELOKUUN 2017	<ul style="list-style-type: none"> - Verkkonäyttelyn suunnittelu jatkuu verkkonäyttelyn rakentamisen lomassa.
SYYSKUU-LOKAKUUN 2017	<ul style="list-style-type: none"> - Kesäloman jälkeen on hyvä pohtia opinnäytetyön ohjaajan ja Lastenkirjainstituutin kanssa verkkonäyttelyä ja mahdollisia muutoksia siihen. Verkkonäyttely testataan ja viimeistellään sekä hyväksytetään Lastenkirjainstituutilla ja opinnäytetyön ohjaajalla. Verkkonäyttelyn nimi valitaan yhteistyössä Lastenkirjainstituutin kanssa.
LOKAKUU / MARRASKUUN ALKU 2017	<ul style="list-style-type: none"> - Verkkonäyttelyn luovuttaminen Lastenkirjainstituutille ja wix-pohjan läpikäyminen Lastenkirjainstituutin väen kanssa, jotta näyttelyn täydentäminen olisi tulevaisuudessa helppoa.

Aikataulusuunnitelmassa on otettu huomioon opinnäytetyöprosessin aikataulutus, jolloin suunnitelman voidaan ajatella olevan realistinen (Taulukko 1). Vuoden 2017 maalis- ja huhtikuussa on tarkoitus pohtia valintakriteerit näyttelyn kirjoille ja niiden avulla tehdä valinnat. Verkkonäyttelyn suunnittelulle ja käsikirjoittamiselle on varattu aikaa useampi kuukausi, sillä siihen uskotaan menevän paljon aikaa. Kesällä 2017 verkkonäyttelyä aloitetaan kuitenkin rakentamaan, sillä verkkonäyttelyn tekninen toteutus on toteuttajalle uusi asia. Syys-lokakuussa 2017 verkkonäyttely käydään vielä Lastenkirjainstituutin kanssa läpi sekä kasvatustieteiden ammattilaisten on tarkoitus vielä arvioida se. Tällä aikataulutuksella muutosten tekemiseen jää vielä aikaa ennen kuin lokakuun lopussa tai marraskuun alussa verkkonäyttely luovutetaan Lastenkirjainstituutille. Opinnäytetyön taas tulee olla palautettu marraskuun 2017 puolessa välissä.

6.3 Verkkonäyttelyn kirjojen valinta

Jokaisen kirjan tulee antaa välineitä käsitellä tunnetta tai tunteita. (Kalfatovic 2002, xv, 9.) Valittujen kirjojen välityksellä lapsen on tarkoitus pystyä käymään läpi omia tunteitaan sekä oppia tunnistamaan ja nimeämään niitä. Tästä syystä kirjan teeman on hyvä olla esitetty ymmärrettävällä tavalla. (Papunen 2002, 235–237, 266.)

Verkkonäyttelyyn valittavat tunteet valittiin yhteistyössä Lastenkirjainstituutin kanssa. Tunteiksi valikoituivat suru, pelko, yksinäisyys ja ystävyys sekä rakkaus. Näistä tunteista löytyi eri hakujen perusteella useita kirjoja. Suru ja pelko ovat ihmisen perustunteita, ja ne esiintyvät myös melko paljon lastenkirjallisuudessa. Yksinäisyys ja ystävyys tunteina ovat mukana lapsen sosiaalisessa kehityksessä ja näin ollen osa kiusaamisen ehkäisyä. Kirjavalintoja tehdessä vastaan tuli myös kirjoja, joissa käsitellään useita tunteita. Ne päätettiin ottaa myös yhdeksi kokonaisuudeksi osaksi näyttelyä, sillä kirjat selkeästi tukivat tunnekasvatusta.

Valintakriteeriksi ei riitä pelkkä kirjan asiasanoitus. Asiasanat antavat hyvää suuntaa, mitä kirjoja ja kuinka paljon niitä on aiheeseen liittyen. Kirjoja tulee asiasanauilla niin suuret määrät, että niitä täytyy karsia ja jokaisen kirjan kohdalla miettiä, onko kirja verkkonäyttelyn teemaan sopiva. Kaikilla kirjoilla ei myöskään välttämättä

ole teemaan sopivaa asiasanoitusta, mutta yksi kriteeri valituille kirjoille on se, että asiasanoitukseen voisi liittää tunteisiin liittyvät asiasanat.

Kirjallisuusterapiassa kirjojen valinnalle on olemassa joitakin pääpiirteitä, joita voidaan soveltaa myös tämän näyttelyn kirjojen valinnassa. Riitta Papusen (2002, 235–237) mukaan kirjallisuusterapeuttinen lähestymistapa on hyvin erilainen ja erityinen verrattuna esimerkiksi kirjallisuudentutkimuksen lähestymistapaan. Kirjan on siis tältä näkökannalta katsottuna tuettava tunteiden kehitystä. Kirjoissa on oltava sellaisia ominaisuuksia, jotka vaikuttavat yksilöön. Papusen mukaan kirjassa voi olla yksikin pieni elementti, joka vaikuttaa. Täytyy kuitenkin huomioida se, että jokainen yksilö on erilainen omine taustoineen ja siksi jokaisella kirjalla on oma henkilökohtainen merkityksensä.

Kirja ei saa olla negatiivissävytteinen, sillä kirjan on tarkoitus parantaa lapsen tai nuoren selviytymistaitoja. Tällöin ei ole hyvä, että kirja päättyy ahdistavaan tunnelmaan tai lopputulokseen, jossa kirjan henkilöhahmo ei ole saanut käsiteltyä jotakin tunnetta ja loppu jää avoimeksi. (Papunen 2002, 268–269 ; Persson 2012, 163–164) Kirjan on hyvä näyttää esimerkillä, että vaikeistakin tunteista, kuten pelosta, on mahdollista päästä yli. Papusen (2002, 235–237) mukaan kirjoja valittaessa on otettava huomioon myös kirjan sisältö siltä kannalta, että sisällön tulisi olla lapselle mielenkiintoinen. Kirja ei saa olla pitkästyttävä ja tylsä, jolloin se esimerkiksi jää helposti lukematta.

Verkkonäyttely tehdään helpottamaan muun muassa kasvatusalan ammattilaisten työtä tarjoamalla valmiiksi valittua materiaalia tunnekasvatuksen avuksi ja siksi yksi tärkeä valintakriteeri onkin kirjan saatavuus. Jokaisen näyttelyyn valitun kirjan tulee olla saatavilla helposti kirjastosta tai ostettavissa. Tämän takia päädyttiin siihen, että kirjojen tulee olla ilmestyneet 2000-luvulla. Lastenkirjainstituutin Onnet-tietokannasta ei yleisten kirjastojen saatavuutta pystytäkään tarkistamaan, joten saatavuuden tarkastelussa käytettiin apuna Eepos-tietokantaa. Eepos-tietokanta on 22 Etelä-Pohjanmaalla sijaitsevan kunnan yleisten kirjastojen yhteinen tietokanta (Eepos-kirjastot, [viitattu 30.10.2017]).

Lasten lukutaidon taso on myös otettava huomioon (Papunen 2002, 242). Verkkonäyttelyyn on valittava erilaisia kirjoja, jotta näyttelyssä on aineistoa eri tasoisille

lukijoille. Tästä syystä on hyvä määritellä tarkasti verkkonäyttelyn kohderyhmä, jotta lukutaidon taso voidaan ottaa mahdollisimman hyvin huomioon. Esimerkiksi varhaiskasvatuksessa oleville lapsille soveltuvat paremmin kuvakirjat kuin paksut romaanit.

Näyttelyn kokonaisuuden kannalta noudatetaan Lastenkirjainstituutin kirjaston näyttelyihin liittyvää tapaa. Näyttelyssä pyritään siihen, että niin kirjailijat kuin kustantajatkin ovat esillä mahdollisimman tasapuolisesti. (Nordling 2017.) Tämä vaikuttaa kirjavalintoihin niin, että sopivakin kirja voidaan korvata toisella kirjalla, mikäli muuten yksi kirjailija tai kustantaja tulisi liikaa esille. Lisäksi valinnoissa otettiin huomioon kirjan päähenkilöiden sukupuoli, jotta tasapuolisuus myös tässä kohtaa säilyisi.

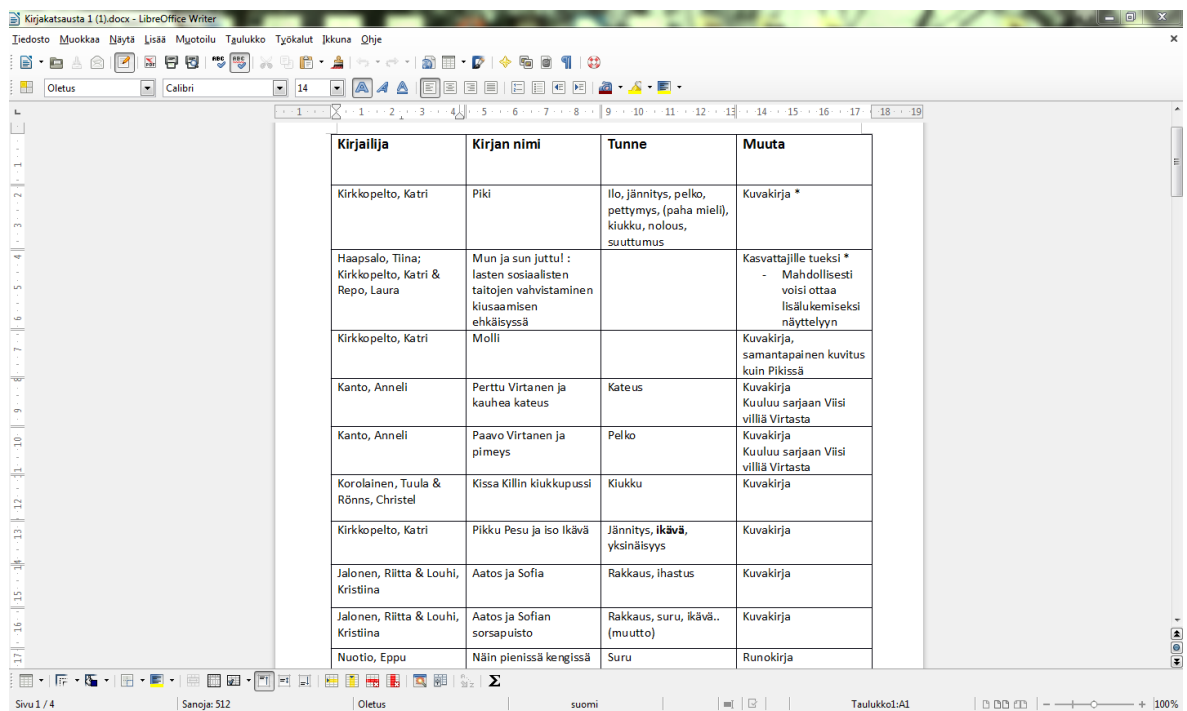
6.4 Kirjavalinnat

Verkkonäyttelyyn valittiin yhteensä 24 kirjaa. Jokaisesta tunteesta haluttiin näyttelyyn suunnilleen sama määrä, noin 4–5 kirjaa. Ainoastaan kirjoista, joissa käsitellään useita eri tunteita, valittiin seitsemän kirjaa. Tunteiksi valikoituivat pelko, rakkaus, suru, ystävyys ja yksinäisyys. Verkkonäyttelyyn päätettiin lisätä myös yksi kokonaisuus kirjoista, joissa käsitellään useita eri tunteita. Valinnat tehtiin yhteistyössä Lastenkirjainstituutin kanssa. Tarkoitus oli esitellä kirjoja alle 12-vuotiaille eri tasoisille lukijoille, eri sukupuolille, eri kustantajilta, huomioiden opinnäytetyön laajuus. 24 kirjaa kattoi kaikki vaatimukset eikä verkkonäyttelyn sisältökään näin ollen kasvanut liian suureksi kävijääkään ajatellen.

Kirjavalintoja aloitettiin miettimään hieman jo helmikuussa, kun verkkonäyttelyyn tulevien kirjojen kohderyhmää mietittiin. Ei ollut tietoa, mitä tunteita kirjoissa esiintyy ja minkä ikäisille näyttelyyn sopivat kirjat on suunnattu. Helmikuussa 2017 tehtiin hakuja lasten- ja nuortenkirjallisuuteen Onnet-tietokantaan. Asiasanana käytettiin sanaa ”tunteet”. Haussa jätettiin osakohteet pois ja saatiin tulokseksi yhteensä 297 nidettä. Hakua rajattiin vielä lisää niin, että kirja on 2000-luvulla ilmestynyt, jolloin tuloksia saatiin yhteensä 220 kappaletta. Hakua kavennettiin vielä lisäämällä tunteet asiasanan lisäksi lastenkirjallisuus, jolloin ilman osakohteita vuonna 2000 ja sen jälkeen ilmestyneitä kirjoja saatiin yhteensä 89 kappaletta. Näistä kotimaisia kirjoja oli 51 kappaletta. Nuortenkirjallisuuden kohdalla haku tuotti yhteensä 19 tulosta, joista

viisi kirjaa oli kotimaisia. Näillä hauilla saatiin osviittaa siitä, millaisia kirjoja on ilmestynyt ja kirjojen kohderyhmää kavennettiin 12-vuotiaisiin ja sitä nuorempiin lapsiin.

Näyttelyyn sopivia kirjoja laitettiin ylös taulukkoon, jolloin ne oli helppo palauttaa takaisin mieleen. Ensimmäisessä versiossa kirjalintataulukkoa kirjoitettiin ylös kirjan nimi, kirjailija sekä kirjassa esiintyvä tunne/tunteet ja oliko kyseessä esimerkiksi kuvakirja. Lisäksi taulukkoon oli mahdollista lisätä vielä huomionarvoisia seikkoja. Toisessa versiossa taulukosta otettiin huomioon myös julkaisuvuosi sekä kustantaja, jolloin kustantajat pystyttiin ottamaan tasapuolisesti huomioon kirjalintoja tehtäessä (Kuva 1).

Kirjailija	Kirjan nimi	Tunne	Muuta
Kerkko, Katri	Piki	Ilo, jännitys, pelko, pettymys, (paha mieli), kiukku, noloisuus, suuttumus	Kuvakirja *
Haapsalo, Tiina; Kerkko, Katri & Repo, Laura	Mun ja sun juttu! : lasten sosiaalisten taitojen vahvistaminen kiusaamisen ehkäisyssä		Kasvattajille tueksi * - Mahdollisesti voisi ottaa lisälukemiseksi näyttelyyn
Kerkko, Katri	Molli		Kuvakirja, samantapainen kuvitus kuin Pikissä
Kanto, Anneli	Perttu Virtanen ja kauhea kateus	Kateus	Kuvakirja Kuuluu sarjaan Viisi villää Virtasta
Kanto, Anneli	Paavo Virtanen ja pimeys	Pelko	Kuvakirja Kuuluu sarjaan Viisi villää Virtasta
Korolainen, Tuula & Rönns, Christel	Kissa Killin kiukkupussi	Kiukku	Kuvakirja
Kerkko, Katri	Pikku Pesu ja iso ikävä	Jännitys, ikävä, yksinäisyys	Kuvakirja
Jalonen, Riitta & Louhi, Kristiina	Aatos ja Sofia	Rakkaus, ihastus	Kuvakirja
Jalonen, Riitta & Louhi, Kristiina	Aatos ja Sofian sorsapuisto	Rakkaus, suru, ikävä.. (muutto)	Kuvakirja
Nuotio, Eppu	Näin pienissä kengissä	Suru	Runokirja

Kuva 1. Kuvakaappaus taulukon ensimmäisestä versiosta kirjalintojen apuna.

Maaliskuussa 2017 tehtiin vielä tarkempia hakuja eri tunteiden asiasanoilla. Haku-termejä vaihdellen tuloksia tuli yleensä noin 100-300 tulosta. Lastenkirjainstituutin kirjastossa oli mahdollista saada kirjat heti käteensä, joten Onnet-tietokannan tiivistelmien ja asiasanoituksen avulla sekä kirjoja lukemalla ja selailemalla päästiin jo melko pitkälle. Lastenkirjainstituutin kirjastonhoitajalta ja tutkija Päivi Heikkilä-Haltuselta saatiin myös hyviä vinkkejä kirjoista, joita käydä läpi. Heidän asiantuntijuutensa avulla joitakin kirjoja nousi hyviksi ehdokkaiksi verkkonäyttelyyn.

6.4.1 Suru

Suru tunteena voi tulla lapselle vastaan esimerkiksi silloin, kun hän menettää jotakin. Menetyksen kohteena voi olla esimerkiksi isovanhempi (kuolema) tai surua voi aiheuttaa myös vanhempien ero. Aina suru ei kohdistu suoraan lapseen, vaan lapsi voi nähdä jonkun läheisen aikuisen surullisena ja näin myös opetella surua tunteena. Suru on yksi ihmisen perustunteista (Kerola, Kujanpää & Kallio 2013). Suruun liittyviä kirjoja löytyi tietokannasta useita ja tästä syystä se oli looginen valinta näyttelyn yhdeksi tunteeksi.

Kuva 2. Verkkonäyttelyn kirjat surusta.

Tunteesta suru valittiin yhteensä neljä kirjaa. Yksi kirjoista on runokirja, yksi lastenromaani ja kaksi kirjaa ovat kuvakirjoja. Verkkonäyttelyyn haluttiin erilaisia kirjoja, joten Eppu Nuotion *Näin pienissä kengissä* (Tammi 2013) oli helppo valinta näyttelyyn. Kyseisessä runokirjassa on yli 40 pientä runoa, jossa surua katsotaan lapsen näkökulmasta. Tilanteet, joissa surua käsitellään voivat liittyä niin kuolemaan kuin vanhempien eroonkin. Runot ovat lyhyitä ja niitä on helppo käsitellä niin yhden kuin useammankin lapsen kanssa.

Mari Kujanpään vuonna 2009 ilmestynyt kirja *Minä ja Muro* on lastenromaani, joka olisi sopinut myös tunteiden yksinäisyys ja ystävyys alle. Se päätettiin kuitenkin ottaa mukaan surua käsitteleviin kirjoihin, sillä päähenkilö Lauha tuntee olonsa surulliseksi syrjään jäämisen vuoksi. Kirja käsittelee surua siis hieman erilaisesta näkökulmasta, kuin esimerkiksi kuolemaan viittaava kirja. Kirja haluttiin valita näyttelyyn myös sen vuoksi, että kirjassa on suurikokoinen ja väljä teksti sekä mustavalkoista kuvitusta, jolloin hieman heikommankin lukijan on helpompi tarttua kirjaan.

Anna Härmälän *Suruposki* (Kustantamo S&S 2016) käsittelee isomummun kuolemaa. Kuolema tulee jokaisen elämässä jossakin vaiheessa vastaan ja siksi suru haluttiin myös tästä näkökulmasta ottaa mukaan. Anna Härmälän kirjassa eläinhahmon kautta lapsi voi käsitellä suruaan. Kuvakirjassa kuvat ovat pääosassa ja tunteet ovat kirjan kuvituksessa vahvasti esillä. Kirja on ilmestynyt samanaikaisesti ruotsiksi nimellä *Burman*.

Vesta-Linnea kuunvalossa (Tove Appelgren & Salla Savolainen, Tammi 2013.) käsittelee surua hieman eri näkökulmasta kuin muut näyttelyyn valitut kirjat. Vesta-Linnean äidin ystävä, Paula, on surullinen ja masentunut. Vesta-Linnea käsittelee aikuisen surua lapsen näkökulmasta. Vesta-Linnea sarjaan kuuluu myös muita kirjoja, jotka käsittelevät erilaisia tunteita, joten kirjasarja oli hyvä nostaa tässä kohtaa esille.

6.4.2 Pelko

Pelko on yksi ihmisen perustunteista (Kerola, Kujanpää & Kallio 2013). Pelosta kertovia kirjoja myös löytyi tiedonhaulla useita. Pelosta kertovat kirjat olivat usein myönteisiä, jolloin kirjoissa oli yleensä mukana myös rohkeus. Kirjat kertoivat siitä, että pelot ovat voitettavissa. Pelkona lapsella voi olla esimerkiksi pimeys, yön painajaiset, itsensä nolaamisen- tai menetyksenpelko.

Kuva 3. Näyttelyyn valitut kirjat pelosta.

Tunteesta pelko valittiin näyttelyyn yhteensä viisi kirjaa. Anneli Kannon Viisi villiä Virtasta -kirjasarja haluttiin saada näyttelyyn mukaan, sillä sarjassa käsitellään useita erilaisia tunteita, esimerkiksi pelkoa ja kateutta. Sarjasta valittiin näyttelyyn esiteltäväksi Vilma Virtanen ja uimataito (Karisto 2011). Pelkoja käsittelevissä kirjoissa, jotka näyttelyyn oli valittu, oli melkein kaikissa päähenkilönä poika ja tämä kirja tuo myös tyttö päähenkilön mukaan.

Minä, Muru ja metsä (Lena Frölander-Ulf, Kustantamo S&S 2016) sopii hyvin eri ikäisille lapsille. Kuvakirjan minäkertojan sukupuolta ei ole määritetty, joten kirjaa voi hyvin käyttää niin tyttöjen kuin poikienkin kanssa. Kirja ilmestyi samanaikaisesti ruotsiksi nimellä Jag, Fidel och skogen (2016).

Aino ja Ville Tietäväisen teos Vain pahaa unta (WSOY 2013) valittiin näyttelyyn mukaan siksi, että se on sarjakuvakirja. Aino ja isä keskustelevat kirjassa Aino öisistä painajaisunista, joten näkökulma pelkoon on myös hieman erilainen kuin muissa näyttelyyn valituissa kirjoissa.

Ville Tantun kirjoittama Tiikerisydän (WSOY 2012) on tarkoitettu jo hyvin lukevalle lapselle. Kirjat, jotka olivat tarkoitettu vanhemmille lapsille, ja olivat pidempiä, sisälsivät tunteiden lisäksi usein monta muutakin eri teemaa. Ville Tantun kirja on kuitenkin sellainen, että pelko oli teemana hyvin selkeä.

Lauri Hirvosen Tuulentahtaja (Mäkelä 2015) kertoo Eeli-pojasta, jolla on haave päästä lennättämään leijaansa. Haaveen toteutumisen ollessa lähellä Eeliä alkaa kuitenkin pelottaa. Jokaisella lapsella on haaveita, joiden toteuttamista pelko saat-
taa välillä varjostaa. Kirja kuitenkin rohkaisee kertomaan tunteita ääneen ja etene-
mään omaan tahtiin. Kirjasta jää hyvin myönteinen kuva ja se näyttää esimerkillään,
että vaikeistakin tunteista on mahdollista päästä yli.

6.4.3 Yksinäisyys ja ystävyys

Yksinäisyyttä ja ystävyyttä käsiteltiin usein samoissa kirjoissa, jolloin ne otettiin yhdeksi kokonaisuudeksi. Niina Junttila (2015, 13) määrittelee yksinäisyyden negatiiviseksi psyykkiseksi olotilaksi, jossa aiheutuu ahdistusta ihmissuhteiden puutteellisuuden vuoksi. Nämä ihmissuhteet voivat olla puutteellisia joko määrällisesti tai laadullisesti.

Kuva 4. Verkkonäyttelyn kirjat yksinäisyydestä ja ystävyydestä.

Katri Kirkkopellolta on ilmestynyt useita kirjoja, jotka olisivat sopineet näyttelyyn, mutta näyttelyyn valikoitui uudempi, vuonna 2016 ilmestynyt *Piki* (2016). Kirja on ollut ehdolla myös lasten- ja nuortenkirjallisuuden Finlandia-palkinnon saajaksi. Sukupuolineutraali kirjaa on helppo käyttää sekä tyttöjen että poikien kanssa. Kirjassa pieni olento Piki on pukeutunut supersankarin asuun ja lähtee innoissaan metsämajaan kohtaamaan muita otuksia ja pettymysten jälkeen saa uusia ystäviä, joten kirja saa hyvän päätöksen.

Verkkonäyttelyyn valikoitui muutamia kirjoja, joissa pääosassa ovat eläimet. Yksi näistä on Hellevi Salmisen kirjoittama *Kuinka pikku Täplästä tuli iso koira* -kirja (Otava 2012). Kirja on jo hieman pidempi sivumäärältään, mutta teksti on väljää ja muutamia pitkiä sanoja on tavutettu, joten lapsen voi olla helpompi tarttua kirjaan, jos lukukokemuksia ei vielä hirveästi ole. Ystävyydessä voidaan kokea välillä myös ikävän ja surunkin tunteita, mutta kirjassa on koko lukukokemuksen ajan läsnä myönteisyys. Lapsen voi olla välillä helpompi käsitellä tunteita, kun esimerkiksi eläin, tässä tapauksessa koirat, kokevat niitä. Kirja on saanut Kaunis kirja -palkinnon vuonna 2012.

Miikka Pörstin *Kaikkien juhla* (Tammi 2016) on värikuvien kuvitettu lastenromaani. Kirja kertoo kahdeksanvuotiaasta Kettu-Petteristä, jonka naapurustoon muuttaa irakilastaustainen perhe. Kettu-Petteri ei haluaisi hyväksyä uutta tulijaa ja kokeekin yksinäisyyttä, kun muut naapuruston pojat ottavat uuden pojan, Muhammedin eli Muhiksen, mukaan porukkaan. Onneksi naapurissa asuu viisas naapurinsetä ja kirjan tarina päättyy hyvin. Kirja haluttiin valita näyttelyyn mukaan, sillä yksinäisyyden ja ystävyyden lisäksi kirjassa on hyvinkin ajankohtaisesti esillä syrjintä, rasismi, erilaisuus, pakolaisuus ja maahanmuuttajat. Kaikki nämä ajankohtaiset asiat vaikuttavat näihin kahteen tunteeseen jollakin tavalla. Kirjan mukana saatiin myös mieskirjailija näyttelyyn mukaan.

Marenkikeiju (Laura Lähteenmäki, WSOY 2007) on jo hieman vanhempi kirja, mutta kertoo yksinäisyydestä ja ystävyydestä. Neljäsluokkalainen Ulpu, hieman pullea, yksinäinen tyttö yrittää pärjätä omillaan, mutta ihailee veljensä Kivin tyttöystävää Siljaa vähän taakaksi asti. Ulpu pakenee aina välillä lähimetsään ja unohtaa tanssimisen lomassa koulukavereiden nälvimisen. Välillä myös ystävyys aiheuttaa pettymyksiä ja siitäkin tässä kirjassa kerrotaan.

6.4.4 Rakkaus

Rakkautta voidaan lähestyä eri näkökulmista ja voidaan ajatella, että rakkautta on erilaista. On olemassa esimerkiksi vanhempien rakkaus lastaan kohtaan sekä romanttista rakkautta, johon liittyy esimerkiksi ihastuminen. Näitä teemoja rakkaudesta käsitellään näyttelyyn valituissa kirjoissa.

Kuva 5. Verkkonäyttelyn kirjat rakkaudesta.

Susanna Alakosken kirjoittama *Päivän Harri* (Schildts & Soderström, 2012) kertoo 10-vuotiaasta Tiista. Kirjassa käsitellään myös ystävyyttä, mutta se päätettiin liittää rakkaus-tunteen alle, koska tunnetta lähestytään kirjassa eri näkökulmista. Tiia poh-tii kirjassa muun muassa viha-rakkaussuhdettaan poikiin sekä äidittömyyttään. Rak-kaus ei katoa, vaikka äiti olisikin kuollut.

Ninka Reitun kirjoittama ja kuvittama, vuonna 2017 ilmestynyt, kirja *Sinä olet super-rakas* (Otava 2017) valikoitui sen selkeän teeman vuoksi. Kirja kertoo ehdottomasta rakkaudesta, joka tuo turvaa ja poistaa pelon eikä se lopu, vaikka sitä jakaa muille-kin. Kirja sopii erityisesti hieman pienemmille lapsille värikkään kuvituksen ja vähäi-sen tekstimäärän vuoksi, mutta myös aikuinen saa siitä ajateltavaa.

Välituntirakkautta : 13 tarinaa rakkaudesta (Tittamari Marttinen. Pieni Karhu, vuosiluku) valittiin verkkonäyttelyyn siitä syystä, että se on selkokirja. Kirjassa on 13 lyhyttä novellia 11–13-vuotiaiden nuorten tunteista ja kirja sopii myös lukijalle, joka tarvitsee helppolukuista kirjaa. Kirjan pääteemana on rakkaus, mutta siinä käsitellään myös pettymystä, iloa, surua ja ujoutta.

Lucy Scharenbergin Tänään ei riidellä (Mäkelä, 2010) tuo hieman erilaista näkökulmaa tunteelle rakkaus, sillä kirjan päähenkilöinä ovat sisaruksen Maiju ja Allu. Sisarukset kinastelevat jatkuvasti, mutta kun he pääsevät viettämään aikaa erillä toisistaan, he huomaavat kaipaavansa toisiaan.

6.4.5 Useita eri tunteita yhdessä kirjassa

Näyttelyn kirjoja etsiessä tuli vastaan useita kirjoja, joita ei pysty luokittelemaan yhden tunteen kohdalle, joten näyttelyyn päätettiin lisätä myös oma ryhmä kirjoista, joissa on monia tunteita. Johanna Venhon Linnunmaitoa kainalokanoille (Lasten Keskus 2015) on näyttelyn toinen runokirja. Runot sopivat hyvin ääneen luettaviksi ja Marjo Nygårdin kuvituksissa on paljon katseltavaa. Runoissa käsitellään tunteita ja elämään mahtuvia eri tilanteita.

Kuva 6. Verkkonäyttelyn kirjat, joissa käsitellään useita tunteita.

Mervi Juusolalta on ilmestynyt useita kirjoja, joissa useissa käsitellään tunnekasvatusta. Tunteiden aakkoset (Voimakirja 2015) valittiin näyttelyyn, koska siinä on tarinan lisäksi myös tehtäviä. Kirjassa päähenkilöt ovat inhimillisiä eläimiä, joilla on omia haasteita tunteiden käsittelyssä ja näin lapsi pystyy samaistumaan tarinaan.

Kirjassa Selityspakki selitetään erilaisia sanoja ja ilmiöitä, eikä kirjaa kannata ottaa liian vakavasti. Kirjassa käsitellään myös muita asioita kuin tunteita, mutta kirja on ainutlaatuinen ja lyhyitä lukuja on helppo käyttää myös esimerkiksi opetustilanteissa. Kirjassa käydään läpi tilanteita, joihin lapsi voi joutua ja selitetään kaikkea mitä vain voidaan. Kirjassa on mustavalkoinen kuvitus, jotka lyhyiden kertomusten lisäksi voi houkutella eri tasoisia lukijoita.

Aivan nuorimmillekin lapsille haluttiin tarjota verkkonäyttelyn myötä kirjoja. Mo-ko-ma-ki! : mikä tunne (Satu Kontinen. Myllylahti 2015) on kuvakirja, jossa kuva pääsee oikeuksiinsa. Kirja on suuraakkosin kirjoitettu ja sanat on tavutettu. Kirjassa on

hauskoja yksityiskohtia ja lapsi saa itse pohtia kuvien avulla, mikä tunne on kyseessä. Toinen pienimmille lapsille tarkoitettu katselukirja näyttelyssä on Jenni Erkontalon Millainen minä (Etana Editions, 2016). Mattavärein pelkistetyksi kuvitetussa katselukirjassa käydään läpi erilaisia tunteita kuten iloa, surua, vihaa, rakkautta ja ujoutta.

Sadut ovat yksi hyvä väline kirjallisuusterapiassa ja tästä syystä verkkonäyttelyyn haluttiin valita myös kirja, jossa on sadun aineksia. Katri Tapolan Satu joka oli totta (Tammi, vuosiluku) valikoitui näyttelyyn, koska kertomuksen lomassa käsitellään hyvin selkeästi erilaisia tunteita kuten pelko, suru ja rakkaus.

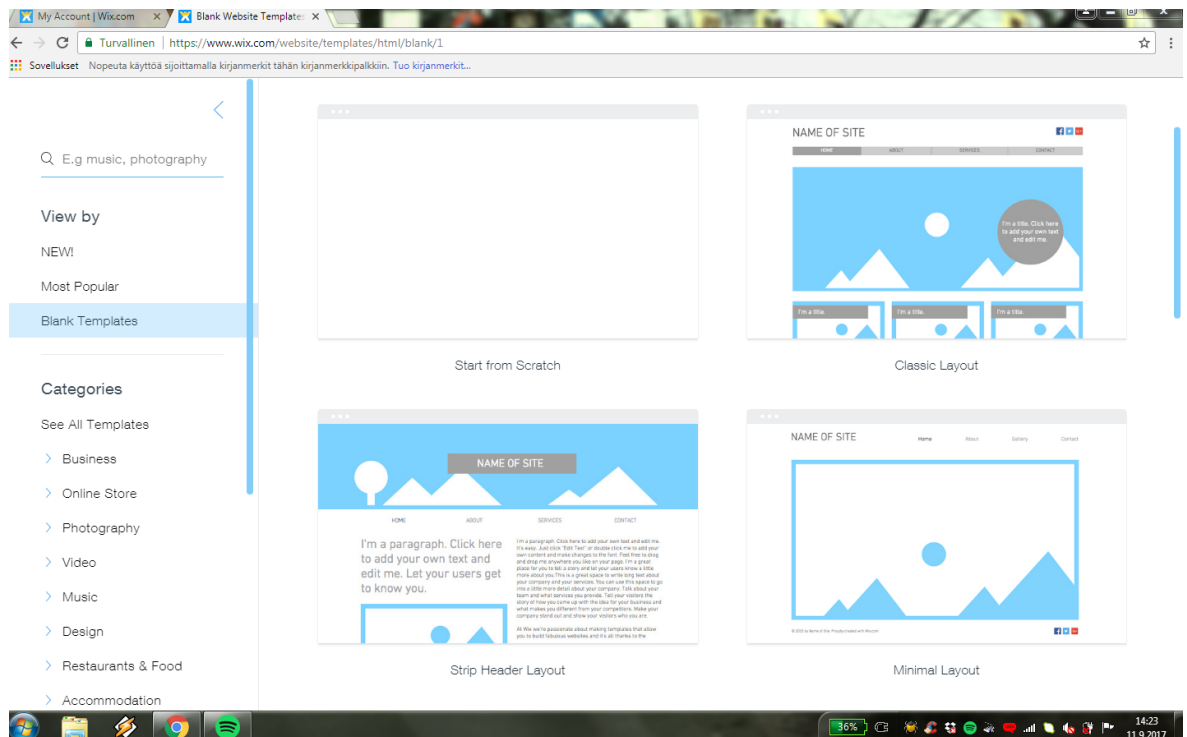
Kustantaja on luokitellut R. J. Palacion kirjan nimeltä Ihme (WSOY, 2017) nuortenkirjaksi. Se soveltuu kuitenkin myös alle 12-vuotiaille, jotka lukevat paljon ja tästä syystä kirja päätettiin ottaa mukaan näyttelyyn. August Pullman eli Auggie on aloittamassa viidennen luokan oikeassa koulussa. Hänen kasvonsa ovat pahasti epämuodostuneet ja koulun aloittaminen aiheuttaa monenlaisia tunteita ja haasteita niin itse Auggielle kuin hänen lähimmäisilleen. Kirjassa kertoja vaihtelee, joka tuo hie-man uutta myös näyttelyä ajatellen, ja Auggien lisäksi ääneen pääsevät muun muassa hänen siskonsa ja luokkatoverit.

6.5 Verkkonäyttelyn teknisen toteutuksen kuvaus

Lastenkirjainstituutilla oli jo olemassa yksi näyttely tehtynä Wix-alustalle, ja samoja tunnuksia käyttäen sain luotua uuden verkkonäyttelyn. Verkkonäyttelyä aloitettiin rakentamaan Wix-alustalle 7. heinäkuuta 2017. Tätä ennen oltiin mietitty alustavasti verkkonäyttelyn sisältöä.

Aivan ensimmäiseksi Wixiin kirjautumisen jälkeen valittiin, millaisen verkkosivun haluaa luoda. Vaihtoehtoina oli muun muassa verkkokauppa, musiikkiin tai tapahtumaan liittyvä sivusto tai blogi. Verkkonäyttelyn kohdalla valittiin teemaksi ”other”. Verkkonäyttelyn toteutus aloitettiin valitsemalla verkkonäyttelylle pohja. Tämä kuitenkin edellytti, valintaa Wix ADIn ja Wix Editorialin välillä. Päädyttiin käyttämään Wix-editorialia, sillä se mahdollistaa helposti elementtien, kuten tekstin ja kuvien, lisäämisen. Kokemus PowerPointista auttaa sivun laatimisessa.

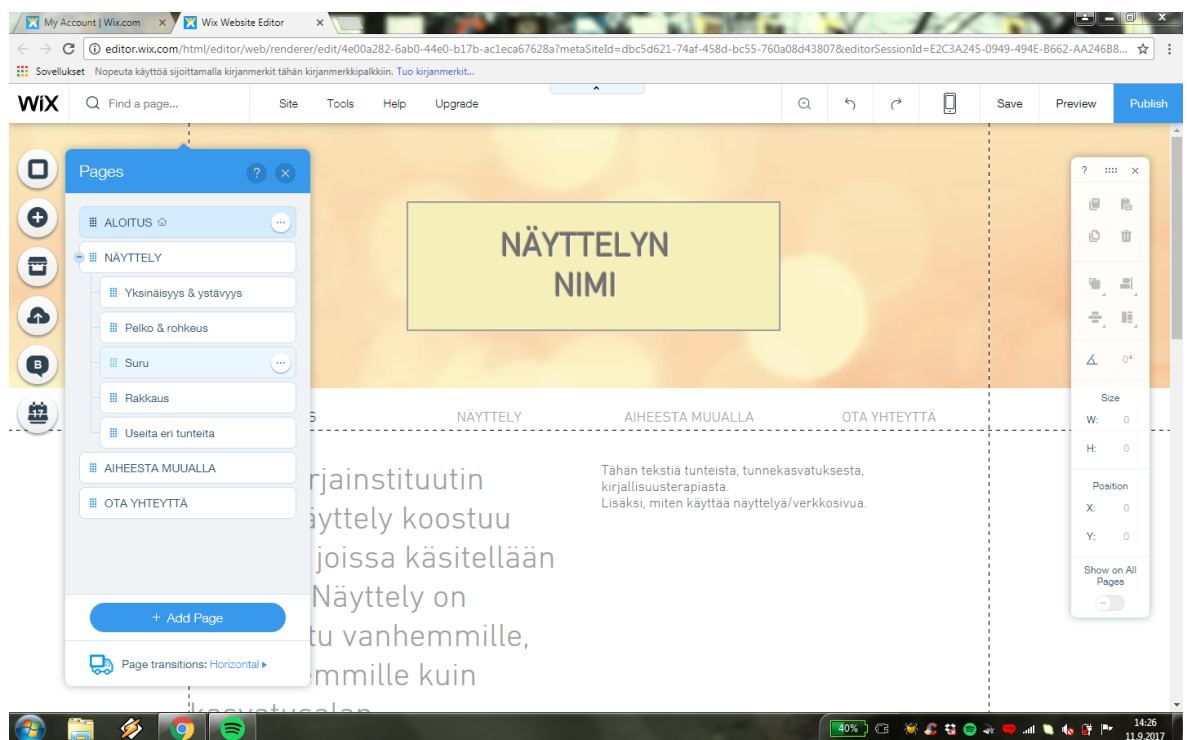
Sivulle valittiin ilmeeksi Strip Header Layout, koska se mukaili hyvin edellisen verkkonäyttelyn ilmettä. Verkkonäyttelyn rakentajalla ei ollut aiempaa kokemusta verkkonäyttelyn tai verkkosivun rakentamisesta Wixin avulla, joten aivan tyhjä sivu ei tuntunut hyvältä vaihtoehdolta. Strip Header Layoutilla oli jo erilaisia elementtejä ja sivuja valmiina, joita muokkaamalla sai sivusta sellaisen kuin halusi lisäämällä, siirtämällä ja poistamalla elementtejä. Strip Header Layout mahdollisti myös sen, että sivulle voi valita omat taustakuvat, fontit ja värit.

Kuva 7. Kuvakaappaus verkkonäyttelyn ilmeen valinnasta. (Templates 2006-2017.)

Verkkonäyttelyn osoitteen luominen tapahtui ensimmäisen tallentamisen yhteydessä, kun sivustoon oli tehty muokkauksia. Sivun osoitteeksi Wix oli jo valmiiksi luonut osoitteen [lkinstituutti.wixsite.com/tunteet](https://www.wixsite.com/tunteet) ja tämän annettiin olla verkkonäyttelyn rakentamisen alkuvaiheessa. Tunteet oli verkkonäyttelyn nimi näyttelyn teko-vaiheessa. Lastenkirjainstituutin kanssa päädyttiin siihen, että säilytetään verkkonäyttelyn osoite myös julkaisuvaiheessa, vaikka se on mahdollista muuttaa missä vaiheessa tahansa. Osoite koettiin riittävän yksinkertaiseksi ja helppona muistaa. Tämä Wixin osoite on ilmainen.

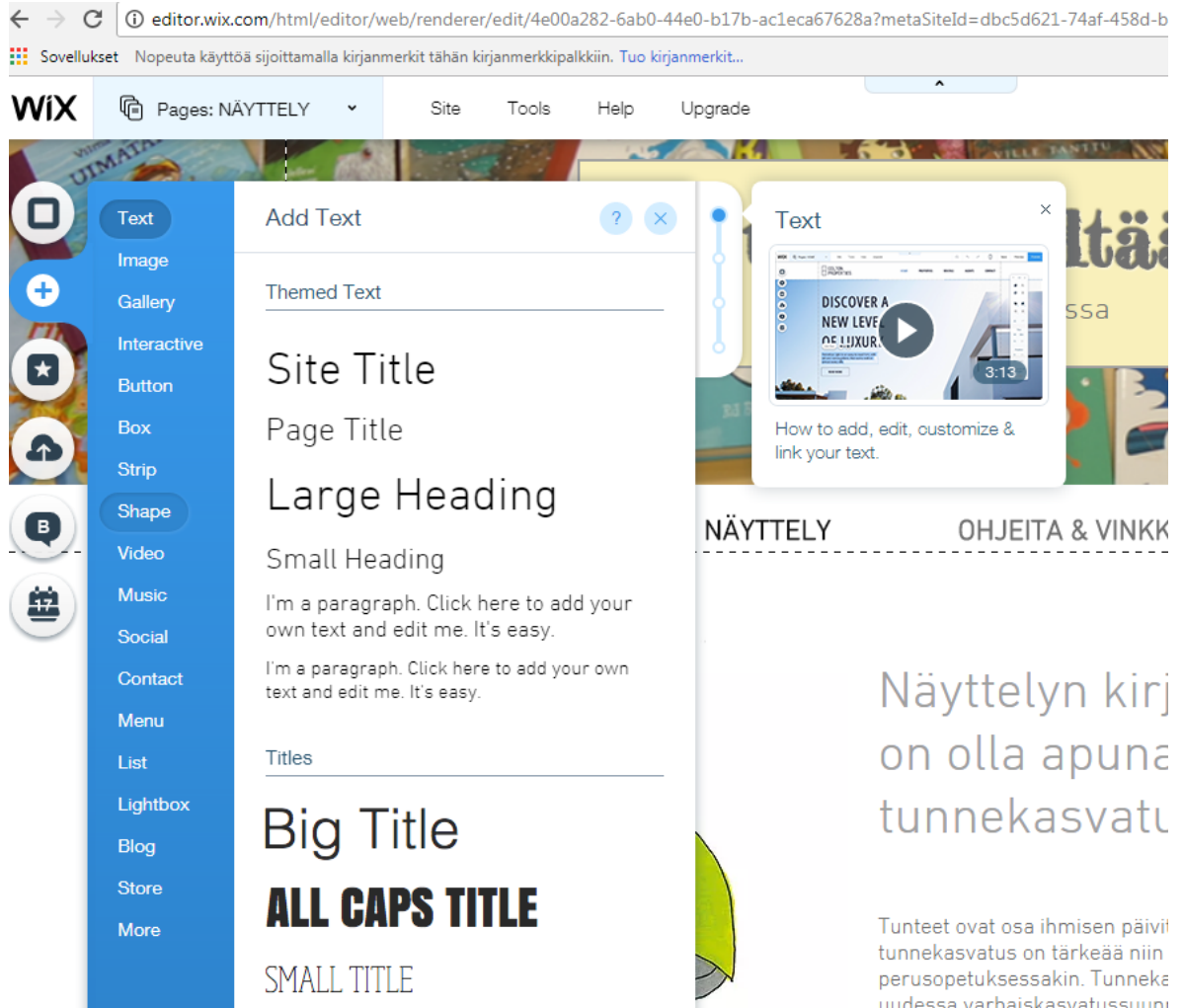
Verkkonäyttelyä lähdettiin rakentamaan miettimällä otsikoita näyttelyn sivuille. Pääotsikoiksi muotoutuivat aloitus, näyttely, aiheesta muualla ja yhteystiedot. Nämä otsikot muuttuivat hieman näyttelyä rakentaessa. Lopullisessa verkkonäyttelyssä pääotsikot ovat etusivu, näyttely, ohjeita & vinkkejä sekä yhteystiedot. Nimien vaihtaminen onnistui hyvin kuvassa 8 vasemmassa reunassa näkyvän Pages-palkin avulla. Lisäksi sivujen paikkoja pystyi raahaamalla muuttamaan. Näyttely –otsikon alle tehtiin alaotsikot verkkonäyttelyssä olevien tunteiden mukaan. Alaotsikot pitivät verkkonäyttelyn selkeänä ja helppona käyttää. Verkkonäyttely olisi tullut sekavaksi, jos kaikki alaotsikot olisivat olleet pääotsikoita.

Kuva 8. Kuvakaappaus verkkonäyttelystä alkuvaiheessa.
(Etusivu 2023.)

Näyttelyn rungon rakentamisen jälkeen verkkonäyttelyn jo valmiiksi mietittyä sisältöä siirrettiin Wix-alustalle. Verkkonäyttelyn ilmeen haluttiin olevan yhteneväinen jokaisella sivulla, joten fontit ja fonttikoot pidettiin loogisesti samoina. Fonttina käytettiin fonttia DIN Next Light. Fonttikoko riippui siitä, oliko kyseessä esimerkiksi esittelevää tekstiä, joka kaipasi enemmän huomiota vai kirjan sisällön kuvausta. Etusivulla ja näyttelyn etusivulla on huomiota herättävät tekstit fonttikoolla 30. Muu teksti, joka kuvaa näyttelyä, on taas koolla 17. Tekstit ovat omissa tekstilaatikoissaan, jotka

lisättiin Add-toiminnon alta. Tekstin lisäämisen yhteydessä pystyi heti valitsemaan, onko kyseessä otsikko vai kappale. Tämä määrittä myös tekstin fontin, fontin värin ja fonttikoon, mutta niitä pystyi itse muokkaamaan. Valkoisen taustan vuoksi, mikä koettiin raikkaana, tekstin väri on näyttelyssä harmaan eri sävyissä. Mustaa tekstiä käytettiin korostamaan tiettyjä sanoja tai lauseita, esimerkiksi kirjan nimeä.

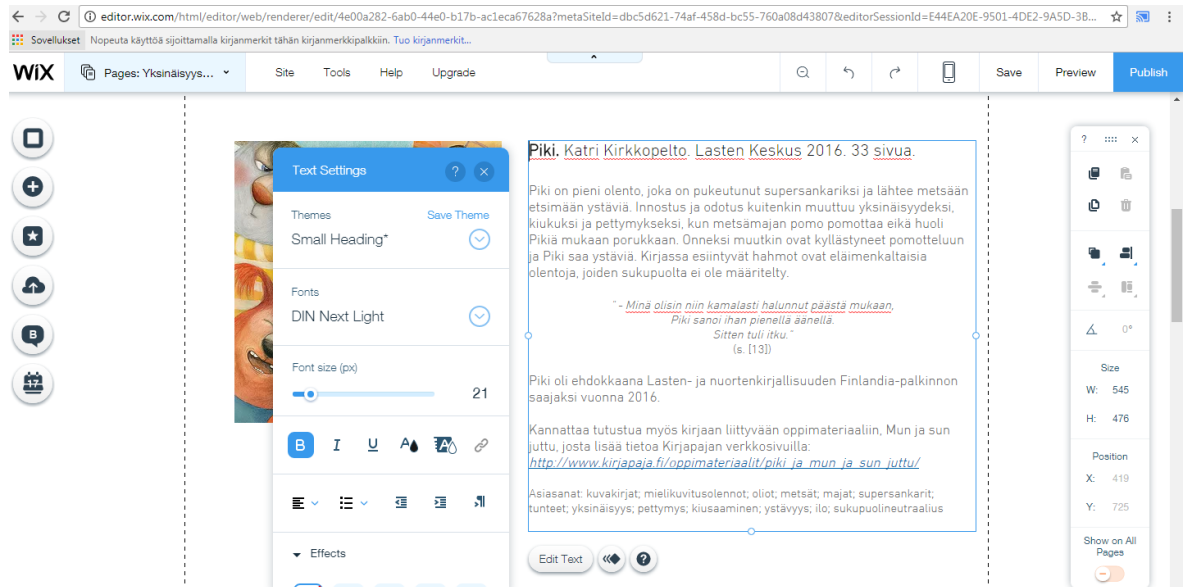

Kuva 9. Kuvakaappaus tekstin lisäämisestä verkkonäyttelyyn Add-toiminnon avulla. (Näyttely 2023.)

Add-toiminnon alta löytyi tekstin lisäämisen lisäksi muun muassa kuvat, erilaiset painikkeet, muodot ja sosiaalisen median kuvakkeet. Valitsemalla haluamansa toiminnon hiirtä napsauttamalla, sai toiminnon liitettyä verkkosivulle. Toiminnon pystyi tarvittaessa myös poistamaan valitsemalla sen ja painamalla esc-näppäintä.

Kirjat jaettiin tunteiden mukaan verkkonäyttelyyn. Jokaisella sivulla on isompi otsikko, esimerkiksi pelko. Ylätunnisteen ja otsikon väliin jätettiin 1,7 cm väliä. Tämän

jälkeen jätettiin 1 cm väliä, jonka jälkeen taas on lyhyt esittelyteksti sivusta. Ennen kirjan tiivistelmän alkamista on taas 1,7 cm väliä. Nämä välit pidettiin jokaisella sivulla samanlaisena. Wixin avulla pystyy millimetrit ja senttimetrit määrittämään siirtäessä esimerkiksi tekstilaatikkoa.

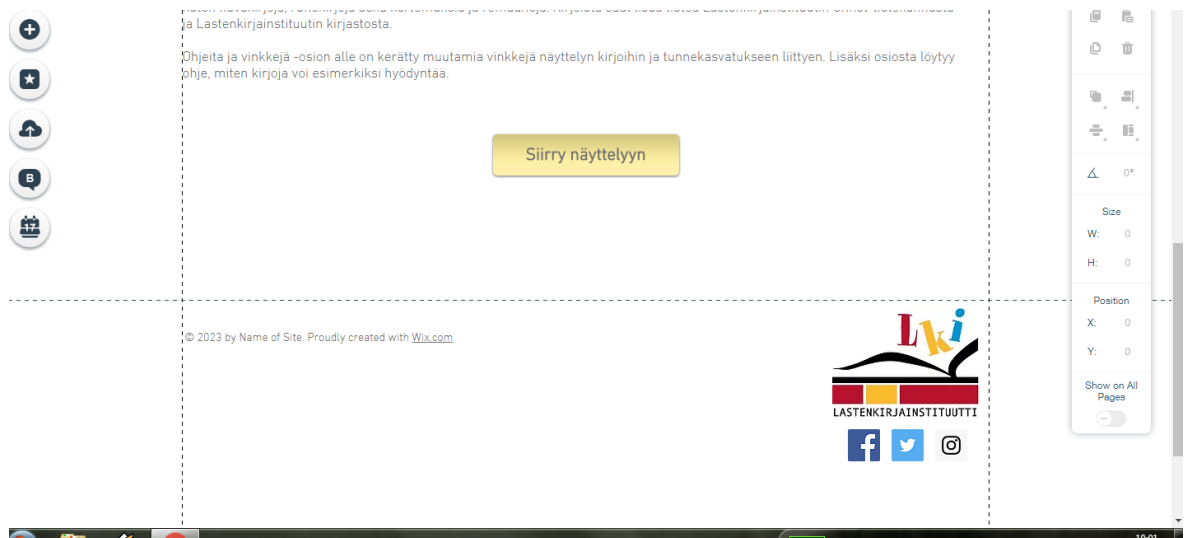

Kuva 10. Kuvakaappaus verkkonäyttelyn kirjan esittelytekstistä. (Yksinäisyys & ystävyys 2023)

Sivuilla, joilla kirjoja esiteltiin, olivat kirjan nimi, kirjailijan nimi, kustantaja, kustannusvuosi sekä sivumäärä samoilla fonteilla ja niitä korostettiin mustalla fontilla. Lisäksi kirjan nimi lihavoitiin. Kirjan tiivistelmä eli esittelyteksti taas oli hieman pienemmällä fontilla. Lainaukset kirjoista ja linkkien osoitteet korostettiin tekstistä kursivoinnilla sekä keskittämällä. Asiasanojen fonttikoko laitettiin pienemmäksi, jotta ne erottuisivat muusta tekstistä. Eri fontit ja kursivointi oli helppo tehdä valitsemalla haluttu tekstipätkä ja käyttämällä kuvassa 4 vasemmalla olevaa tekstin asettelu-valikkoa. Kirjojen esittelytekstien tai kuvien väliin jätettiin aina 2 cm väliä, jolloin verkkonäyttelyssä kävijän on helppo tunnistaa, mistä uuden kirjan esittely alkaa.

Verkkonäyttelyn etusivulle lisättiin Siirry näyttelyyn -painike, josta verkkonäyttelyssä vieraileva pääsee näyttelyn pääsivulle (Kuva 11). Etusivulla painiketta korostettiin keltaisella värillä. Painikkeen pystyi itse muokkaamaan haluamanlaisekseen fontin, värin ja muodon suhteen. Painikkeita käytettiin myös näyttely -sivulla. Tällä sivulla painikkeiksi laitettiin näyttelyn kirjoissa olevat tunteet. Painikkeet kuitenkin jätettiin

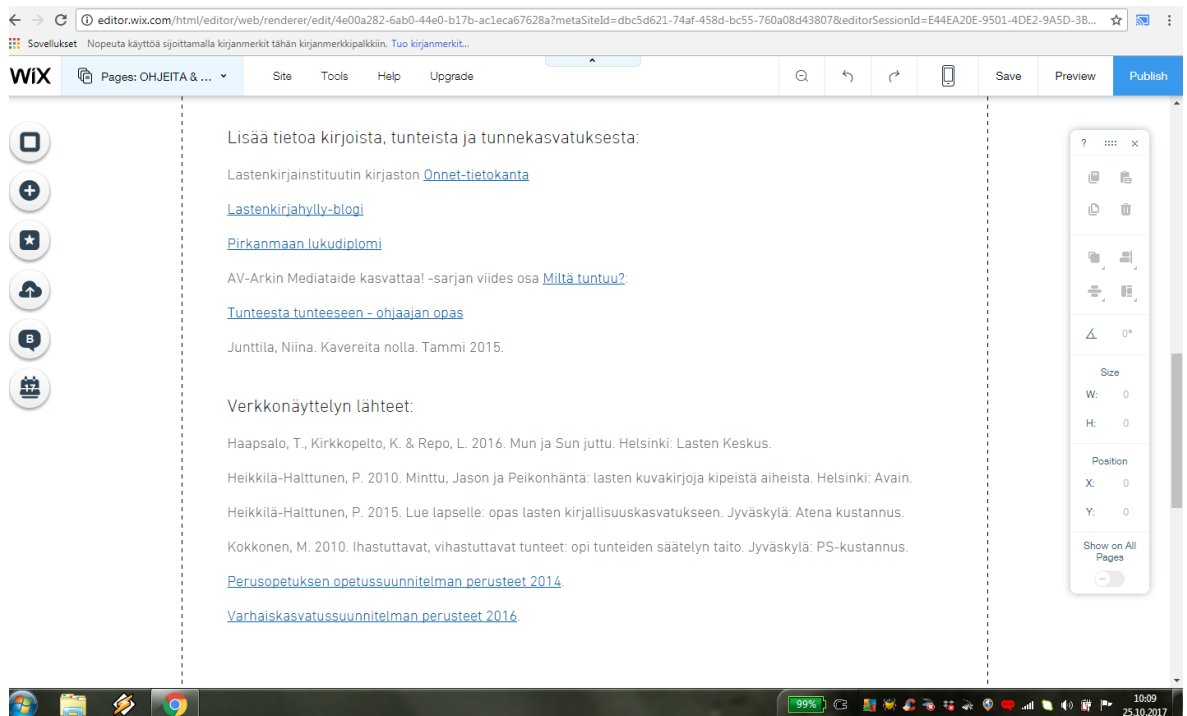
verkkosivun taustavärin väriseksi eli valkoiseksi, jotta verkkosivun ilme pysyisi rauhallisena.

Kuva 11. Kuvakaappaus verkkonäyttelyn etusivun alareunasta. (Etusivu 2023.)

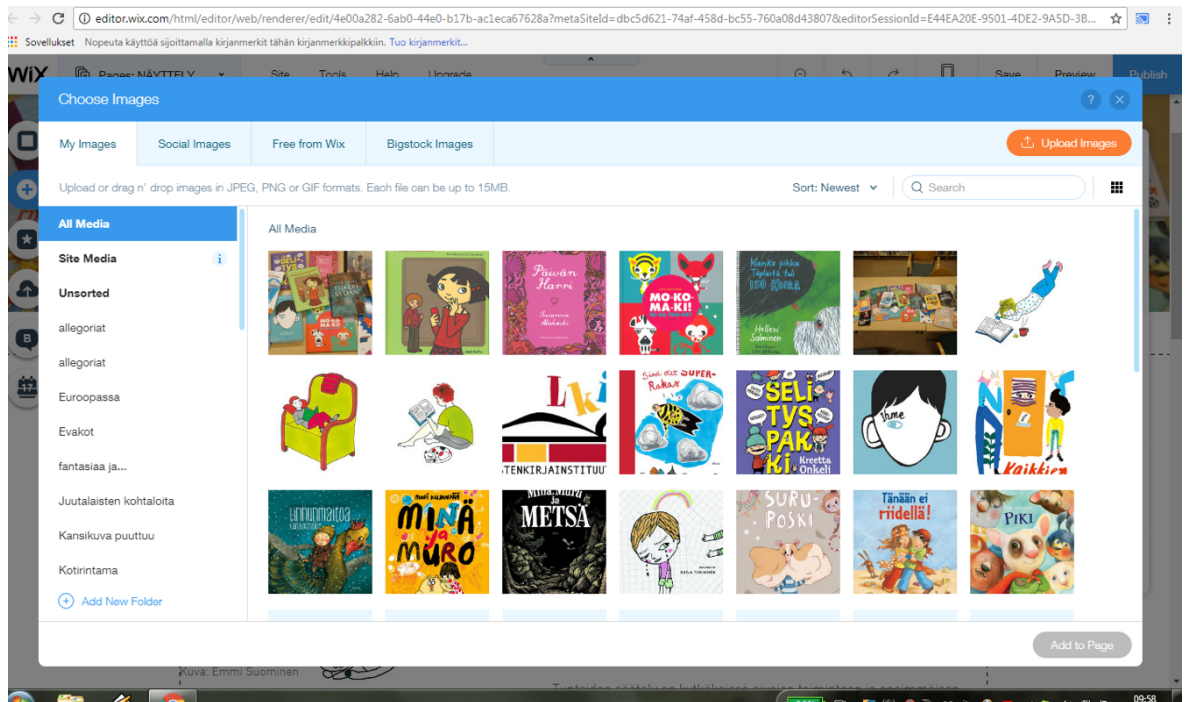
Jokaisen sivun alatunnisteeseen tuli maininta, että verkkonäyttely on tehty Wixillä. Lisäksi alatunnisteeseen laitettiin Lastenkirjainstituutin logo sekä sosiaalisen median painikkeet. Logoon ja sosiaalisen median painikkeisiin liitettiin verkko-osoitteet, jolloin merkkiä tai logoa klikkaamalla pääsee uudelle välilehdelle. Logoä klikkaamalla pääsee Lastenkirjainstituutin kotisivuille, sosiaalisen median painikkeita klikkaamalla taas pääsee kuvan mukaisesti Lastenkirjainstituutin Facebook-sivuille, Twitteriin tai Instagramiin. Sivuilla, joissa oli kirjojen esittelytekstejä, viimeisen tekstikappaleen tai kuvan jälkeen jätettiin alatunnisteeseen väliä 3,5 cm. Muilla sivuilla väliä viimeiseen tekstikappaleeseen, kuvaan tai painikkeeseen jätettiin 2,5 cm.

Linkit lisättiin kaikille sivuille niin, että ne avautuvat uudelle välilehdelle. Linkki lisättiin niin, että haluttu teksti valittiin ja tekstin asettelusta valittiin, että kyseinen teksti halutaan linkiksi (Kuva 12). Tässä kohtaa pystyy valitsemaan, onko linkki esimerkiksi joku verkkonäyttelyn sisäinen sivu tai laittamaan halutun verkko-osoitteen.

Kuva 12. Kuvakaappaus verkkonäyttelyn Ohjeita & vinkkejä sivun alta.
(Ohjeita & vinkkejä 2023.)

Kuvat verkkonäyttelyyn lisättiin Add-toiminnon avulla. Valitsemalla Add-toiminnon alta Image eli kuva, oli mahdollista lisätä niin omia kuin Wixin ilmaisia ja vapaasti käytettäviä kuvia. Verkkonäyttelyssä käytettiin omia kuvia, joihin tekijänoikeusasiat olivat kunnossa. Valitsemalla toiminto My Image Uploads, pystyttiin lataamaan omalta koneelta kuvia ja lisäämään ne verkkonäyttelyyn. Ladattavien kuvien tuli olla joko formaatissa JPEG, PNG tai GIF. Lisäksi niiden tuli olla alle 15 MB. Kuvien kooka oli mahdollista muuttaa sivulle lisäämisen jälkeen. Kirjaesittelyjen kohdalla kirjojen kansien kuvien koot yhtenäistettiin pituuden mukaan, sillä kirjat olivat malliltaan erilaisia.

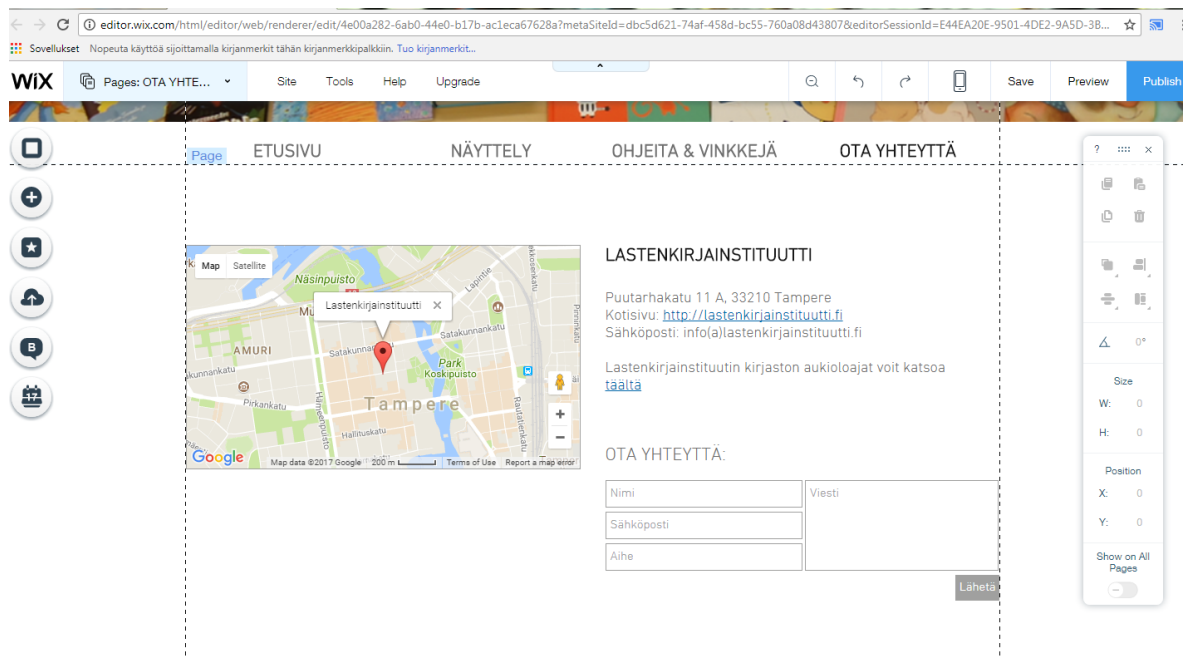

Kuva 13. Kuvakaappaus kuvien lisäämisestä verkkonäyttelyyn.
(Choose Images 2023.)

Näyttelyssä olevien tunteiden alaotsikkojen alle lisättiin kirjojen kansien kuvat ja esitelytekstit. Kuvat pystyttiin laittamaan helposti samaan linjaan, sillä Wix näytti automaattisesti, milloin kuva oli samassa linjassa edellisen kanssa. Näin oli myös tekstilaatikoiden suhteen. Jokaiselle kirjan esittelytekstille tehtiin oma laatikko, joka on tarvittaessa helppo poistaa. Ongelmia tuli ainoastaan useita eri tunteita käsittelevien kirjojen kohdalla, sillä tässä ryhmässä olevien kirjojen kansikuvat olivat hyvin eri mallisia. Tällä sivulla päädyttiin ratkaisuun, että tekstilaatikat olivat hieman kapeampia kuin muilla sivuilla ja ne olivat samassa linjassa toistensa kanssa. Kuvat pyrittiin laittamaan samaan kohtaan oikeasta reunastaan, mutta muutaman kirjan kohdalla tämä ei ollut mahdollista. Näin kuitenkin sivusta saatiin selkeän näköinen. Muilla sivuilla sekä kirjan vasen reuna että tekstilaatikat olivat samoilla kohdilla toistensa kanssa.

Ota yhteyttä -sivu oli melko valmis, kun aluksi valittiin sivuston pohjaksi Strip Header Layout. Valitsemalla kartan ja muuttamalla siihen Lastenkirjainstituutin osoitteen, sai kartan päivittymään. Aivan aluksi kyseisellä sivulla oli myös muita yhteystietoja, jotka poistettiin ja laitettiin Lastenkirjainstituutin yhteystiedot tilalle. Mahdollisuus lähettää palautetta tai ottaa yhteyttä oli myös valmiina. Englanninkieliset tekstit muutettiin suomenkielisiksi ja otsikoksi vaihdettiin Ota yhteyttä. Tässä kohtaa muutettiin

niin, että Ota yhteyttä -lomakkeella lähetetty viesti menee suoraan Lastenkirjainstituutille.

Kuva 14. Kuvakaappaus verkkonäyttelyn Ota yhteyttä -sivusta. (Ota yhteyttä 2023.)

Näyttelyn värimaailmaa pohdittiin paljon ja kokeiltiin erilaisia vaihtoehtoja. Verkkonäyttelyn ilmeestä haluttiin raikas ja selkeä. Tästä syystä päädyttiin yhdessä Lastenkirjainstituutin kanssa valkoiseen taustaan. Musta fontti koko näyttelyssä olisi ollut liian voimakas, joten päädyttiin käyttämään pääasiassa harmaan eri sävyjä ja mustalla fontilla korostamaan haluttuja sanoja tai lauseita. Tehostevärinä, esimerkiksi painikkeessa, käytettiin keltaista väriä, joka toi osaltaan näyttelyn värimaailmaan raikkautta.

6.6 Verkkonäyttelyn sisällön toteutuksen kuvaus

Verkkonäyttelyn jokaisesta kirjasta kirjoitettiin tiivistelmä käyttäen apuna Lastenkirjainstituutin kirjaston Onnet-tietokantaa. Ennen tiivistelmien tekoa, jo kirjavalintoja tehdessä, jokainen kirja luettiin kokonaan läpi. Jokaisen kirjan kohdalle laitettiin asiasanoja, jotka kuvaavat kirjan sisältöä. Asiasanoituksessa otettiin myös huomioon verkkonäyttelyn teema. Asiasanoitusta mietittäessä käytettiin apuna Lastenkirjainstituutin Onnet-tietokantaa.

Pohdintaa aiheutti paljon se, onko kirjat hyvä esitellä näyttelyssä ikäryhmittäin vai tunteiden mukaan. Päädyttiin siihen, että kirjat esitellään tunteen mukaan, sillä lapset ovat hyvin eri tasoisia lukijoita, vaikka olisivat saman ikäisiäkin. Tähän ratkaisuun päätyminen vaikuttaa siihen, että aikuisen tulee perehtyä kirjan sisältöön etukäteen ennen sen käyttöönottamista.

Melko aikaisessa vaiheessa, heti kirjavalintojen varmistuttua keväällä 2017, oltiin yhteydessä sähköpostitse kustantajiin. Sähköpostissa kerrottiin verkkonäyttelystä ja pyydettiin lupaa kirjan kansien kuvien käytölle. Sähköpostissa mainittiin myös, että verkkonäyttely on osa opinnäytetyötä. Ennen sähköpostin lähettämistä oltiin tutustuttu kustantajaan niin, että tiedettiin, onko kustantajalla jo olemassa olevaa kuvapankkia ja onko kuvapankissa verkkonäyttelyyn tulevien kirjojen kansikuvia. Verkkonäyttelyssä olevista kirjoista yhtä lukuun ottamatta saatiin lupa kirjan kansikuvan käyttöön. Tekijänoikeudet on otettu niin kansikuvien kuin kirjan tekstien lainauksien yhteydessä huomioon.

Kuva 15. Kuvakaappaus kirjan tiivistelmästä, linkistä ja asiasanoista. (Yksinäisyys & ystävyys 2023.)

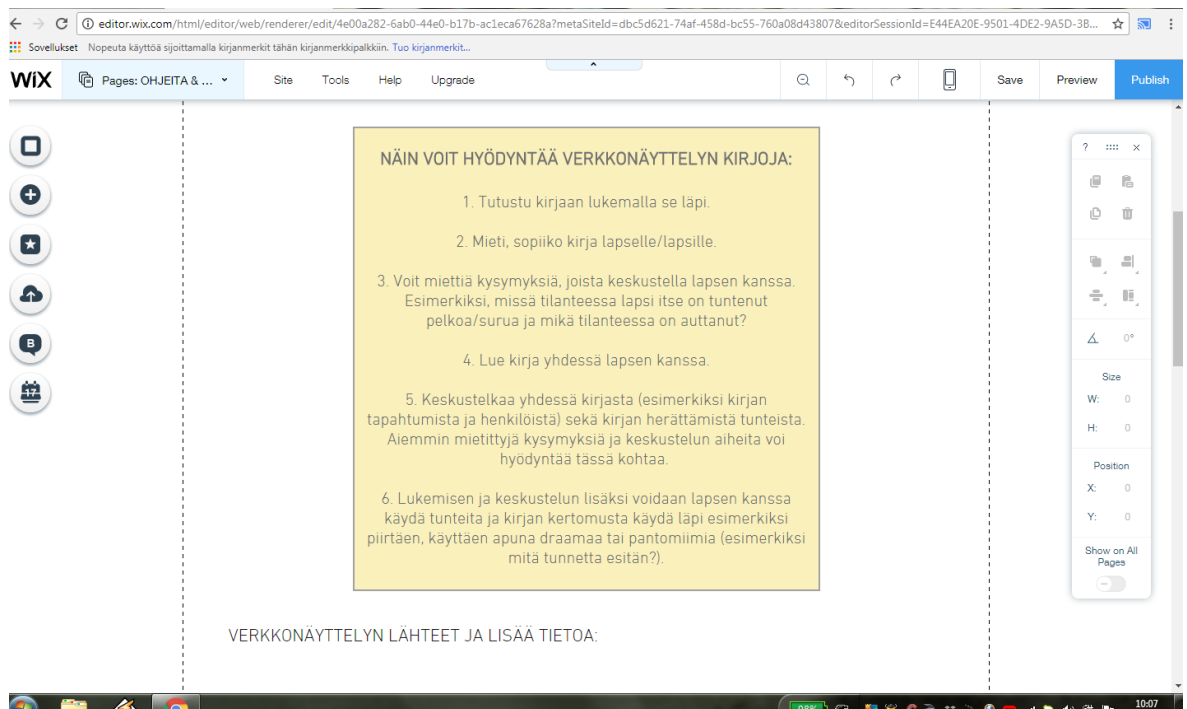
Kirjojen tiivistelmien jälkeen lisättiin kirjasta ja kirjailijasta tietoja muun muassa linkkien muodossa. Nämä tiedot saatiin tekemällä tiedonhakuja. Verkkolinkit merkittiin kirjojen esittelytekstiin kokonaisina verkkosivun osoitteina, jolloin ne erottuivat tekstimäärästä helpommin. Ohjeita & vinkkejä -sivulle taas verkkolinkit piilotettiin tekstiin. Ohjeita & vinkkejä -sivulla tämä ratkaisu oli kuitenkin käytännöllinen, sillä siellä

ei ole niin paljon tekstiä. Kummassakin tapauksessa käytettiin sinistä väriä tehos-
teena, jotta linkit huomataan. Kirjojen yhteydessä olevat linkit valikoitiin huolellisesti.
Haluttiin, että ne ovat ajantasaisia ja laadukkaita. Tämän vuoksi kaikkien kirjojen
kohdalla ei linkkejä ole.

Verkkonäyttelyn ollessa valmis pääpiirteittäin syyskuussa 2017, käytiin näyttely läpi
Lastenkirjainstituutin toiminnanjohtajan ja kirjastonhoitajan kanssa. Joitakin lauseita
ja lauserakenteita hieman muutettiin selkeämmiksi ja verkkonäyttelyssä toistuvia
merkintöjä yhtenäistettiin. Verkkonäyttelyn halutaan olevan aikaa kestävä ja sinne
on mahdollisuus lisätä ja poistaa kirjoja, joten kaikki numerot, kuten kirjojen määrä,
päättiin jättää kokonaan pois.

Tapaamisessa Lastenkirjainstituutilla pohdittiin myös näyttelylle nimeä. Esillä ol-
leista vaihtoehdoista näyttelyn nimeksi valikoitui ”Ei tunnu miltään! – tunteita lasten-
kirjoissa”. Verkkonäyttelyn nimi sopii hyvin Lastenkirjainstituutin muiden näyttelyi-
den nimien joukkoon ja mukailee osaltaan niitä. Nimi myös herättää huomiota, kuten
aikanaan Lastenkirjainstituutin kirjanäyttely ”Tätä en lapselleni lue”, aikoinaan he-
rätti.

Tapaamisen yhteydessä päätettiin verkkonäyttelyyn lisätä myös konkreettiset oh-
jeet näyttelyn kirjojen käyttöön. Ohjeet kuvaavat vaihe vaiheelta, miten verkkonäyt-
telyn kirjoja voi esimerkiksi hyödyntää. Ohjeissa muun muassa kehoitetaan tutustu-
maan kirjaan ennen lapselle lukemista sekä pohtimaan jo valmiiksi kirjaan liittyviä
kysymyksiä. Kysymyksiä voi lapsen/lasten kanssa käydä läpi lukemisen yhteydessä
tai sen jälkeen. Tunteiden käsittelyä voidaan myös käydä kirjan lukemisen jälkeen
läpi esimerkiksi käyttäen apuna draamaa, pantomiimia tai piirtäen aihetta. Tietenkin
lapsen/lasten ikä ratkaisee kysymysten laadun ja esimerkiksi draaman käytön.

Kuva 16. Kuvakaappaus ohjeista verkkonäyttelyn hyödyntämiseen. (Ohjeita & vinkkejä 2023.)

Ohjeiden jälkeen on myös lisää luettavaa kirjojen tai verkkosivujen linkkien muodossa. Kirjat ja verkkosivujen linkit tulivat esille joko opinnäytetyötä tehtäessä tai tekemällä hakuja verkkoon. Lisäksi osioon lisättiin myös verkkonäyttelyssä käytetyt lähteet ja kiitettiin kustantajia yhteistyöstä.

7 VERKKONÄYTTELYN ARVIOINTIA

Verkkonäyttelyä arvioi kolme henkilöä. Yksi heistä oli lastentarhanopettaja, yksi lastenhoitaja ja yksi opettaja. Kaksi heistä oli naisia ja yksi mies. Työkokemusta heillä oli kahdesta vuodesta neljään vuoteen. Verkkonäyttelyn testaukset tapahtuivat lokakuun puolella välissä kahtena eri ajankohtana testaajien aikataulujen vuoksi. Ensimmäisellä kerralla oli läsnä kaksi henkilöä ja toisena ajankohtana yksi. Testaus tehtiin verkkonäyttelyn esikatselu-näkymässä, sillä verkkonäyttelyn julkaisu tapahtuu vasta myöhemmin.

Varhaiskasvatuksessa toimivat sanoivat melko pian esittelytekstit luettuaan, että näyttely on aivan heidän juttunsa. He kokivat, että päiväkodissa tunnekasvatusta tarvitaan. Heillä oli myös näkemys, että tunnekasvatuksen tarve on lisääntynyt ja lisääntyy jatkuvasti.

Sisällöltään verkkonäyttely koettiin hyväksi. Etusivun ja näyttelyn etusivun luettua sai hyvin selville, mitä näyttelyllä haetaan. Hyvänä pidettiin myös sitä, että näyttelyssä oli paljon uusia kirjoja. Muun muassa kiireen vuoksi helposti käytetään samoja vanhoja ja tuttuja kirjoja. Lisäksi koettiin, että valituissa kirjoissa oli muutenkin ajankohtaisia aiheita, kuten esimerkiksi Kaikkien juhla -kirjassa käsiteltiin maahanmuuttajia. Ohjeet ja vinkit koettiin hyvänä lisänä sivustoon.

Suurin osa kirjoista oli verkkonäyttelyn testaajille tuntemattomia, mutta muutama tuttuakin kirja löytyi. Esimerkiksi Minä, Muru & metsä aiheutti keskustelua. Kirjassa on melko synkät kuvat, jotka saattavat joitakin lapsia pelottaa. Aiheena kirja käsittelee kuitenkin hyvin arkipäiväisiä pelkoja, joten tässä mielessä se on testaajien mielestä hyvä valinta näyttelyyn. Testaajat keskustelivat kuitenkin siitä, että jotkut lapset vaativat kirjoja, jotka todella menevät tunteisiin. Hyvänä pidettiin mainintaa näyttelyn esittelyssä, että kirjaan kannattaa etukäteen tutustua ja pohtia, sopiiko se lapselle.

Yhdellä testaajalla oli omia lapsia ja hän totesi muutaman kirjan kohdalla, että se sopisi juuri hänen lapselleen tai lapsen luokalle. Hän vanhempana on kokenut, että kouluissa keskitytään aivan liikaa vanhoihin kirjoihin, jotka eivät lapsia kiinnosta. Ajankohtaisuus ja uutuus kirjoissa sai siis myös tältä kannalta myönteistä palautetta.

Hyväksi koettiin myös erilaisten oppijoiden huomioiminen. Asia tuli esille Selityspakki -kirjan kohdalla. Joillekin lapsille huumori toimii ja ehkä voi innostaa lukemaan.

Verkkonäyttelyn ulkoasu koettiin myös miellyttäväksi. Verkkonäyttelyn värit ja kuvat olivat innostavia eikä verkkonäyttely näin ollen ole tasapaksu. Lisäksi oli hyvä, että yhden tunteen alla oli useampi kirja, jolloin esimerkiksi yhdelle kuukaudelle voidaan valita yhdessä käsiteltävä kirja. Sivumäärien kertominen kirjaesittelyjen yhteydessä auttaa ammattilaisia mietinnässä jonkin verran, kenelle kirja voisi sopia.

Verkkonäyttelyn teknistä toteutusta ei kommentoitu erityisemmin. Koettiin, että näyttely on selkeä ja helppo käyttää. Käyttäjä tietää, mistä pääsee mihinkin ja verkkosivusto toimii hyvin. Opettajalle oli tärkeää, että sivusto on yksinkertainen ja helppo, jotta aikaa ei mene hukkaan. Myös linkit koettiin osoitteen muodossa hyvänä tekstin seassa, jolloin linkkiä ei tarvitse etsimällä etsiä tekstistä.

Testaajille tuli näyttelyn myötä myös innostus hyödyntää kirjaston palveluja enemmän. Lisäksi näyttely herätti keskustelua, joka on yksi tavoite. Tunnepuoli on koko ajan enemmän ja enemmän esillä kasvatusalalla. Varhaiskasvatuksen puolella työskentelevät kokivat, että tunteiden nimeäminen, käsitteleminen ja säateleminen on hankalaa. Välillä nyrkkit puhuvat arkipäivässä, kun tunteiden hallinta ei ole vielä kunnossa. Vanhempien esimerkillä koettiin olevan iso rooli ja mietittiin sitä, keskitytäänkö perheissä liikaa ”koneisiin”, jolloin perinteinen yhdessäolo jää vähemmälle. Näin myös esimerkit tunteiden hallinnasta saattavat jäädä vähäisemmäksi.

Testauksen perusteella muutamaa lausetta muutettiin näyttelyssä selkeämmäksi. Lisäksi todettiin muutamia kehityksen kohteita. Toivottiin, että olisi selkeästi esillä, minkä ikäiselle kirja on tarkoitettu. Yhtenä ideana tuli myös esille, että näyttelyyn voisi lisätä jollakin aikataululla mahdollisuuden kommentoida kirjoja tai antaa niille esimerkiksi tähtiä. Tämä helpottaisi kirjan valintaa, sillä esimerkiksi opettajilla ei välttämättä ole aikaa lukea kirjaa läpi.

8 POHDINTA

Opinnäytetyöprosessi sujui hyvin. Aikataulussa pysyttiin niin, että sekä verkkonäyttely että opinnäytetyökin valmistuivat ajallaan. Keväällä opinnäytetyön teoria-osuus saatiin kirjoitettua valmiiksi. Kesälle suunniteltu aikataulutusta ei aivan pitänyt, mutta syksyllä aikataulu saatiin jälleen kiinni. Yhteistyö Lastenkirjainstituutin kanssa oli sujuvaa opinnäytetyöprosessin alusta aina sen loppuun asti. Yhteyttä pidettiin pääasiassa sähköpostitse, mutta myös vierailemalla Lastenkirjainstituutilla ja pitämällä yhteisiä palavereja siellä.

Opinnäytetyö-prosessin alussa kartoitettiin Onnet-tietokannan avulla, millaisia tunteita kirjoissa esiintyy. Tämän kartoituksen perusteella päädyttiin verkkonäyttelyn tunteisiin. Yhdeksi tunteeksi yksinäisyyden rinnalle valittiin ystävyys. Prosessin aikana pohdittiin useampaan otteeseen, onko ystävyys tunne. Kerolan, Kujanpään ja Kallion (2013b) tekemässä listassa on tunteena ystävällisyys, joka vahvasti valintaa. Ystävyys sanana on kuitenkin helpompi hahmottaa, joten tästä syystä sitä käytetään niin opinnäytetyössä kuin verkkonäyttelyssäkin. Verkkonäyttelyyn haluttiin sekä kielteisiä että myönteisiä tunteita. Ilo olisi haluttu saada näyttelyyn mukaan, mutta tietokannasta tehtyjen hakujen perusteella kirjoja ei löytynyt montaakaan tai ne eivät täyttäneet kirjojen valintakriteerejä esimerkiksi saatavuuden kannalta.

Opinnäytetyöprosessissa hätiköitiin välillä, mikä saattaa näkyä muun muassa kirjavalkintojen kohdalla. Kirjavalkintoja aloitettiin tekemään jo melko pian opinnäytetyöprosessin alkamisen jälkeen, jolloin ei oltu mietitty vielä kirjojen valintakriteerejä. Tilanne kuitenkin korjattiin miettimällä valintakriteerit ennen kuin kirjavalkinnat olivat valmiit. Kirjavalkintoja tehdessä oli haasteita ja urakka oli isompi, mitä ajateltiin. Tiedonhakua Onnet-tietokannasta olisi myös voitu tehdä vielä systemaattisemmin esimerkiksi miettimällä hakutermejä paremmin. Nyt kiirehdittiin lopputulokseen, mikä aiheutti valintaprosessissa hieman stressiä ja turhautumista. Kirjavalkintoja tehtäessä suurena apuna olivat sekä Lastenkirjainstituutin kirjastonhoitaja että Päivi Heikkilä-Halttunen, jotka ehdotuksillaan vahvistivat jo valittujen kirjojen valintaa. Lisäksi heidän ehdotustensa perusteella näyttelyyn löytyi muutama kirja

Kirjavalintoja tehtäessä huomattiin, että pienille lapsille tunnekasvatukseen soveltuvia kirjoja löytyi useita. Mitä vanhemmalle, sivumäärältään suurempaa kirjaa etsitiin, oli kirjan löytyminen hankalampaa. Näissä kirjoissa teemoja oli useita eikä teema välttämättä liittynyt suorasti tunteisiin, vaikka kirjassa oli asiasanana esimerkiksi pelko. Osa kirjoista, jotka muuten olisivat voineet sopia näyttelyyn, hylättiin, koska ne eivät sopineet nykypäivään. Esimerkiksi eräässä kirjassa puhuttiin paljon sähköpostista ja sähköpostin kautta käytävästä keskustelusta. Nykypäivänä nuoret käyttävät eri viestintäkanavia.

Kirjavalintojen yhteydessä käytettiin Eepos-tietokantaa, kun tarkastettiin, että kirja on saatavilla kirjastosta. Tässä kohtaa olisi voitu käyttää valtakunnallisempaa tietokantaa, jolloin tilanne olisi voitu helposti tarkastaa koko Suomen osalta. Esimerkiksi Finna olisi ollut hyvä tietokanta. Sieltä pystyy tarkastamaan kirjan saatavuuden eri kirjastokimppojen osalta.

Haastetta kirjavalintoihin toi myös valittujen kirjojen vähäinen määrä. Näyttelyssä haluttiin keskittyä enemmän valittuihin tunteisiin kuin vain pieneen ikäryhmään lapsia. Kirjavalintoja tehdessä oli haastetta miettiä, että jokaiselle ikäluokalle, sukupuolelle ja lukijalle olisi edes jotakin. Näyttelyssä on tiedostettu myös muutamat puutteet kuten vauvan katselukirjan ja tavutetun kirjan puute. Yhteistyössä Lastenkirjainstituutin kanssa valitut kirjat kuitenkin katsottiin näyttelyn kannalta riittäväksi kokonaisuudeksi.

Verkkonäyttely tekninen toteuttaminen Wix-pohjaan oli yllättävän vaivatonta. Toki Wixin käyttö vaati hieman perehtymistä, mutta opinnäytetyöprosessin alussa ollut pelko teknisestä toteutuksesta osoittautui turhaksi. Sen sijaan verkkonäyttelyn sisällön tuottaminen oli haastavaa. Täytyi pohtia, miten pystyy tuomaan asiat kirjoista esille, jotta tietoa on riittävästi, mutta ei kuitenkaan liian paljon. Jo pienellä tekstmäärällä verkkonäyttelyssä asioivan tulisi saada osviittaa siitä, sopiiko kirja hänen käyttötarkoitukseensa. Verkkonäyttelyn sisällön pohtimiseen ja työstämiseen olisi voinut käyttää enemmän aikaa.

Tekijänoikeudelliset asiat otettiin huomioon verkkonäyttelyä tehdessä. Tekijänoikeus asiana on moniulotteinen ja välillä vaikeasti tulkittava, jolloin se aiheutti hieman epävarmuutta. Kustantajiin oltiin yhteydessä kesäkuun alussa ja moni kustantaja

vastasikin nopeasti. Kustantajilta saatiin kirjojen kansikuvat sähköpostitse käyttöön tai lupa käyttää jo valmiina olevaa kuvapankkia. Tarvittaessa, kustantajan pyynnöstä, oltiin yhteydessä myös kuvittajaan ja kirjailijaan. Yhdeltä kustantajalta saatiin myös myönteistä palautetta siitä, että tekijänoikeusasiat oli huomioitu.

Verkkonäyttely valmistuttuaan täytti sille vaaditut tavoitteet, mikä kävi ilmi myös kohderyhmän tekemässä arvioinnissa. Verkkonäyttelyn arviointi kasvatustalan ammattilaisilla suunniteltiin alun perin tehtäväksi opettajaopiskelijoiden kanssa, sillä Lastenkirjainstituutilla on yksi projekti meneillään heidän kanssaan. Aikataulun vuoksi kuitenkin päädyttiin siihen, että tätä yhteistyö-mahdollisuutta ei käytetä, vaan että kasvatustalan ammattilaiset hankitaan arviointia varten muuta kautta. Arvioijien saaminen kasaan oli onneksi vaivatonta olemassa olevia kontakteja käyttämällä. Palaute verkkonäyttelystä oli myönteistä ja siitä koettiin saavan apua työelämäänsä myös sen ajankohtaisuuden kannalta. Arvioinnin kannalta olisi varmasti ollut paras vaihtoehto, että verkkonäyttely olisi jo julkaistu, eikä arviointi olisi tapahtunut esikatselutilassa, jossa ei pystynyt käyttämään verkkosivun ominaisuutta päästä palaamaan edelliselle sivulle. Muuten eroa arvioinnin yhteydessä ei verkkosivun käytössä ollut. Verkkolinkit myös toimivat moitteettomasti.

Verkkonäyttelyn arvioinnin yhteydessä tuli myös muutamia hyviä kehitysideoita verkkonäyttelyyn liittyen, millä näyttelystä saisi vielä käyttäjäystävällisemmän. Toivottiin esimerkiksi iän määrittelemistä, kenelle kirja sopii. Aiemmin oli päädytty Lastenkirjainstituutin kanssa ratkaisuun, ettei verkkonäyttelyyn laiteta iäkiä. Lapset ovat yksilöitä ja toiselle soveltuu joku kirja paremmin kuin toiselle iästä riippumatta. Toki iän laittaminen kirjan yhteyteen helpottaisi kasvatustalan ammattilaisten työtä. Mahdollisuutta antaa kirjoille arvioita, joko suullisesti tai tähtien muodossa, voidaan pohtia myöhempanä ajankohtana ja miettiä mahdollisuutta lisätä verkkonäyttelyyn. Tämä ominaisuus auttaisi myös ammattilaisia ja vanhempia kirjan valinnassa.

Verkkonäyttelyä voidaan myös muutenkin jatkossa kehittää esimerkiksi laajentamalla. Tällä hetkellä näyttelyssä on keskitytty aivan pienten lasten kirjoista noin 12-vuotiaille soveltuviin kirjoihin asti. Tälle ikäryhmälle soveltuvia kirjoja voidaan lisätä näyttelyyn, mutta varmasti myös vanhemmat lapset voisivat tarvita kirjoja, jotka soveltuvat tunnekasvatukseen. Pääpaino tällä hetkellä on selkeästi kotimaisilla kirjoilla

ja vain muutama suomeksi käännetty kirja on mukana näyttelyssä. Verkkonäyttelyssä on huomioitu niin kirjojen poistamisen ja lisäämisen mahdollisuus.

Lastenkirjainstituutilla on tällä hetkellä tekeillä ilmiölähtöinen tehtäväpaketti kouluihin eri yhteistyökumppaneiden kanssa. Näyttelyn kirjoihin liittyen voitaisiin myös tehdä tehtäviä. Näin opettajilla olisi kirjan lisäksi muuta hyödynnettävää materiaalia tunnekasvatukseen. Tällä hetkellä verkkosivulla ei ole kuin muutaman kohdan sisältämä ohjeistus verkkonäyttelyn kirjojen käyttöön.

Näyttelyyn voisi olla mahdollista ottaa mukaan kirjallisuutta, joka on jo nyt opettajilla ja muilla kasvatusalanimittämisillä käytössä. Tähän liittyen voitaisiin tehdä esimerkiksi sähköpostitse lähetettävä kysely ja tulosten pohjalta lisätä kirjoja näyttelyyn. Tätä vaihtoehtoa olisi voitu myös miettiä opinnäytetyöprosessin alussa käytettäväksi tämän näyttelyn kokoamiseksi. Haasteena olisi kuitenkin voinut olla se, että kirjat olisivat voineet olla hieman vanhempia ja jo tuttuja usealle. Arvioinnin yhteydessäkin tuli ilmi, että kiireen keskellä on helppo turvautua tuttuihin kirjoihin.

Tunnekasvatuksen toteutumista kirjallisuuden kautta olisi mielenkiintoista tutkia. Kirjallisuusterapian vaikutuksia kyllä on tutkittu, mutta tunnekasvatuksen näkökulma tähän voisi olla hieman erilainen. Esimerkiksi voitaisiin tutkia, kuinka paljon kirjallisuutta käytetään tällä hetkellä tunnekasvatuksen apuna ja millaista ohjeistusta esimerkiksi opettajat kaipaisivat tähän.

LÄHTEET

- Aloitus. 2023. [Kuva]. Tampere: Lastenkirjainstituutti. [Viitattu 11.9.2017]. Saatavana Wix-verkkosivustolta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Choose Images. 2023. [Kuva]. Tampere: Lastenkirjainstituutti. [Viitattu 25.10.2017]. Saatavana Wix-verkkosivustolta. Vaatii käyttöoikeuden.
- COSS Ry. Ei päiväystä. Avoin rajapinta. [Verkkosivusto]. Tampere: COSS Ry. [Viitattu 2.3.2017]. Saatavana: <https://coss.fi/avoimuus/avoin-rajapinta/>
- Crago, H. 2005. Healing texts: bibliotherapy and psychology. Teoksessa P. Hunt (ed.) Understanding children's literature : key essays from the second edition of the international companion encyclopedia of children's literature. Second edition. London: Routledge, 180–189.
- Duodecim. 2016. Limbinen järjestelmä. [Verkkosivu]. Helsinki: Duodecim. [Viitattu 17.2.2017]. Saatavana: http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=Ilt01934
- Eepos-kirjastot. Ei päiväystä. Tietoa meistä. [Verkkosivusto]. Eepos-kirjastot. [Viitattu 30.10.2017]. Saatavana: <https://eepos.finna.fi/Content/about>
- Etusivu. 2023. [Kuva]. Tampere: Lastenkirjainstituutti. [Viitattu 25.10.2017]. Saatavana Wix-verkkosivustolta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Haapsalo, T., Kirkkopelto, K. & Repo, L. 2016. Mun ja Sun juttu. Helsinki: Lasten Keskus.
- Hakala, J. T. 2004. Opinnäytetyöopas ammattikorkeakouluille. Helsinki: Gaudeamus.
- Haluan kasvaa aikuiseksi. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Tampere: Lastenkirjainstituutti. [Viitattu 11.3.2017]. Saatavana: <http://lkinstituutti.wixsite.com/haluankasvaa>
- Hardesty, J. L. (2014). Exhibiting library collections online: Omeka in context. [Verkkolehtiartikkeli]. New Library World 115 (3/4), 75-86. [Viitattu 24.2.2017]. Saatavana Emerald -tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Heikkilä-Halttunen, P. 2010. Minttu, Jason ja Peikonhätä: lasten kuvakirjoja kiipeistä aiheista. Helsinki: Avain.
- Heikkilä-Halttunen, P. 2015. Lue lapselle: opas lasten kirjallisuuskasvatukseen. 1. painos. Jyväskylä: Atena kustannus oy.

- Historia. 2016. [Verkkosivusto]. Tampere: Lastenkirjainstituutti. [Viitattu 30.10.2017]. Saatavana: <http://lastenkirjainstituutti.fi/info/historia>
- Hämmäinen, S. & Mäki, S. 2009. Satu ilahduttaa päiväkotilasta. Teoksessa: S. Mäki & P. Arvola (toim.) Tarina tukee lasta: opas lasten ja nuorten kirjallisuusterrapiaan 2. Helsinki: Duodecim, 50-76.
- Junttila, N. 2015. Kavereita nolla : lasten ja nuorten yksinäisyys. Helsinki: Tammi.
- Kalfatovic, M. R. 2002. Creating a Winning Online Exhibition: A Guide for Libraries, Archives, and Museums. [Verkkokirja]. Chicago: ALA Editions of the American Library Association. [Viitattu 24.2.2017]. Saatavana: Ebsco eBook Collection -tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden
- Kannatusyhdistys. 2016. [Verkkosivusto]. Tampere: Lastenkirjainstituutti. [Viitattu 30.10.2017]. Saatavana: <http://lastenkirjainstituutti.fi/info/kannatusyhdistys>
- Karasma, K. & Suvilehto, P. 2014. Ihmejuttuja ja tavattomia tarinoita: lasten- ja nuortenkirjallisuuden maailma. Helsinki: Avain.
- Kerola, K., Kujanpää, S. & Kallio, A. 1.8.2013a. Tunteet – mitä ne ovat? [Verkkosivusto]. Helsinki: Opetushallitus. [Viitattu 13.2.2017]. Saatavana: http://www.edu.fi/tunteesta_tunteeseen/tunteet_mita_ne_ovat
- Kerola, K., Kujanpää, S. & Kallio, A. 1.8.2013b. 104 tunnetta. [Verkkosivusto]. Helsinki: Opetushallitus. [Viitattu 1.11.2017]. Saatavana: http://www.edu.fi/tunteesta_tunteeseen/104_tunnetta
- Kinnunen, S. 2003. Anna mun olla lapsi. Helsinki: Kirjapaja
- Kirjanäyttelyt. 2016. [Verkkosivusto]. Tampere: Lastenkirjainstituutti. [Viitattu 30.10.2017]. Saatavana: <http://lastenkirjainstituutti.fi/kirjasto/kirjanayttelyt>
- Kirjasto. 2016. [Verkkosivusto]. Tampere: Lastenkirjainstituutti. [Viitattu 30.10.2017]. Saatavana: <http://lastenkirjainstituutti.fi/kirjasto>
- Kokkonen, M. 2010. Ihastuttavat, vihastuttavat tunteet: opi tunteiden säätelyn taito. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kopiosto. 2013. Kopiosto tekijänoikeusjärjestö. [Verkkosivusto]. Helsinki: Kopiosto. [Viitattu 11.3.2017]. Saatavana: http://www.kopiosto.fi/fi_FI/
- Kopiraitti. Ei päiväystä. Tekijänoikeuden ABC. [PDF]. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Viitattu 13.3.2017]. Saatavana: <http://www.tekijanoikeus.fi/wp-content/uploads/2015/03/kopiraitti-esite.pdf>

Kuvitusnäyttelyt. 2016. [Verkkosivusto]. Tampere: Lastenkirjainstituutti. [Viitattu 30.10.2017]. Saatavana: <http://lastenkirjainstituutti.fi/kuvituskokoelma/kuvitusnayttelyt>

L 8.7.1961/404. Tekijänoikeuslaki.

Lapin ammattikorkeakoulu. Ei päiväystä. Opinnäytetyön toteuttaminen. [Verkkosivusto]. Rovaniemi: Lapin ammattikorkeakoulu. [Viitattu 4.3.2017]. Saatavana: <http://www.lapinamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opinto-opas,-AMK-tutkinto/Opinnaytetyoohje/Opinnaytetyon-toteuttaminen>

Lastenkirjainstituutin kirjastostrategia 2013-2017. 2013. [PDF]. Tampere: Lastenkirjainstituutti. [Viitattu 30.10.2017]. Saatavana: <http://lastenkirjainstituutti.fi/2016/wp-content/uploads/2016/08/Kirjastostrategia-2013-2017.pdf>

Lastenkirjainstituutti. 2016. [Verkkosivusto]. Tampere: Lastenkirjainstituutti. [Viitattu 30.10.2017]. Saatavana: <http://lastenkirjainstituutti.fi>

Lewis, K. M., Amatya, K., Coffman, M. F. & Ollendick, T. H. 2015. Treating night-time fears in young children with bibliotherapy : evaluating anxiety symptoms and monitoring behavior change. [Verkkolehtiartikkeli]. Journal of Anxiety Disorders 30, 103-112. [Viitattu 1.11.2017]. Saatavana ResearchGaten kautta. Vaatii käyttöoikeuden.

Liau A., Liau A.W., Teoh G. & Liau M. 2003. The Case for Emotional Literacy: the influence of emotional intelligence on problem behaviours in Malaysian secondary school students. [Verkkolehtiartikkeli]. Journal of Moral Education 32 (1), 52-66. [Viitattu 4.3.2017]. Saatavana Ebsco Academic Search Elite -tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.

Mäki, S. & Arvola, P. 2009. Mitä lasten ja nuorten kirjallisuusterapia on? Teoksessa: s. Mäki & P. Arvola (toim.) Satu kantaa lasta: opas lasten ja nuorten kirjallisuusterapiaan 1. Helsinki: Duodecim, 12-21.

Nordling, P. 2017. Kirjastonhoitaja. Lastenkirjainstituutti. Haastattelu 28.2.2017.

Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2006. Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOY.

Näyttely. 2023. [Kuva]. Tampere: Lastenkirjainstituutti. [Viitattu 25.10.2017]. Saatavana Wix-verkkosivustolta. Vaatii käyttöoikeuden.

Ohjeita & vinkkejä. 2023. [Kuva]. Tampere: Lastenkirjainstituutti. [Viitattu 25.10.2017]. Saatavana Wix-verkkosivustolta. Vaatii käyttöoikeuden.

Onnet-tietokanta. 2016. [Verkkosivusto]. Tampere: Lastenkirjainstituutti. [Viitattu 30.10.2017]. Saatavana: <http://lastenkirjainstituutti.fi/kirjasto/onnet-tietokanta>

- Onnimanni-lehti. 2016. [Verkkosivusto]. Tampere: Lastenkirjainstituutti. [Viitattu 30.10.2017]. Saatavana: <http://lastenkirjainstituutti.fi/onnimanni-lehti>
- Opetushallitus. 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. 4. painos. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Opetushallitus. [Viitattu 14.2.2017]. Saatavana: http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
- Opetushallitus. 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Opetushallitus. [Viitattu 14.2.2017]. Saatavana: http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf
- Otava. [Ei päiväystä]. Kuvapankki. [Verkkosivu]. Helsinki: Otava. [Viitattu 13.3.2017]. Saatavana: <http://mediapankki.otava.fi>
- Ota yhteyttä. 2023. [Kuva]. Tampere: Lastenkirjainstituutti. [Viitattu 25.10.2017]. Saatavana Wix-verkkosivustolta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Oulun yliopisto. 23.2.2017. Tunteiden säätelytaidot oppimisessa tutkimuksen kohteena. [Verkkosivu]. Oulu: Oulun yliopisto. [Viitattu 4.3.2017]. Saatavana: <http://www.oulu.fi/yliopisto/node/45054>
- Palkinnot. 2016. [Verkkosivusto]. Tampere: Lastenkirjainstituutti. [Viitattu 30.10.2017]. Saatavana: <http://lastenkirjainstituutti.fi/info/palkinnot>
- Papunen, R. 2002. Kirjallisuusterapeuttisen aineiston valinta. Teoksessa: Juhani Ihanus: Koskettavat tarinat: johdantoa kirjallisuusterapiaan. Helsinki: BTJ, s. 235-281.
- Persson, M. 2012. Den goda boken: samtida föreställningar om litteratur och läsning. Lund: Studentlitteratur.
- Pihlajarinne, T. 2012. Lupa linkittää – toisen aineiston hyödyntämisen tekijänoikeudelliset rajat. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus.
- PrettyBit Software Oy. Ei päiväystä. PrettyLib – Suomen suosituin kirjastojärjestelmä. [Verkkosivusto]. Tampere: PrettyBit Software Oy. [Viitattu 28.2.2017]. Saatavana: <https://www.prettybit.fi/frmTuotteet.aspx>
- Puolimatka, T. 2011. Kasvatus, arvot ja tunteet. 2. uud. painos. Ryttylä: Suunta-kirjat.
- Ramaiah, C. K. 2014. Trends in Online Exhibitions. [Verkkolehtiartikkeli]. Journal of Library & Information Technology 34 (2), 83-86. [Viitattu 1.11.2017]. Saatavana Ebsco Academic Search Elite -tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.

- Seinäjoen ammattikorkeakoulu. 2015. AMK-tutkinnon opinnäytetyöohje. [Verkkosivu]. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. [Viitattu 4.3.2017]. Saatavana Seinäjoen ammattikorkeakoulun Intra. Vaatii käyttöoikeuden.
- Shahzad, S. & Mushtaq, S. 2014. Does Students' Trait Emotional Intelligence Affect their Classroom Behavior. [Verkkolehtiartikkeli]. Journal of Behavioural Sciences 24 (1), 71-84. [Viitattu 4.3.2017]. Saatavana Ebsco Academic Search Elite -tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Siljander, P. 2014. Systemaattinen johdatus kasvatustieteeseen: peruskäsitteet ja pääsuuntaukset. Tampere: Vastapaino.
- Suomen museoliitto. Ei päiväystä. Verkkonäyttelyt. [Verkkosivusto]. Helsinki: Suomen museoliitto. [Viitattu 24.2.2017]. Saatavana: <http://www.museoliitto.fi/verkkonayttelyt>
- Tapahtumat. 2016. [Verkkosivusto]. Tampere: Lastenkirjainstituutti. [Viitattu 30.10.2017]. Saatavana: <http://lastenkirjainstituutti.fi/tapahtumat>
- Templates. 2006-2017. [Kuva]. Tampere: Lastenkirjainstituutti. [Viitattu 11.9.2017]. Saatavana Wix-verkkosivustolta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Tolvanen, P. 22.9.2015. Kotisivukoneen kansainväliset haastajat. [Blogi]. [Viitattu 25.2.2017]. Saatavana: <http://vierityspalkki.fi/2015/09/22/kotisivukoneen-kansainvaliset-haastajat/>
- Tutkimuskirjallisuus. 2016. [Verkkosivusto]. Tampere: Lastenkirjainstituutti. [Viitattu 30.10.2017]. Saatavana: <http://lastenkirjainstituutti.fi/kirjasto/kirjakokoelma/tutkimuskirjallisuus>
- Vilkka, H. & Airaksinen, T. 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.
- Wix. 2006-2017. Wix. [Verkkosivusto]. Wix. [Viitattu 25.2.2017]. Saatavana: <http://www.wix.com>
- WSOY. [Ei päiväystä]. WSOY: kuvapankki. [Verkkosivusto]. Helsinki: WSOY. [Viitattu 13.3.2017]. Saatavana: <https://www.wsoy.fi/palvelut/medialle/#kuvapankki>
- Yksinäisyys & ystävyys. 2023. [Kuva]. Tampere: Lastenkirjainstituutti. [Viitattu 25.10.2017]. Saatavana Wix-verkkosivustolta. Vaatii käyttöoikeuden.

LIITTEET

Liite 1. Näyttelyluettelo

LIITE 1 Näyttelyluettelo

EI TUNNU MILTÄÄN!

- tunteita lastenkirjoissa

Kuva: Emmi Suominen

Tunteet ovat osa ihmisen päivittäistä elämää ja tästä syystä tunnekasvatus on tärkeää niin kotona, varhaiskasvatuksessa kuin perusopetuksessakin. Tunnekasvatuksen tarve on huomioitu niin uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassa kuin peruskoulun opetussuunnitelmassakin.

Tunteiden säätely on kytköksissä aivojen toimintaan ja ensimmäisen kymmenen ikävuoden aikana ihmisen aivot ovat muovautuvimmillaan. Monia taitoja, niin tunnetaitojakin, opitaan seuraamalla ja matkimalla. Tunteiden tunnistaminen ja nimeäminen voi olla haastavaa lapselle. Tunnekasvatuksen myötä lapsi voi oppia tunnistamaan, nimeämään, ilmaisemaan ja säätelämään omia tunteitaan. Tunnekasvatukseen soveltuvia kirjoja on julkaistu useita, ja tämä näyttely antaa muutamia esimerkkejä.

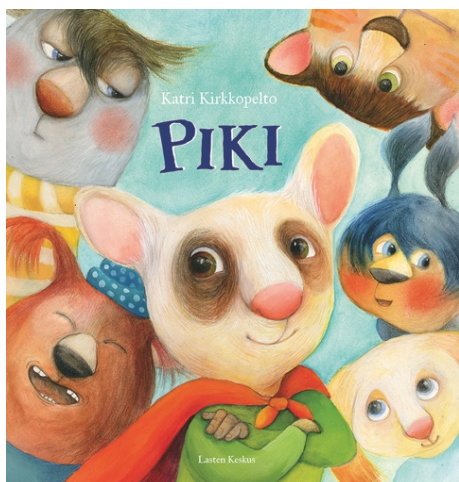
Näyttelyn on tarkoitus olla apuna tunnekasvatuksessa antamalla ideoita ja ajatuksia kirjojen käyttämisestä tunnekasvatuksessa. Tunteet, jotka näyttelyyn valittiin, ovat yksinäisyys & ystävyys, pelko, suru sekä rakkaus. Lisäksi näyttelyssä on mukana kirjoja, joissa on esillä useita eri tunteita. Jokaisessa osiossa kirjat on esitelty helpommasta kirjasta vaativampaan. Kirjat ovat eri kirjailijoilta ja kuvittajilta.

Näyttelyssä kirjoja on aivan pienten lasten kirjoista aina noin 12-vuotiaille soveltuviin kirjoihin asti. Kirjat on valittu niin, että ne olisivat saatavilla joko kirjastosta tai kaupasta. Jokaisen kirjan kertomus myös päättyy myönteisesti. Ennen kirjan lukemista lapsen kanssa, kirja kannattaa lukea läpi. Jokainen lapsi on erilainen esimerkiksi herkkyydeltään (ei liian pelottava kirja) ja lukutaidoiltaan (ei liian vaikea kirja). Näin voi varmistua siitä, että kirja on sopiva lapselle.

YKSINÄISYYS & YSTÄVYYYS

Jokainen meistä kaipaa lähelleen ystävää ja sitä, että hyväksytään. Yksinäisyys voi musertaa niin lapsen kuin aikuisenkin ja se voi aiheuttaa myös muita tunteita kuten kiukkua, pettymystä ja mustasukkaisuutta. Kirjoissa niin Pikin, Täplän, Ulpun kuin Kettu-Petterinkin käy hyvin eikä kenenkään tarvitse enää olla yksin.

Piki. Katri Kirkkopelto. Lasten Keskus 2016. 33 sivua.

Piki on pieni olento, joka on pukeutunut supersankariksi ja lähtee metsään etsimään ystäviä. Innostus ja odotus kuitenkin muuttuu yksinäisyydeksi, kiukuksi ja pettymykseksi, kun metsämajan pomo pomottaa eikä huoli Pikiä mukaan porukkaan. Onneksi muutkin ovat kyllästyneet pomotteluun ja Piki saa ystäviä. Kirjassa esiintyvät hahmot ovat eläimenkaltaisia olentoja, joiden sukupuolta ei ole määritelty.

*”- Minä olisin niin kamalasti halunnut päästä mukaan,
Piki sanoi ihan pienellä äänellä.
Sitten tuli itku.”
(s. [13])*

Piki oli ehdokkaana Lasten- ja nuortenkirjallisuuden Finlandia-palkinnon saajaksi vuonna 2016.

Kannattaa tutustua myös kirjaan liittyvään oppimateriaaliin, Mun ja sun juttu, josta lisää tietoa Kirjapajan verkkosivuilla: http://www.kirjapaja.fi/oppimateriaalit/piki_ja_mun_ja_sun_juttu/

Asiasanat: kuvakirjat; mielikuvitusolennot; oliot; metsät; majat; supersankarit; tunteet; yksinäisyys; pettymys; kiusaaminen; ystävyys; ilo; sukupuolineutraalius

Kuinka pikku Täplästä tuli iso koira. Hellevi Salminen. Otava 2012. 96 sivua.

Koirat Pekko ja Täplä muuttavat perheineen maalta kaupunkiin. Muutos hämmentää erityisesti vanhempaa Pekko-koiraa. Pentukoira-Täpläkin hieman ärsyttää, kun se on jatkuvasti tiellä. Pikkuhiljaa Pekko kuitenkin alkaa tutustua sekä Täplään että uuteen asuinympäristöönsä. Mieleen palaa kuitenkin Jänis Joplin, Pekon entinen ystävä, mutta hän ei ystävästään puhu kenellekään. Syksyn saavuttua sairas ja vanha Pekko kuolee. Täplä kaipaavat ystäväänsä ja perheeseen päätetäänkin ottaa uusi koira seuraksi. Kirjassa on mustavalkoinen kuvitus sekä väljä teksti, jossa

muutamia pitkiä sanoja on tavutettu.

Kuinka pikku Täplästä tuli iso koira -kirja sai Kaunis kirja –palkinnon vuonna 2012. Puhuva koira Pekko esiintyy myös kirjassa Pekko ja Jänis Joplin.

Kirjailijasta tietoa Otavan sivuilta: <https://otava.fi/kirjailijat/hellevi-salmi-nen/#.Wa08oTMgn-Y>

Asiasanat: eläinkertomukset; lemmikkieläimet; inhimilliset eläimet; koira; itsetunto; tunteet; ystävyys; yksinäisyys; mustasukkaisuus; ihailu; elämänkaari; kuolema; suru

Kaikkien juhla. Miikka Pörsti. Tammi 2016. 142 sivua.

Kettu-Petteri on kahdeksanvuotias poika, jonka elämä muuttuu, kun naapuriin muuttaa irakilais-taustainen poika, Muhammed eli Muhis. Kettu-Petteri ei sulata uutta tulijaa, vaikka muu pihan kaveriporukka ystävystyy Muhiksen kanssa nopeasti. Kateellinen Kettu-Petteri yrittää tehdä Muhiksen elämästä kurjaa, mutta onneksi naapurinsetä, herra Jargon, puuttuu tilanteeseen. Kirja on kuvitettu värikuvin.

*"Laskeutuu iltoja ja öitä, nousee uusia päiviä.
Kukaan ei leiki iltapäivisin pihalla.
Siellä on sellaisia jännitteitä.
Aivan kuin piha olisi tahmea ja jalat jäisivät
kiinni hiekkaan."
(s. 90)*

Kirja on Miikka Pörstin esikoisteos. Kirjailijan ajatuksia puoli vuotta kirjan ilmestymisen jälkeen kirjailijan omilla verkkosivuilla: <http://miikkaporsti.com/2016/10/15/puolen-vuoden-kaikkien-juhla/>

Lastenkirjainstituutin materiaalia ilmiölähtöisen opetuksen tueksi kirjasta: <http://lastenkirjainstituutti.fi/2016/wp-content/uploads/2016/12/vieraasta-tutuksi.pdf>

Asiasanat: pojat; kiusaaminen; kiusaajat; tunteet; yksinäisyys; ystävyys; kateus; syrjintä; rasismi; naapurit; erilaisuus; pakolaisuus; maahanmuuttajat

Marenkikeiju. Laura Lähteenmäki. WSOY 2007. 120 sivua.

10-vuotias Ulpu on yksinäinen neljäsluokkalainen tyttö. Hän ihailee yli kaiken veljensä Kivin tyttöystävää Siljaa. Kivin ja Siljan erottua myös Ulpu suree ja kokee olonsa entistäkin yksinäisemmäksi. Ulpu pitää niin ruuasta kuin tanssistakin, mutta paras pakopaikka on lähimetsän maja, jossa hän voi unohtaa kiusaamisen ja ajatella olevansa kevyt kuin perhonen. Ulpu kuitenkin huomaa, että joku on käynyt majalla. Lopulta hän tutustuu naapuriin muuttaneeseen Juuliaan ja elämä tuntuu helpommalta yhdessä ystävän kanssa.

"Olin yhtäkkiä järkyttävän tietoinen siitä, että siinä me olimme, juuri me kaksi, eivätkä ketkään muut. Se oli sellainen hetki, että tajusin vahvasti, miten hyvä minun oli olla, tässä lattialla, jalat kassissa, pyllyni alla jännittävä kirja – eikä sillä tuntemuksella ollut mitään tekemistä sen kanssa, että vatsani oli täynnä pizzaa."
(s.120)

Kirja on saanut Arvid Lydecken-palkinnon vuonna 2007.

Kirjailijasta lisää: <http://www.nuorisokirjailijat.fi/laumlhteenmaumlki-laura.html>

Asiasanat: tytöt; perhe-elämä; tunteet; yksinäisyys; ystävyys; ihailu; koulukiusaaminen; syöminen; lihavuus; harrastukset; tanssi

PELKO

Mitä pelkää? Pelkäätkö pimeää tai painajaisten näkemistä? Entä miltä tuntuu, kun kauan odottamasi asia on toteutumassa? Kirjat lähestyvät pelkoa hieman eri näkökulmista ja jokaisessa kirjassa on mukana myös rohkeus jollakin tavalla. Kirjat osoittavat, että pelko on mahdollista voittaa.

Tuulentaittäja. Lauri Hirvonen. Mäkelä 2015. 25 sivua.

Eeli on odottanut jo pitkään, että pääsisi kevätjuhliin lennättämään leijaansa. Juhlissa pelko kuitenkin ottaa Eelistä vallan. Mitä jos tuuli tempaa leijan ja koko pienen pojan mukaansa? Vaatii rohkeutta, että Eeli uskaltaa kertoa tunteensa ääneen. Välillä pelkoihin auttaa jo pelkkä ääneen puhuminen.

"Mutta Eelistä pelko ei ollut turha, hassu eikä varsinkaan tyhmä, vaan se oli niin kuin rusina. Musta ruttumytty, joka pilasi pullan."
(s. 16)

Lauri Hirvonen on oululainen lastenkirjailija ja kuvittaja. Lisää kirjailijasta kustantajan sivuilta: <http://www.kustannusmakela.fi/app/product/writer/view/-/id/50>

Asiasanat: kuvakirjat; pojat; leijat; tunteet; rohkeus; pelko; kyläjuhlat

Vilma Virtanen ja uimataito. Anneli Kanto. Karisto 2011. 32 sivua.

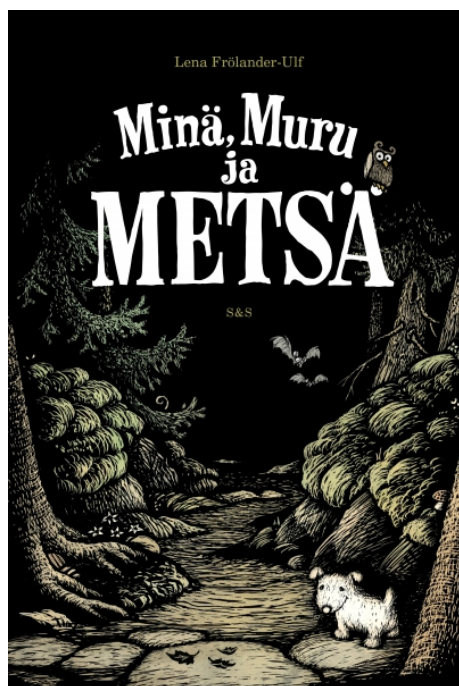
5-vuotias Vilma pääsee mikroskoopin avulla tutki-
maan vesipisaraa ja huomaa sen sisältävän kaik-
kea ällöttävää. Varovainen Vilma alkaa pelätä,
että vesi on epähygieenistä eikä suostu sisarus-
tensa kanssa uimaan. Vilma päätyy kuitenkin ve-
teen ja huomaa, että uiminen ja sukeltaminen on-
kin kivaa.

Viisi villiä Virtasta –kirjasarjan muidenkin kirjojen
avulla voi harjoitella erilaisia tunteita. Kustanta-

jan verkkosivulla lista sarjan kirjoista ja tietoa kirjailijasta: <http://www.karisto.fi/portal/suomi/kustannusliike/kirjailijat/?aid=469&action=kirjailija>

*Asiasanat: kuvakirjat; tytöt; sisarukset; lapsiperheet; uimakoulu; uinti; vesi; mikro-
skoopit; varovaisuus; tunteet; pelot*

Minä, Muru ja metsä. Lena Frölander-Ulf. Kustantamo S&S 2016. 42 sivua.

Kuvakirjan kertoja on mökillä mökkeilyä rakasta-
van äitinsä kanssa. Minäkertojalla on mukana
Muru-koira, joka lähtee kertojan kanssa pelotta-
vaan ja pimeään metsään, kun vessahätä yllät-
tää. Pimeässä pelot tuntuvat suurilta, mutta lo-
pulta kertoja huomaa pelonkin olevan voitetta-
vissa. Kirja on mustanvoittoinen, mutta silti va-
loisa kirja pimeydenpelosta, joka voi kiinnostaa
monen ikäisiä lukijoita, niin tyttöjä kuin poikia.

*"Minä en sano mitään. Sillä minä pelkään. Pel-
kään merta. Pelkään tuulta. Pelkään metsää.
Mökillä käydään metsäpissalla. Olen pidätellyt
tosi pitkään."*

(s. 5)

Kirja on ilmestynyt samanaikaisesti ruotsiksi nimellä Jag, Fidel och skogen (2016). Kirja oli ehdokkaana vuonna 2016 Lasten- ja nuortenkirjallisuuden Finlandia-palkinnon saajaksi.

Kirjasta lisää kustantajan verkkosivuilla: <http://kustantamo.sets.fi/kirja/mina-murujja-metsa/> . Verkkosivulla on myös lukunäyte kirjasta.

Asiasanat: kuvakirjat; lapset; koira; pelot; pimeäänpelko; metsä; mökkeily; inhimillinen luonto; satuolennot; peikot

Tiikerisydän : pelon sisällä asuu rohkeus. Ville Tantt. WSOY 2012. 190 sivua.

Yhdeksänvuotias poika, Amos, on kiinnostunut avaruudesta, mutta jostakin syystä lukeminen on hänelle vaikeaa ja hän inhoaakin sitä. Osaamattomuutensa vuoksi hän jättää koulunkäynnin salaakesken ja pelkää sen paljastumista niin paljon, että pelosta syntyy Monsteri. Amoksen huoneessa asustaa leluorava Joe, joka arvoituksillaan edesauttaa valheiden vyyhtiä purkautumaan ja Amosta voittamaan pelkonsa. Kirjan mustavalkoinen kuvitus voi olla voimakkaasti tunteisiin vaikuttavaa.

”Sen tumman hupun varjoista erottuvat pistävät silmät, jotka tuijottavat syvälle sisääni.

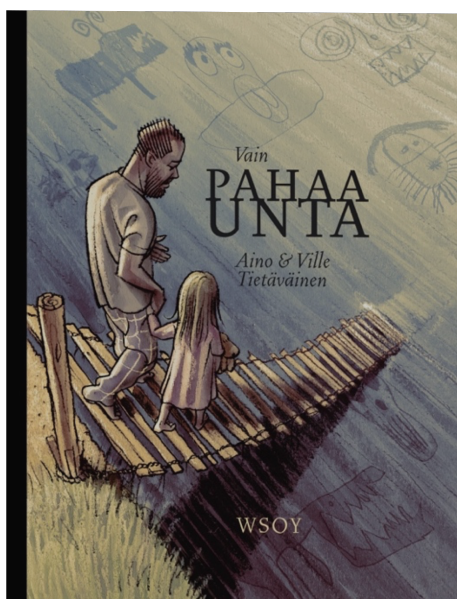
- Siinä se ny nääs on. Sun pelkos. Ihan ilmielävänä, Joel kuiskaa kirjahyllyltä karvat pystyssä.”
(s. 74)

Ville Tantt on Itä-Helsingissä asuva elokuvantekijä ja kirja on hänen esikoisteoksensa. Teos oli ehdokkaana lastenkirjojen Arvid Lydecken -palkinnon saajaksi 2013.

Kirjavinkkaus kirjasta: https://www.youtube.com/watch?v=R_wu5tLqaRE

Asiasanat: poikakirjat; pojat; mielikuvitus; harrastukset; avaruus; tunteet; pelko; rohkeus; valehtelu; koulunkäynti; ongelmat; lukeminen; vaikeudet; mielikuvitusystävät; perheet

Vain pahaa unta. Aino & Ville Tietäväinen. WSOY 2013. 47 sivua.

Sarjakuvamaisessa kuvakirjassa tyttö, Aino, ja hänen isänsä keskustelevat Ainoön öisistä painajaisista. Kirja on syntynyt isän ja tyttären yhteistyönä. Kirjassa on 16 eri painajaisunta. Ensimmäisessä unessa Aino näkee painajaisista jättiläispupuista, jotka ajavat häntä takaa. Isän luo on kuitenkin aina turvallista mennä.

Tämä sarjakuvamainen kuvakirja sopii vanhemmille lukijoille.

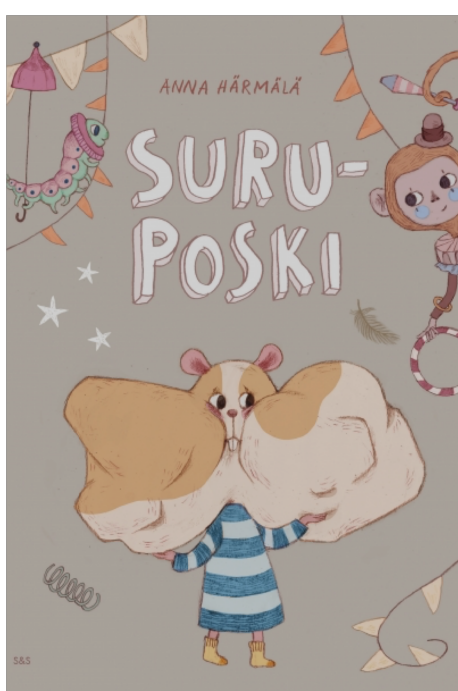
Kirja on ollut ehdokkaana Finlandia Junior -palkinnon saajaksi vuonna 2013 sekä Pohjoismaiden neuvoston lasten- ja nuortenkirjallisuuspalkinnon saajaksi vuonna 2014. Vuonna 2014 kirja sai Tulenkantaja-palkinnon.

Asiasanat: kuvakirjat; sarjakuvat; lapset; tytöt; unet; painajaiset; tunteet; pelot; isät; lohdutus; isän ja tyttären suhde

SURU

Suru tunteena voi tulla lapselle vastaan esimerkiksi isoäidin kuollessa tai silloin, kun läheinen aikuinen on jostakin syystä surullinen. Joskus taas voi vaan kokea olonsa surulliseksi. Suru auttaa meitä luopumaan jostakin meille tärkeästä ja joskus surusta ja surumielisyydestä irti pääsemiseen tarvitaan aikaa ja ystäviä.

Suruposki. Anna Härmälä. Kustantamo S&S 2016. 32 sivua.

Heimon isomummu on kuollut ja suruissaan hän kätkee isomummun esineitä poskiinsa niin ettei enää kykene puhumaan. Heimo tapaa sirkuslaisia, jotka etsivät kadonneita tavaroitaan ja yhtäkkiä Heimo keksii, että voi olla sirkuslaisille avuksi. Heimon suru hellittää ja hän pystyy jälleen puhumaan. Muistot isomummusta eivät tavaroista luopumisen myötä kuitenkaan onneksi katoa.

Kirja on ilmestynyt ruotsiksi nimellä Burman.

Kirjailijasta lisää kustantajan sivuilla: <http://kustantamo.sets.fi/kirjailijat/anna-harmala/>

Kirjasta lisää kustantajan sivuilla: <http://kustantamo.sets.fi/kirja/suruposki/> . Verkkosivulla on myös lukunäyte kirjasta.

Asiasanat: kuvakirjat; inhimilliset eläimet; tunteet; suru; isoäidit; kuolema; muistot

Vesta-Linnea kuunvalossa. Tove Appelgren & Salla Savolainen. Tammi 2013.
37 sivua.

Vesta-Linnea tuntee olonsa apeaksi eikä häntä huvita mikään. Sisko kuitenkin tietää keinot, miten saada Vesta-Linnea jälleen iloiseksi. Äidin ystävän Paulan vierailun myötä Vesta-Linnea joutuu pohtimaan, mitä on olla surullinen ja masentunut, kun Paula ei jaksanut muuta kuin maata sängyssä ja itkeä. Onneksi kaikki kääntyy hyväksi.

"Vesta-Linnea juo kulauksen vettä. Hän istuu pimeässä. Hän miettii Paulan särkynyttä aikuissydäntä ja ikiomaa alakuloaan, aamujen surumielisyyttä, joka tulee ja menee. On monia tapoja olla surullinen, Vesta-Linnea ajattelee.!"

(s. 34)

Vesta-Linnea Kuunvalossa kuuluu Vesta-Linnea-kirjojen sarjaan, joissa käsitellään erilaisia, myös vaikeita, tunteita tarinoiden ja Salla Savolaisen kuvituksen avulla. Kirjasarjan muihinkin kirjoihin kannattaa siis tutustua.

Kirjasta lisää kustantajan sivuilla: <https://www.tammi.fi/kirja/tove-appelgren/vesta-linnea-kuunvalossa/9789513173395>

Asiasanat: kuvakirjat; tytöt; sisarukset; leikit; perhe-elämä; ystävät; masennus; tunteet; suru; ilo

Minä ja Muro. Mari Kujanpää. Otava 2009. 207 sivua.

Yhdeksänvuotias Lauha tuntee olonsa surulliseksi, koska hän kokee jäävänsä syrjään niin kotoona kuin koulussakin. Vanhempien kaikki huomio kohdistuu Lauhan pikkuveljeen ja koulussa kukaan, ei edes opettaja, huomaa Lauhan tilannetta. Ainoastaan Muro, puhuva ja ajatteleva nalle, ymmärtää Lauhaa - sekä Heta, yhdeksäsluokkalainen tyttö, joka tulee koululle työharjoitteluun. Heta kuulee Lauhaa vaikka Lauha puhuisi miten hiljaisella äänellä. Kaikki kääntyy kuitenkin

paremmaksi ja toivo pilkahtaa Lauhan elämässä.

"Minä nauroin ja melkein pelästyin kun nauru purskahti minun suustani. Tuntui hassulta ja hiukan säikähtäneeltä. Ihan kuin olisi juonut limsaa ja pikkuveli olisi naurattanut ja limsa olisi norunut nenästä ulos."

(s. 197)

Kirjassa on mustavalkoinen kuvitus ja suurikokoinen väljä teksti. Kirja on voittanut Finlandia Junior -palkinnon vuonna 2009.

Kirjailija Mari Kujanpäästä Otavan verkkosivuilla: <https://otava.fi/kirjailijat/mari-kujanpaa/#.Wa0ILTMgn-Y>

Kirjasta Lastenkirjahyllyblogissa: <http://lastenkirjahylly.blogspot.fi/2009/11/missa-menee-lastenkirjan-kipuraja.html>

Asiasanat: lastenromaanit; tytöt; tunteet; suru; yksinäisyys; mielikuvitusystävät; nallet; vanhemman ja lapsen suhde; välinpitämättömyys; osattomuus; näkymättömyys; koulunkäynti; kiusaaminen

Näin pienissä kengissä. Eppu Nuotio. Tammi 2003. 48 sivua.

Mustavalkoisin kuvin kuvitetussa runokirjassa on yli 40 pientä runoa, jossa surua lähestytään lapsen näkökulmasta. Jokaisessa runossa on hie- man erilainen lähestymistapa suruun, sillä surua aiheuttavat monet asiat. Miltä tuntuu, kun isä ja äiti riitelevät ja eroavat tai miltä tuntuu, kun iso- vanhempia ei ole tai mummi kuolee? Entä kun riitelee veljen kanssa tai tuntuu, että vanhemmat ei- vät välitä? Runokokoelma sopii monen ikäisille lapsille ja runoissa pilkahtaa aina toivo ja lohdu- tus.

"Minä nielaisin murheen murun ja kasvatin ma- hassa suuren surun. Se kasvoi minua suurem- maksi, ei minusta ollut sen kantajaksi..." (s. 30)

Eppu Nuotio tunnetaan muun muassa näyttelijänä, suomentajana ja ohjaajana. Hän on kirjoittanut niin lasten- kuin aikuistenkirjoja sekä näytelmiä. Lisää kirjailijasta kus- tantajan sivuilla: https://otava.fi/kirjailijat/eppu-nuotio/#.WXhhIDMgk_U

Kirjavinkkaus kirjasta: <http://www.kirjastokaista.fi/helmet-kirjavinkki-eppu-nuotio-nain-pienissa-kengissa/> (video)

Asiasanat: runot; tunteet; suru; riidat; pelot; kuolema

RAKKAUS

Rakkautta on monenlaista! Vanhemmat rakastavat lastaan enemmän kuin mitään muuta, eikä rakkaus katoa mihinkään, vaikka välillä tekisikin jotakin hullusti. On ihaanaa olla ihastunut ja haaveilla oman luokan työstä tai pojasta, kun taas sisarusta voi vihata ja rakastaa yhtä vahvasti samaan aikaan.

Sinä olet superrakas. Ninka Reittu. Otava 2017. 31 sivua.

Niukkatekstisessä kuvakirjassa supersankarin pukuihin pukeutuneet lapsi ja Iso (poika ja isä) viettävät päivää yhdessä. He olivat lennelleet koko päivän ja laskeutuivat eräälle kukkulalle leppäilemään, kun lapsi kysyy Isolta, mitä rakkaus oikein on. Niinpä iso selittää: rakkaus lisääntyy, kun sitä jakaa eikä se lopu, vaikka joskus tekisikin jotakin väärää. Onhan rakkaus supervoima!

Kirjailijasta kustantajan verkkosivuilla:

<https://otava.fi/kirjailijat/ninka-reittu/#.WfSXyD-MgkdV>

Asiasanat: kuvakirjat; isät; lapset; tunteet; rakkaus; yhdessäolo; vanhemman ja lapsen suhde

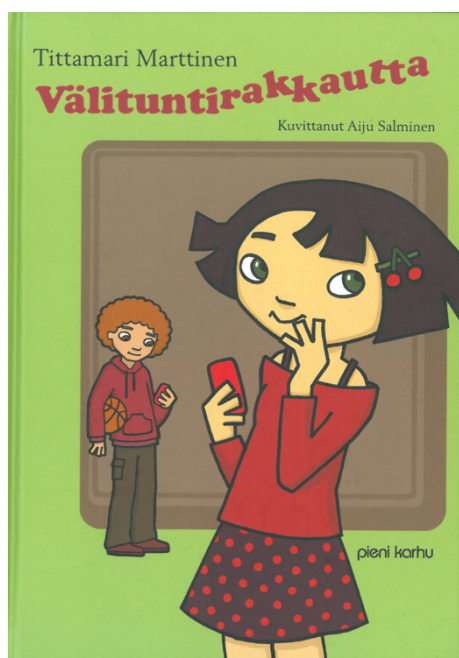
Tänään ei riidellä. Lucy Scharenberg. Mäkelä 2010. 25 sivua.

Sisarukset Maiju ja Allu riitelevät joka asiasta ja vanhemmat miettivät, mitä pitäisi tehdä, jotta jatkuva kinastelu loppuisi. Ratkaisuna vanhemmat laativat päiväohjelman, jolloin lapset touhuavat koko päivän erillään. Pian sisarukset huomaavatkin kaipaavansa toisiaan.

Asiasanat: kuvakirjat; sisarukset; tunteet; rakkaus; riitely; leikki; anteeksipyyntö

Välituntirakkautta : 13 tarinaa rakkaudesta. Tittamari Marttinen. Pieni Karhu 2007. 64 sivua.

Värikuvoin kuvitettu kirja sisältää kolmetoista lyhyttä kertomusta nuorten tunteista, erityisesti ihastumisesta, sydänsuruista ja ystävydestä. Ihastumiseen ja sydänsuruihin liittyy myös muita tunteita, kuten iloa sekä pettymystä. Kirja on selkokirja, joten se sopii myös lukemaan opetteleville.

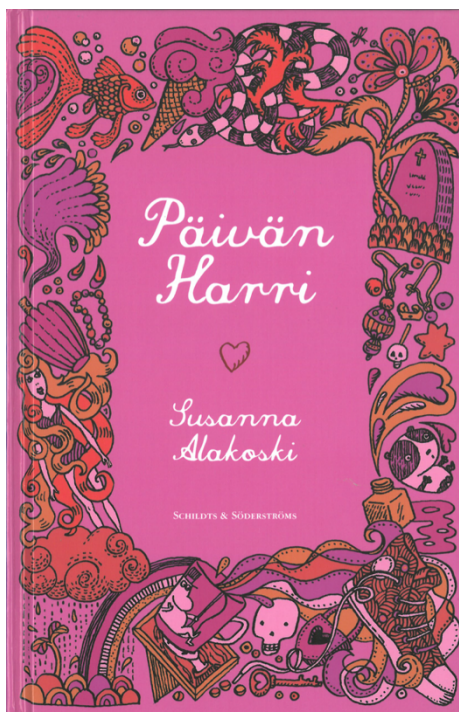
Kertomuksessa Välituntirakkautta minäkertoja haaveilee Jerestä, joka ei kuitenkaan huomaa tätä. Onneksi luokalla on muitakin poikia ja välituntirakkaus Antin kanssa alkaa. Koulupäivän kestää paremmin, kun voi odottaa välituntia:

"Ei me vielä tiedetä, kauanko välituntirakkaus kestää. Montako päivää, montako välituntia. Me ollaan kyllä päätetty olla kimpassa ikuisesti. "
(s. 10)

Kirjailijasta: http://www.kirjasampo.fi/fi/kulsa/kauno%253Aper-son_123272660948776#.Wa6QizMgl-U

Asiasanat: novellit; selkokirjat; helppolukuiset kirjat; tytöt; pojat; koululaiset; murrosikäiset; tunteet; ihastus; rakkaus; pettymys; ilo; suru; ujous

Päivän Harri. Susanna Alakoski. Schildts & Soderström 2012. 176 sivua.

10-vuotias Tiia on neljännellä luokalla parhaan ystävänsä Peggin kanssa. Ystäviä yhdistävät monet asiat, mutta erityisesti se, että molemmat ovat yksinhuoltajaperheen lapsia ja kovasti allergisia. Tiia pohtii allergioita, viha-rakkaussuhdetta poikiin, äidittömyyttä ja poissaolevia isiä sekä Suomen ja Ruotsin puhekielen eroja. Kirjassa rakkaus näkyy eri tavoilla.

"Minä uskon, että sydän voi särkyä. Minun särkyi, kun äiti kuoli. Ja uskon, että sydän voi särkyä kun on nuori ja rakastunut eikä tapaa kultaansa rantabileissä ja taivaalla on tähtiä.."
(s. 18)

Kirjasta lisää: http://www.kirjasampo.fi/fi/kulsa/http%253A%252F%252Fdata.kirjasampo.fi%252FabstractWork_9789515229847#.Wa6MSjMgl-U

Kirjailijasta kustantajan verkkosivuilla: <http://kustantamo.sets.fi/kirjailijat/susanna-alakoski/>

Asiasanat: koululaisromaanit; tytöt; itsetunto; ystävyys; ihastus; pojat; äidittömyys; yksinhuoltajaperheet; isän ja tyttären suhde; rakkaus

USEITA ERI TUNTEITA

Monissa lastenkirjoissa käsitellään useita tunteita. Tunteiden kirjo on hyvin laaja ja tämän osion kirjoissa käydään läpi ujoutta, kateutta, vihaa ja iloa sekä hämmästyä ja noloutta.

Millainen minä. Jenni Erkintalo. Etana Editions 2016. 32 sivua.

Kirjassa käydään läpi erilaisia tunteita: ujous, rakkaus, viha ja ilo. Jokainen tunne näkyy kasvoissa ilmeenä erilaisina. Kirja on mattavärein pelkistetyksi kuvitettu katselukirja, joka sopii aivan pienillekin lapsille.

Asiasanat: kuvakirjat; katselukirjat; minäkuva; tunteet; ilmeet

Mo-ko-ma-ki! : mikä tunne. Satu Kontinen. Myllylahti 2015. 33 sivua.

Kirjassa esitellään kullakin aukeamalla yksi tunne. Graafisesti pelkistetyt eläinhahmot esiintyvät kirjan aukeamilla ja lapsi voi eläinhahmojen ilmeidenkin perusteella opetella tunteita. Tunteina kirjassa on ilo, suru, pelko, viha, inho, hämmästyä, noloisuus ja rakkaus. Teksti kirjassa on tikukukirjaimin ja se on tavutettu.

Asiasanat: kuvakirjat; tavukirjat; eläimet; tunteet; ilmeet

Tunteiden aakkoset. Mervi Juusola. Voimakirja 2015. 75 sivua.

Metsäkylän eläinlasten kanssa päästään tutustumaan erilaisiin tunteisiin. Jokaisella eläinlapsella on omat haasteensa tunteiden käsittelyssä. Kirjassa käsitellään muun muassa ujoutta, kateutta, iloa, jännitystä ja kaipausta.

Värikuvien kuvitettu kirja sisältää lyhyitä tarinoita ja niihin liittyviä tehtäviä.

Täältä pääset tutustumaan kirjan ensimmäisiin sivuihin: <https://www.ajatteluntai-dot.fi/tunteiden-aakkoset>

Mervi Juusola on kirjoittanut myös muita tunnekasvatukseen soveltuvia kirjoja.

Asiasanat: tietokirjallisuus; tehtäväkirjat; lapset; sadut; kertomukset; aakkoskirjat; kirjaimet; inhimilliset eläimet; tunteet; tunnetaidot; sosiaaliset taidot; harjoitukset

Satu joka oli totta. Katri Tapola. Tammi 2004. 33 sivua.

Värikuvien kuvitetussa kirjassa lapsi lähtee etsimään satua ja seikkailua viitta harteillaan. Metsässä hän kohtaa eläimiä ja erilaisia tunteita. Hän kohtaa esimerkiksi vihaisen suden, ketun kohdattaessaan hän taas voittaa pelkonsa. Itku ja suru jaetaan yhdessä siilin kanssa ja hylje näyttää, missä on rakkaus.

Asiasanat: kuvakirjat; lapset; äänet; tunteet; pelot; suru; rakkaus

Linnunmaitoa kainalokanoille. Johanna Venho. Lasten Keskus 2015. 45 sivua.

Linnunmaitoa kainalokanoille on värikäs, kuvakirjamainen runokirja, jonka runot liittyvät lapsen arkeen. Monissa runoissa käsitellään erilaisia tunteita. Runot ovat hyviä herättämään keskustelua niin päiväkodeissa kuin kouluissa.

*"Ikävä mummia,
ikävä mummia,
kova ikävä mummia.
Ikävä tuntuu vatsassa
ja selässä
ja luissa..."*
(s. [54])

Lisää kirjasta Lastenkirjahyllyssä: <http://lastenkirjahylly.blogspot.fi/2015/10/0-false-21-18-pt-18-pt-0-0-false-false.html>

Asiasanat: lastenkirjallisuus; lastenrunot; runot; kuvakirjat; lapsuus; arki; tunteet

Selityspakki. Kreetta Onkeli. Otava 2013. 142 sivua.

Kirja sisältää lyhyitä, muutaman sivun mittaisia, tietoiskuja erilaisista elämän ilmiöistä, myös tunteista. Kuolema, vanhempien ero, nauru ja pelko ovat eräitä asioita, joita kirjassa kertoja käsittelee hausalla tavalla. Kirjassa on mustavalkoinen kuvitus, joka tukee kirjan tietoiskuja.

Kirja esimerkiksi selittää, millainen ei ole hyvä vanhempi tai miltä hylkääminen tuntuu. Yhdessä kertomuksessa Piia ihmettelee, miten tunteet

voivatkaan vaihdella päivän mittaan useasti. Aluksi päivä tuntuu ihanalta hyvin nukutun yön jälkeen, mutta millaisen tunteiden myllerryksen myöhästymisen koulusta aiheuttaakaan!

"Tunteet voivat olla kymmenen minuutin sisällä ihan erilaisia, vastakkaisia. Ne voivat myös sekoittua keskenään."
(s. 80)

Kirjailijasta kustantajan verkkosivuilla: <https://otava.fi/kirjailijat/kreetta-onkeli/#.Wa6YKDMgl-U>

Koululaisten mietteitä kirjasta: <https://blog.edu.turku.fi/lukuinto/2014/01/29/5bn-ju-tut-vinskiin-ja-videot-kreetta-onkelin-selityspakki/>

Asiasanat: tarinat; lapset; perheet; ihmiset; sanat; selittäminen; tapahtumat; ilmiöt; käyttäytyminen; tunteet

Ihme. R.J. Palacio. WSOY 2017. 336 sivua.

August Pullman eli Auggie on aloittamassa viidennen luokan oikeassa koulussa. Tätä ennen Auggie on ollut kotikoulussa. Auggien kasvot ovat pahasti epämuodostuneet ja koulun aloittaminen aiheuttaa monenlaisia tunteita ja haasteita niin itse Auggielle kuin hänen lähimmäisilleen. Perhe ja ystävät tukevat Auggieta – jopa niin, että isosisko Via tuntee kateutta. Kirjassa kertoja vaihtuu ja Auggien lisäksi ääneen pääsevät muun muassa hänen siskonsa ja koulukaverinsa. Kirja sopii enemmän lukevansa sivumääränsä puolesta, mutta miksipä sitä ei voisi lukea yhdessä luokassa ja keskustella kirjan myötä heränneistä ajatuksista.

Ihme on yhdysvaltalaisen kirjailijan, R. J. Palacion, ensimmäinen romaani. Hän on työskennellyt aiemmin taiteellisena johtajana ja suunnitellut muun muassa kirjojen kansia.

Kirjasta on muutamia kysymyksiä englanniksi kirjailijan verkkosivuilla, joita voi luokassa käydä läpi: <http://rjpalacio.com/for-teachers.html>

Kirjasta Lastenkirjahyllyssä: <http://lastenkirjahylly.blogspot.fi/2017/02/inhimillisyyden-ytimessa.html>

Kirjasta on tehty elokuva. Linkki traileriin: <https://www.youtube.com/watch?v=7fbaTI604KA>

Asiasanat: nuortenkirjallisuus; pojat; kasvot; epämuodostumat; perheenjäsenet; vanhemmat; rakkaus; äidin ja pojan suhde; siskot; kateus; koulunkäynti; kiusaaminen; rohkaiseminen; ystävyys